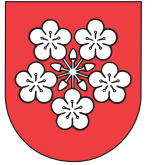

Lier kommune

Handlingsprogram 2011-2014

Vedtatt i kommunestyret 14.12.2010

Lier kommunes handlingsprogram 2011-2014 ble vedtatt i kommunestyret 14.12.2010.

Saksfremlegget til behandlingen besto av rådmannens beslutningsgrunnlag og virksomhetskatalog.

I dette dokumentet er rådmannens beslutningsgrunnlag oppdatert for kommunestyrets vedtak.

- Kommunestyrets vedtak er lagt inn i dokumentet
- Rammetabellene er justert for vedtaket
- Rammetabellene er justert for pris- og lønnsvekst
- I rammetabellene er det på området ”overføring mellom ansvar” gjort korrigeringer
- Prislisten er korrigert iht. utsendte meldinger i HP prosessen

- Virksomhetskatalogen er justert for de ovenfornevnte forhold

Endringer i forhold til rådmannens beslutningsgrunnlag er markert med rød skrift.

Driftsbudsjettet

1000 kr.	2011	2012	2013	2014
Drift Heiahallen	500	1500	1500	1500
Drift St Hallvardhallen	0	1500	1500	1500
Omsorg – økt ramme	2000	2000	0	0
Sykehjemslege – ingen reduksjon	100	100	100	100
Dagsenteret på Haskoll – ingen reduksjon	500	500	500	500
PIF – vinterdrift/løypekjøring	50	50	50	50
Lierhallen – drift	300	300	300	300
Kulturhus – utsatt	0	-5000	-5000	-5000
St Hallvardspillet	50	0	0	0
Støtte til korps	100	100	100	100
Barnas Stasjon – driftstilskudd	125	250	250	250
Renhold – redusert kostand	0	-1000	-1000	-1000
Adm tjenester/lønn etc	-500	-1000	-1000	-1000
Redusert sykefravær	-500	-1000	-1500	-2000
Utbytte – økning	-1000	-1000	-1000	-1000
Omsorgsfond – bruk	-2000	-2000	0	0
Avsetning disp fond - strukturprosjektet	0	0	0	-1087
Renter/avdrag	-736	1228	7965	10833
Overføring disp fond	1011	3472	-2765	-4046
Sum	0	0	0	0

Investeringsbudsjettet

1000 kr.	2011	2012	2013	2014
Nytt sykehjem – erstatning Frogner	20000	90000	90000	0
Vei – redusert aktivitet	-2000	-2000	-2000	-2000
Felles maskinpark – reduksjon	-1000	-1000	-1000	-1000
Høvik/Stoppen – reduksjon	-2000	-1100	0	0
Stoppen – oppgradering	-1000	0	0	0
Frogner – heis/vinduer – utsatt	0	-2200	0	-1500
Tiltaksplan bygg	-3500	-1500	-1000	-3500
Salg virksomheter	0	0	-5000	-5000
Høvik/Stoppen – redusert lån	-33500	0	0	0
Lån nedbetaling/opptak	23000	-82200	-81000	13000
Sum	0	0	0	0

2. Oppdrag, tiltak mv.

- 2.1. Det forutsettes at tiltak gjennomføres som beskrevet i grunnlagsdokumentet og budsjettvedtaket. Tiltak av prinsipiell betydning legges fram som egne saker.
- 2.2. Strukturprosjektet gjennomføres som beskrevet i grunnlagsdokumentet
- 2.3. Kommunestyrets uttalte målsetning om et netto driftsresultat på 3 % inkl mva refusjon justeres til 1,5 % eks mva. Dette målet ligger fast for hele perioden.
- 2.4. Økt fokus på kompetanseoppbygging og dyktiggjøring blant medarbeidere og deres ledere. Dette for å sikre bedre gjennomføringsevne og oppfølging av politiske vedtak.
- 2.5. Det må iverksettes tiltak innenfor budsjettrammen for i vesentlig grad å redusere sykefraværet. Sykefraværet bør reduseres til 5 % i løpet av perioden. Rådmannen legger frem en sak om aktuelle tiltak.
- 2.6. Eventuelle ubrukte midler til Høvik skole med justering av nødvendig oppgradering av Stoppen øremerkes nedbetaling av gjeld/reduert låneopptak (pr dato utgjør dette ca kr 33,5 mill).
- 2.7. Engangsmidler (frie midler utbetalt i 2010) ca kr 4,5 mill avsettes til fond og øremerkes til omsorg/eldre (verdighetsgarantien).
- 2.8. Bemanning ved dagsenteret på Haskoll opprettholdes, men driftsformen må gjerne gjøres mer brukerstyrt.
- 2.9. Det avsettes midler til drift/investering av Heiahallen fra 2011. Det arbeidet som er igangsatt videreføres. Alternative drifts- og finansieringsordninger utredes. Kommunen viderefører dialogen med ulike interessenter om hvordan dette kan gjennomføres. Fordi hallen skal benyttes til undervisningsformål i Lierskolen har denne prioritet.
- 2.10. Det avsettes økte midler til drift av St Hallvardshallen fra 2012. Alternative drifts- og finansieringsmodeller utredes. Kommunen viderefører dialogen med ulike interessenter om hvordan dette kan gjennomføres.
- 2.11. Det forutsettes at fremtidig organisering av BPA skjer i privat regi. Kommunal drift anses uaktuelt. Sats for egenbetaling legges frem som egen sak.
- 2.12. Det foretas en anbudsrunde mht revisjonstjenester og den kommunale pensjonsordningen i løpet av 2011.

- 2.13. Lier Drift fristilles i større grad og søkes omorganisert til et kommunalt eiet KF/AS i løpet av 2011. I denne prosessen vurderes det om Tranby Varme og Servicesentral bør inngå i den nye enheten alternativt mulighet for salg eller fortsatt egen drift.
- 2.14. Det tas endelig stilling til flerbruks-/kulturhuset i Lierbyen i egen sak når denne er fullt ut utredet og kostnadsberegnet i løpet av 1 kvartal 2011. Finansieringen av kulturhuset er tatt ut av Handlingsprogrammet. Partiene står fritt ved behandlingen av saken.
- 2.15. Rådmannen gjennomfører en mulighetsstudie for å se på en samlokalisering mellom nye Hegg og Lierbyen skole i løpet av 1 halvår 2011. Dette omfatter også spørsmålet om en felles administrasjon. Alternative finansieringsordninger for bygging av nye skole utredes.
- 2.16. Rådmannen utreder muligheten for å innføre fritt brukervalg for brukere av hjemmehjelp og hjemmesykepleie i løpet av 2011.
- 2.17. Lier inngår et samarbeid med Drammen og eventuelt andre kommuner i regionen om etablering av Barnas Stasjon i løpet av 2011. Kommunens bidrag settes til kr 10 pr innbygger.
- 2.18. Rådmannen utarbeider en plan for støtte og bidrag til oppgradering, vedlikehold og revitalisering av lokale forsamlingshus m.v. i løpet av 2011.
- 2.19. Dagens drift av Lierhallen videreføres i 2011 med økt brukerbetaling. Det er igangsatt en prosess for å se om hallen kan gjøres mer attraktiv og at de ulike brukergrupper kan bidra. Saken vurderes på nytt ved neste rullering av HP.
- 2.20. Rådmannen får i oppdrag å fremme forslag om en tidsplan og prosess for mulig omorganisering av driften av kommunens sykehjem i løpet av 2011.

3. Rådmannens mål for 2011

Kommunens virke innen tjenesteproduksjon, forvaltning og utvikling skal kjennetegnes ved:

- En åpen, verdidrevet og samfunnsansvarligkommuneorganisasjon
- Fokus på klima og miljø
- Folkehelseperspektivet - fra reparasjon til forebygging

4. Boligbyggeprogram 2011-2014

Boligbyggeprogram i handlingsprogramperioden vedtas som en del av kommuneplan 2009-2020.

Kommunestyrets behandling:

Søren Falch Zapffe (H) fremmet følgende forslag på vegne av H,KRF,SP og FRP:

Tekst som i vedtak.

Bård Strand (AP) fremmet slikt forslag:

1. Økonomiske rammer

1.1. De økonomiske rammer som fremgår av rådmannens grunnlagsdokument med vedlegg legges til grunn for den økonomiske planleggingen i handlings-programperioden.

1.2. Rammer årsbudsjett 2011

Rammer for hvert utvalg og tjenesteområde fastsettes i samsvar med rådmannens grunnlagsdokument med vedlegg.

1.3. Skatt

Den kommunale skatteøren fastsettes til den enhver tid gjeldende maksimalsatsen.

1.4. Låneopptak

Rammen for eksterne lån til investeringsformål i 2011 settes til kr 83,685 mill kr. Avdragstiden på nye lån settes til 25 år. Lånet tas opp som serielån.

Rammen for opptak av formidlingslån i Husbanken settes til kr 22,65 mill kr. Lånet tas opp som annuitetslån med 5 års avdragsfri periode, deretter nedbetaling over 20 år.

1.5. Likviditet

Innvilget driftskreditt på 100 mill kr. i DNB Nor videreføres i 2011.

Likviditetssituasjonen anses som tilfredsstillende, men vurderes nærmere i årsrapporten for 2010.

1.6. Egenbetalinger, gebyrer og avgifter

Ordningene fastsettes slik de fremgår av ”Oversikt over avgifter, gebyrer og egenbetalinger”.

1.7. Endringer i forhold til økonomiske rammer

Driftsbudsjettet

1000 kr.	2011	2012	2013	2014
Lierhallen, justert drift	300	500	500	500
Økt kultursatsing		1500	1500	1000
Hegg hospitering på Høvik	200	400	200	-
Reverserte flate kutt i omsorg	3000	5000	2500	-
Reverserte flate kutt i sosial/helse/bv	1000	1000	400	-
Drift Heiahallen		1400	1400	1400
Reverserte flate kutt i skolen	3000	3000	1500	-
Haskoll arbeidssenter endres ikke	400			
Lierbyen Kulturhus avsluttes	1000	-5000	-5000	-5000
Nordal skole avvikles	-936	-3000	-3000	-3000
Utsatt drift friluftsområder	-200	-200	-200	-200
Redusert sykefravær	-500	-500	-1000	-1000

Synergi Hegg/Lierbyen skole			-1000	-1000
Redusert arealleie, Fosskvartalet	-	-	-1000	-1000
Endret organisering, eget prosjekt	-	-6400	-7500	-10000
Økte egenandeler og gebyrer	-400	-500	-600	-700
Red driftskost Hegg skole			-1500	-1500
Redusert kostnad, renhold			-1000	-1000
Uttak fra omsorgsfond	-2000	-2000		
Red driftskost Sykehjem		-700	-1500	-1500
Økt utbytte fra selskaper	-750	-1000	-3000	-4500
Fra fond	-7400	-	-	-
Avsetning til disposisjonsfond	3632	1539	520	727
RENTER	-346	5393	11797	11874
AVDRAG	0	-432	5983	11899
Sum	0	0	0	0

Investeringsbudsjettet

1000 kr.	2011	2012	2013	2014
Heiahallen	20000	7000		
Ny Hegg/Lierbyen skole		60000	120000	
Nytt Hegg sykehjem	40000	100000	60000	
Høvik/Stoppen reduksjon	-2000	-1100	-1000	-1000
Heiahallen, spillemidler			-7000	
Redusert lån Høvik	-37800			
Redusert veiaktivitet			-2000	-2000
Frogner selges			-20000	
Frogner, heis og vindusbytte		-2200		-1500
Nordal skole selges	-30000			
Utstyr planavd			-100	-100
Maskinpark	-1000	-1000		
Avhending av eiendeler			-2000	-2000
Økt tilskudd, sykehjem 8pl		-2320		
Endret låneopptak (+ betyr reduksjon)	10800	-160380	-147900	6600
Sum	0	0	0	0

2. Oppdrag, tiltak mv.

- 2.1. Det forutsettes at tiltak gjennomføres som beskrevet i grunnlagsdokumentet og budsjettvedtaket. Tiltak av prinsipiell betydning legges fram som egne saker.
- 2.2. Strukturprosjektet gjennomføres som beskrevet i grunnlagsdokumentet, og utvides ved at
- 2.3. Rådmannen fremmer løpende forslag til endringer i organisasjon og produksjon som er nødvendige for å nå, og eventuelt overgå, målene for innsparinger gjennom omorganisering f.o.m.2012 som er forutsatt i talldelen ovenfor. Inkludert i vurderingene skal være mulighet

for felles tjenesteproduksjon med andre kommuner og avhending av eiendeler av ikke-strategisk betydning.

- 2.4. Rådmannen forhandler frem videre leieavtale med St.Hallvardhallen som kan sikre videre drift under forutsetning av at Buskerud Fylkeskommune bidrar på tilsvarende måte. Rådmannen vurderer parallelt om kommunal overtagelse er ønskelig/mulig.
- 2.5. Rådmannen øker fokus på nye utfordringer i barnevernet, og utarbeider forslag til tiltak, herunder en vurdering av Barnas Stasjon.
- 2.6. Rådmannen fremmer sak om politiske og praktiske utfordringer ved en eventuell radikalisering av innvandrergupper og politiske og religiøse miljøer i Lier.
- 2.7. Rådmannen kartlegger og definerer nå-situasjonen, og utarbeider tiltaksplan for å løfte alle barn i Lier over fattigdomsgrensen innen 2015.
- 2.8. Rådmannen fremmer sak for eierorganet om kommunens behov i forhold til mulig ny organisering av innholdet i Lier Boligselskap, Lier Drift, Anlegg & eiendom og TVSS.
- 2.9. Lier kommune skal være en kommune som setter barns rettigheter høyt og derfor følger FN's barnekonvensjon i praktiske avgjørelser og forvaltningspraksis. I alle saker som berører barn og unges levekår skal det være et eget punkt i saksframlegget som belyser konsekvenser for barn og unge.
- 2.10. Lier kommune skal føre en aktiv integreringspolitikk. Kvalifiserte innvandrere skal innkalles til jobbsøkingintervju på linje med andre søkere. Avvik rapporteres i tertialrapport. Målet er at andel innvandrere ansatt i kommunen skal gjenspeile andelen innvandrere bosatt i kommunen.
- 2.11. Kommunen skal videreføre arbeidet med å bidra til at utbyggingen av Lierstranda gjennomføres med et positivt klimaregnskap.
- 2.12. Fremtidige fjernvarmeanlegg i Lier må ha avfall eller utslippsfrie energikilder som primær energikilde.
- 2.13. Kommunen vil utvikle strategi for vedlikehold av kommunens bygningsmasse som i større grad reduserer behovet for nyinvestering.
- 2.14. Styrke kommunalt tilsyn med forurensningskilder som forurensningsmyndighet og styrke plan og ledelseskapasitet i klima og energisaker.

3. Rådmannens mål for 2011

Kommunens virke innen tjenesteproduksjon, forvaltning og utvikling skal kjennetegnes ved:

- En åpen, verdidrevet og samfunnsansvarlig kommuneorganisasjon
- Fokus på klima og miljø
- Proaktivitet overfor overgrep mot eller vanskjøtsel av barn
- Folkehelseperspektivet - fra reparasjon til forebygging

- 3.1 Rådmannen skal sørge for nødvendig trafikksikring og gang- og sykkelveier for alle skoleveier i kommunen.

- 3.2 Rådmannen må sette ytterligere ressurser og kapasitet inn på faseovergangene mellom pleie- og omsorgstilbudene i kommunen samt minimalisere antallet flyttinger mellom omsorgstilbudene.
- 3.3 Rådmannen må øke innsatsen for å stimulere det frivillige kulturarbeidet i kommunen.”

4. Boligbyggeprogram 2011-2014

Boligbyggeprogram i handlingsprogramperioden vedtas som en del av kommuneplan 2009-2020

Runar Gravdal (SV) fremmet følgende forslag:

”Tillegg i driftsbudsjett for 2011 kr. 6.000.000,- for forberedelse og taksering med formål å innføre eiendomsskatt fra 2012.

Tillegg i pkt. 1:

Rådmannen utreder og forbereder innføring av eiendomsskatt f.o.m. skatteåret 2012.

Forslag til Tillegg til Handlingsprogrammet pkt. 2 og 3:

Oppdrag, Tiltak og Rådmannens mål.

- 2.1 Lier kommune ønsker å stimulere til økt andel økologisk landbruksproduksjon i kommunen samt opprettholde fokus på innkjøp av rettferdige produkter. Innkjøpsrutiner i egne virksomheter, herunder skolefruktordningen i hele Lierskolen, skal styrkes mot innkjøp av økologiske, lokale og rettferdige produkter.
- 2.2 Lier kommune skal være en kommune som setter barns rettigheter høyt og derfor følger FN's barnekonvensjon i praktiske avgjørelser og forvaltningspraksis. I alle saker som berører barn og unges levekår skal det være et eget punkt i saksframlegget som belyserkonsekvenser for barn og unge.
- 2.3 Lier kommune skal føre en aktiv integreringspolitikk. Kvalifiserte innvandrere skal innkalles til jobbsøkeintervju på linje med andre søkere. Avvik rapporteres i tertialrapport Målet er at andel innvandrere ansatt i kommunen skal gjenspeile andelen innvandrere bosatt i kommunen.
- 2.4 Kommunen skal videreføre arbeidet med å bidra til at utbyggingen av Lierstranda gjennomføres med et positivt klimaregnskap.
- 2.5 Fremtidige fjernvarmeanlegg i Lier må ha avfall eller utslippsfrie energikilder som primær energikilde
- 2.8 Kommunen vil utvikle strategi for vedlikehold av kommunens bygningsmasse som i større grad reduserer behovet for nyinvestering.
- 2.9 Styrke kommunalt tilsyn med forurensningskilder som forurensningsmyndighet og styrke plan og ledelseskapasitet i klima og energisaker.
- 3.1 Rådmannen skal sørge for nødvendig trafikksikring og gang- og sykkelveier for alle skoleveier i kommunen.

- 3.2 Rådmannen må sette ytterligere ressurser og kapasitet inn på faseovergangene mellom pleie- og omsorgstilbudene i kommunen samt minimalisere antallet flyttinger mellom omsorgstilbudene.
- 3.3 Rådmannen må øke innsatsen for å stimulere det frivillige kulturarbeidet i kommunen.”

Nina Johnsen (V) fremmet slikt forslag:

1. Økonomiske rammer

- 1.1. De økonomiske rammer som fremgår av rådmannens grunnlagsdokument med vedlegg legges til grunn for den økonomiske planleggingen i handlings-programperioden.
- 1.2. Rammer årsbudsjett 2011
Rammer for hvert utvalg og tjenesteområde fastsettes i samsvar med rådmannens grunnlagsdokument med vedlegg.
- 1.3. Skatt
Den kommunale skatteøren fastsettes til den enhver tid gjeldende maksimalsatsen.
- 1.4. Låneopptak
Rammen for eksterne lån til investeringsformål i 2011 settes til kr 60 685 mill kr. Avdragstiden på nye lån settes til 25 år. Lånet tas opp som serielån.

Rammen for opptak av formidlingslån i Husbanken settes til kr 22,65 mill kr. Lånet tas opp som annuitetslån med 5 års avdragsfri periode, deretter nedbetaling over 20 år.
- 1.5. Likviditet
Innvilget driftskreditt på 100 mill kr. i DNB Nor videreføres i 2011.
Likviditetssituasjonen anses som tilfredsstillende, men vurderes nærmere i årsrapporten for 2010.
- 1.6. Egenbetalinger, gebyrer og avgifter
Ordningene fastsettes slik de fremgår av ”Oversikt over avgifter, gebyrer og egenbetalinger”.

2. Oppdrag, tiltak mv.

- 2.1. Det forutsettes at tiltak gjennomføres som beskrevet i grunnlagsdokumentet og budsjettvedtaket. Tiltak av prinsipiell betydning legges fram som egne saker.
- 2.2. Strukturprosjektet gjennomføres som beskrevet i grunnlagsdokumentet
- 2.3. Kommunestyrets uttalte målsetning om et netto driftsresultat på 3 % inkl mva refusjon justeres til 1,5 % eks mva. Dette målet ligger fast for hele perioden.
- 2.4. Økt fokus på kompetanseoppbygging og dyktiggjøring blant medarbeidere og deres ledere. Mindre administrativ kontroll, større frihet på egen arbeidsplass, mer fleksible arbeidsavtaler.
- 2.5. Det må iverksettes tiltak innefor budsjetttrammen for i vesentlig grad å redusere sykefraværet. Sykefraværet bør reduseres til 5 % i løpet av perioden.

- 2.6. Eventuelle ubrukte midler til Høvik skole med justering av nødvendig oppgradering av Stoppen øremerkes nedbetaling av gjeld/reduert låneopptak (pr dato utgjør dette ca kr 33,5 mill).
- 2.7. Engangsmidler (frie midler utbetalt i 2010) ca kr 4,5 mill avsettes til fond og øremerkes til omsorg/eldre (verdighetsgarantien).
- 2.8. Bemanning ved dagsenteret på Haskoll opprettholdes, men driftsformen må gjerne gjøres mer brukerstyrt.
- 2.9. Det avsettes midler til drift av Heiahallen fra 2011. Det arbeidet som er igangsatt videreføres. Alternative drifts- og finansieringsordninger utredes. Kommunen viderefører dialogen med ulike interessenter om hvordan dette kan gjennomføres. Fordi hallen skal benyttes til undervisningsformål i Lierskolen har denne prioritet.
- 2.10. Det avsettes økte midler til drift av St Hallvardshallen fra 2012. Alternative drifts- og finansieringsmodeller utredes. Kommunen viderefører dialogen med ulike interessenter om hvordan dette kan gjennomføres.
- 2.11. Det forutsettes at fremtidig organisering av BPA skjer i privat regi. Kommunal drift anses uaktuelt. Satser for egenbetaling legges frem som egen sak.
- 2.12. Det foretas en anbudsrunde mht revisjonstjenester og den kommunale pensjonsordningen i løpet av 2011.
- 2.13. Lier Drift fristilles i større grad og søkes omorganisert til et kommunalt eiet KF/AS i løpet av 2011. I denne prosessen vurderes det om Tranby Varme og Servicesentral bør inngå i den nye enheten alternativt mulighet for salg eller fortsatt egen drift.
- 2.14. Rådmannen gjennomfører en mulighetsstudie for å se på en samlokalisering mellom nye Hegg og Lierbyen skole i løpet av 1. halvår 2011. Dette omfatter også spørsmålet om en felles administrasjon. Alternative finansieringsordninger for bygging av nye skole utredes.
- 2.15. Rådmannen utreder muligheten for å innføre fritt brukervalg for brukere av hjemmehjelp og hjemmesykepleie i løpet av 2011.
- 2.16. Kulturhus i Lierbyen etableres som i rådmannens innstilling.
- 2.17. Det settes av øremerkede midler til gang- og sykkelvei. 2 mill kr. pr. år i perioden.
- 2.18. Dagens drift av Lierhallen videreføres i 2011 med økt brukerbetaling. Det er igangsatt en prosess for å se om hallen kan gjøres mer attraktiv og at de ulike brukergrupper kan bidra. Saken vurderes på nytt ved neste rullering av HP.
- 2.19. Rådmannen får i oppdrag å fremme forslag om en tidsplan og prosess for mulig omorganisering av driften av kommunens sykehjem i løpet av 2011.
- 2.20. Rådmannen initierer private utbyggere til etablering av nytt sykehjem til erstatning for Frogner.
- 2.21. Rådmannen ser på muligheten til å søke dep. Om midler til å utvikle et lavterskeltilbud for barn og unge m/familier for oppfølging av lettere psykiske lidelser.

3. Rådmannens mål for 2011

Kommunens virke innen tjenesteproduksjon, forvaltning og utvikling skal kjennetegnes ved:

- En åpen, verdidrevet og samfunnsansvarlig kommuneorganisasjon med fokus på frihet under ansvar
- Fokus på klima og miljø ved å sikre medansvarlighet hos den enkelte innbygger.
- Folkehelseperspektivet - fra reparasjon til forebygging

4. Boligbyggeprogram 2011-2014

Boligbyggeprogram i handlingsprogramperioden vedtas som en del av kommuneplan 2009-2020.”

Votering:

SV's forslag fremmet av Runar Gravdal falt da det fikk 2 stemmer (SV) mot 47 stemmer (19H,13AP,7FRP,3SP,2KRF,2V,UF).

Venstres forslag fremmet av Nina Johnsen falt da det fikk 2 stemmer (V) mot 47 stemmer (19H,13AP,7FRP,3SP,2KRF,2SV,UF).

AP's forslag fremmet av Bård Strand falt da det fikk 13 stemmer (AP) mot 36 stemmer (19H,7FRP,3SP,2KRF,2SV,2V,UF).

Fellesforslag fremmet av Søren Falch Zapffe ble vedtatt med 34 stemmer (19H,7FRP,3SP,2KRF,2V,UF) mot 15 stemmer (13AP,2SV) avgitt for forslag fremmet av Bård Strand.

Verbalforslag som ikke ble vedtatt oversendes formannskapet for videre oppfølging.

Innholdsfortegnelse	Side
Rådmannens innledning	2
1 Leserveiledning for dokumentet	4
2 Kommuneplan og prioriterte mål for perioden	7
3 Hovedtrekk i økonomien	8
4 Utviklingstrender i samfunn og kommune	10
5 Strategiske fokusområder	12
5.1 Samfunn	12
5.2 Tjenesteområder	17
Skole	17
Barnehage	22
Velferd - Omsorg	26
Velferd - Helse- og sosial	35
Kultur	40
Infrastruktur - Bygg, Vann og avløp, Vei og Kjøkken	45
Plan og Samfunn	52
Fellestjenester, ledelse og politikk	55
5.3 Organisasjon og medarbeidere	57
5.4 Økonomi og investering	62
Vedlegg:	
1 Sentral budsjettering	75
2 Strukturprosjektet	76
3 Investeringer	77
4 Investeringsprosjekter som står på vent	83
5 Handlingsrommet	85
6 Oversikt over avgifter gebyrer og egenbetalinger	87
7 Gebyrgrunnlag vann og avløp	96
8 Obligatoriske oversikter	97

Rådmannens innledning

Rådmannen har de siste årene pekt på flere forhold som fører til en mer presset kommuneøkonomi og som kommer til å prege også Lier kommune. Sammen med et ambisiøst investeringsprogram er dette årsaken til at kommunestyret i desember 2009 og juni 2010 har vedtatt en omstillingsprosess som skal føre til en betydelig reduksjon av driftsutgiftene i perioden 2011 – 2014.

Mer ansvar og nye oppgaver

Reformer i offentlig sektor fører sjelden til mindre ansvar og nedjustering av oppgavene for kommunene. I 2011 overtar kommunene bl.a. ansvaret for krisesentrene med nye, lovfestede krav og finansiering av barnehagene. Økonomisk sett dekkes endringene gjennom inntektssystemet for kommunene, men med det er ressurstilgangen også prisgitt kriterier som ikke nødvendigvis går i Liers favør over tid.

Samhandlingsreformen ble vedtatt av Stortinget i slutten av april 2010 på grunnlag av stortingsmelding nr. 47 (2008 – 2009). Den faktiske virkningen for kommunene er fortsatt ukjent, men det er satt i gang betydelig arbeid for å møte behovet for organisering av tjenestene når både ansvar og oppgaveløsningen forankres på et lokalt eller regionalt nivå. Det kan se ut som om sykehusene allerede – godt over ett år før reformen trer i kraft – gradvis endrer utskrivningspraksis og forventer at kommunene bygger opp et apparat for andre helsetjenester enn hva tilfellet har vært til nå.

Vekst og større mangfold

Lier kommune legger opp til en vekst i boligbyggingen i perioden 2009 – 2020. Det møter langt på vei det presset som det nå planlegges for i Oslo og Akershus som følge av en betydelig økning i folketallet de kommende årene.

Samtidig registrerer vi at det først og fremst er kategorien ”voksne” (over 16 år) som øker, og fremskrivningen tilsier forholdsmessig færre barn.

Stadig flere fra den østlige delen av Europa bosetter seg i Lier og bidrar til et større mangfold, sammen med bosetting av flyktninger og familiegjennforening som spiller en viss rolle.

Inntektssystemet gir reduserte inntekter

Det statlige inntektssystemet for kommunene kan ha stor betydning for kommunens økonomiske handlingsrom. Lier er i en spesiell situasjon fra 2011 fordi det kommunen beholder av skatteinngangen er mindre enn tidligere, - og vi kommer samtidig dårligere ut som følge av at de faktorene som vektet ved tildeling av ressurser endres.

Dette gir Lier kommune en posisjon i økonomisk sammenheng langt nærmere gjennomsnittet av norske kommuner enn hva tilfellet har vært tidligere. Vår gode og forholdsvis stabile skatteinngang, våre ressurssterke innbyggere, lav arbeidsledighet og kontrollerte vekst har til nå bidratt til en bedre kommuneøkonomi enn de fleste sammenliknbare kommuner.

Omstillingens dilemma

Produksjonen går kontinuerlig og lite endres fra 31. desember til 1. januar; derfor kan behandlingen av handlingsprogrammet fremstå som et kunstig skille med den oppmerksomheten det får blant innbyggere, folkevalgte, medarbeidere og i media. Omstillingsarbeidet har pågått over lang tid i Lier kommune, men er intensivert foran denne handlingsprogramperioden av flere årsaker. Som plan- og styringsdokumenter er handlingsprogrammet, økonomiplanen og årsbudsjettet viktige, men kan ikke gi svar på den faktiske virkningen av de tiltakene som foreslås og evt. vedtas.

Omstillingens dilemma er det åpenbare og sterke økonomiske fokuset som lett kan skygge for de gode løsningene. Det blir enklere å diskutere budsjettøkning og –kutt enn kvaliteten og omfanget av tjenestene, og hva som er ønsket og riktig nivå.

I handlingsprogrammet er det ikke mulig å sette navn på konsekvensene av kommunestyrets vedtak om kostnadsreduksjon fullt ut; prosessen foregår over tid, har sammenheng med hva som har skjedd tidligere og gjenspeiler vurderinger i øyeblikket. Både forutsetningene og prioriteringene kan endres underveis.

For den omstillingsprosessen Lier kommune er inne i er det viktig å skape størst mulig forutsigbarhet og det kan først og fremst skje ved systematisk arbeid gjennom året. I 2011 vil flere politiske vedtak sette sitt preg på tjenestene i større grad enn de rammene som gjøres kjent under behandlingen av handlingsprogrammet.

Investeringsstrengsel

Kommunens gjeldsnivå har økt betraktelig de siste årene. Et for tiden gunstig rentenivå bidrar til å lette belastningen, men vi står overfor viktige valg som fordrer prioritering mellom flere viktige formål.

Den planlagte reduksjonen av driftskostnadene i perioden (2011 – 2013) er ment å være et bidrag til å tåle flere investeringer, men må gjennomføres før midlene disponeres. Lier kommune har allerede lang avdragstid på en stor del av lånene sine (30 år) og oppnår lite hjelp til å frigjøre midler for nye investeringer på denne måten.

Rådmannen har i dette beslutningsgrunnlaget foreslått at nye investeringsprosjekt utsettes til etter økonomiplanperioden. Begrunnelsen er først og fremst at det ikke finnes midler til egenfinansiering i slike prosjekter de første årene og at gjelden må reduseres før kommunen igjen kan påberope seg et balansert forhold mellom kommunens inntekter, løpende driftsutgifter og gjeldsnivå.

Lier kommune iverksetter hvert år en rekke mindre investeringer, stort sett knyttet til rehabilitering av anlegg og bygninger. Noe finansierer større utstyrsanskaffelser. Det er imidlertid de kjente og store investeringene som må være gjenstand for særskilt vurdering ved behandlingen av investeringsbudsjettet, slik som tidspunktet for oppstart rehabilitering Hegg skole, nytt sykehjem og Heia-hallen.

Rådmannen sidestiller OPS - prosjekt med investeringer, men tar ikke kulturhuset ut av økonomiplanen. Eiernes ønske om en tung kapitaldeltakelse fra kommunens side i rehabilitering av St. Hallvard-hallen vil komme etter kommunale primærformål i rådmannens forslag.

Tjenesteproduksjonen

Kommunens virke innen tjenesteproduksjon, forvaltning og utvikling skal kjennetegnes ved:

- En åpen, verdidrevet og samfunnsansvarlig kommuneorganisasjon
- Fokus på klima og miljø
- Folkehelseperspektivet - fra reparasjon til forebygging

Det faktum at økonomihensyn er tillagt spesielt stor vekt i dette handlingsprogrammet er et bidrag til at kommunens folkevalgte kan sikre innbyggere og næringsliv tilfredsstillende tjenester på et nivå som er i tråd med deres mål og føringer.

Hans-Petter Christensen
Rådmann

1 Leserveiledning for dokumentet

Tre i ett - om dokumentet

Rådmannens beslutningsgrunnlag er tre forskjellige dokumenter i ett.

- *Økonomiplanen* er obligatorisk og skal være fireårig.
- *Årsbudsjettet* er også lovpålagt og gjelder det første året etter vedtak.
- *Handlingsprogrammet* knytter økonomiske størrelser sammen med mål og rammebetingelser.

I Lier kommune praktiseres en ordning der rådmannen utarbeider et grunnlag for den politiske behandlingen, men det er formannskapet som former forslaget til vedtak som etter hvert blir innstilling overfor kommunestyret.

Denne gang er det foretatt en del endringer i handlingsprogrammet for å gjøre det lettere tilgjengelig for leseren. I tillegg er det utarbeidet en virksomhetskatalog som viser alle kommunens virksomheter, deres økonomiske rammer og budsjettinnspill til handlingsplan prosessen. Rådmannen bistår også partigruppene med simulering av økonomiske disposisjoner og grunnlag for forslag til vedtak.

Kommuneplanen er kommunens viktigste strategiske styringsdokument, og inneholder overordnede målsetninger og retningsvalg for kommunens utvikling. Handlingsprogrammet skal bidra til å realisere kommuneplanens målsetninger og inneholder mål, tiltak og økonomiske rammer for kommende fireårsperiode, samt budsjett for kommende år.

Handlingsprogrammet for Lier kommune omfatter fire strategiske fokusområder:

- Samfunn
- Tjenester
- Organisasjon og medarbeidere
- Økonomi

Fokusområdene er omtalt i hvert sitt kapittel med sentrale utfordringer og arbeidet med disse. Under de enkelte tjenestene fremkommer mål og driftsbudsjettet for tjenesteområdene.

For hvert tjenesteområde er det utarbeidet to økonomiske oversikter som viser:

- *Driftsbudsjett* - regnskap og økonomiske budsjettammer
- *Rammeendringer* - forslag til endringer i rammene i handlingsprogramperioden

Driftsbudsjett

Eksempel	Regnskap 2009	Vedt. Bud 2010	Just. Bud 2010	Rammer i faste 2011-kroner			
				2011	2012	2013	2014
10 Utgifter	1 000	1 000	256 706	1 680	1 780	1 680	1 680
30 Inntekter	-100	-100	-22 932	-100	-100	-100	-100
Netto ramme	900	900	233 774	1 580	1 680	1 580	1 580
			<i>Endring pr. år</i>	680	100	-100	0
			<i>% endring fra forrige år</i>	75,56 %	6,33 %	-5,95 %	0,00 %

Alle tall er oppgitt i 1000 kr. Venstre side av tabellen viser regnskap forrige år, vedtatt handlingsprogram og justert budsjett for inneværende år. Høyre side viser de økonomiske rammene i henhold til rådmannens beslutningsgrunnlag.

Rammeendringer

Eksempel	Endringer i 2011 kr.				Sum
	2011	2012	2013	2014	
<u>Konsekvensjusteringer</u>					
Overføring mellom ansvar	100	0	0	0	100
Pris- og lønnsvekst	30	0	0	0	30
<i>Sum konsekvensjusteringer</i>	<i>130</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>130</i>
<u>Nye tiltak</u>					
Ett nytt årsverk	500	0	0	0	500
Prosjekt	0	100	-100	0	0
<i>Sum nye tiltak</i>	<i>500</i>	<i>100</i>	<i>-100</i>	<i>0</i>	<i>500</i>
<u>Innsparing/omstilling</u>					
<u>Strukturtiltak</u>					
Flatt kutt	50	0	0	0	50
<i>Sum innsparing/omstilling</i>	<i>50</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>50</i>
Sum Eksempel	680	100	-100	0	680

Oversikten viser

- Konsekvensjusteringer – som lønns-/prisvekst, konsekvens av fattede vedtak osv.
- Nye tiltak – tiltak utover det som tidligere er vedtatt
- Innsparing/omstilling – krav til innsparing/omstilling

Summene på de ulike tiltakene viser hvordan rammene endrer seg i forhold til året før. Eksempelet viser

- I 2011 øker rammene totalt med 580, denne økningen ligger inne i alle årene.
- I 2012 er det lagt inn et prosjekt med 100 som kun gjelder 2012. Dette medfører at rammen økes med 100 i 2012 (i forhold til 2011), og reduseres med 100 i 2013 (i forhold til 2012).

Under tjenesteområdene er det et avsnitt med fakta/underlag, dette er i hovedsak et utvalg av KOSTRA-tall (KOMMune- STAT- RAPportering). Flere grunnlagstall finnes på www.kostrano.no

Forkortelser – definisjoner i dokumentet:

HP	Handlingsprogrammet
KOSTRA	KOMmune-STat-RApportering
KS	Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon
Strukturprosjektet	Samlebetegnelsen på den delen av det økonomiske omstillingsarbeidet som skal finne muligheter for kostnadsreduksjon knyttet til større organisatoriske, styringsmessige og driftsmessige endringer.
OPS	Offentlig privat samarbeid
KVU	Konseptvalgutredning
AA register	Arbeidstager/arbeidsgiverregister
BPA	Brukerstyrt Personlig Assistanse/Assistent
PIF	Park, idrett og fritid
VA	Vann og avløp
GVD	Godt Vann Drammensregionen
DRUM	Lederverdiene i Lier kommune – Dialog, Resultatskaping, Utvikling og Motivasjon

2 Kommuneplan og prioriterte mål for perioden

Lier kommunes visjon

Grønne Lier – for alle innbyggere Landlig og livskraftig

Visjonen vår er både uttrykk for vårt særpreg i dag og det Liersamfunnet vi vil utvikle videre; som en landlig kommune, nær byen og med en livskraftig befolkning, landbruk og næringsliv.

Ut fra visjonen skal kommunens arbeid bygges på følgende grunntanker:

- *Det gode liv for alle*
- *Natur og kultur som ressurs*
- *Langsiktig miljøutvikling*

Overordnede målsetninger for handlingsprogramperioden

I handlingsprogrammet for 2011-2014 er følgende områder valgt ut som overordnede målsetninger:

- Åpen, verdidrevet og samfunnsansvarlig kommuneorganisasjon
- Klima og Miljø
- Folkehelseperspektivet - fra reparasjon til forebygging

Målsetningene legges til grunn for planleggingen innenfor hvert tjenesteområde.

3 Hovedtrekk i økonomien

Mål om forutsigbar økonomi

Lier kommune har over tid klart å opprettholde et rimelig handlingsrom, forutsigbarhet og kvalitet i forvaltning og tjenesteyting innenfor relativt sett stadig trangere rammer.

Utviklingen i økonomien er imidlertid nå ved en skillevei. Låneopptaket har blitt svært høyt og nedbetalingstiden på gjelden har blitt forlenget. For noen år tilbake tok kommunen opp lån med 20 års nedbetalingstid. Dette ble senere økt til 25 år, og deretter til 30 års nedbetalingstid. De 3 - 4 siste årene er det bare betalt minimumsavdrag etter kommuneloven og antall år vi betaler ned gjelden på er i praksis ytterligere forlenget. Konsekvensen er at gjelden skyves fremover i tid og øker mer enn kommuneøkonomien tåler.

I løpet av 2010 har rådmannen varslet et taktskifte kjennetegnet ved et større fokus på økonomi for å skape tilfredsstillende forutsigbarhet som et bidrag til at kommunen også i fremtiden kan levere kvalitet i forvaltning og tjenesteyting.

Taktskiftet – omstilling og strukturprosjektet

Resultatet av taktskiftet er en innsparingsplan på 60 mill kr. fordelt over årene 2011 - 2013. Det er funnet tiltak for en del av beløpet og det pågår en kontinuerlig prosess for å finne tiltak for gjenstående del.

Så vel handlingsprogrammet som økonomiplanen og årsbudsjettet preges av at driftsrammene skal reduseres med 60 mill kr. innen utgangen av 2013 i tråd med kommunestyrets vedtak. Summen tilsvarer 8 % av lønn og driftsutgifter i 2010.

Strukturprosjektet er samlebetegnelsen på den delen av det økonomiske omstillingsarbeidet som skal finne muligheter for kostnadsreduksjon knyttet til større organisatoriske, styringsrelaterte og driftsmessige endringer.

Rammebetingelser

De senere årene er det foretatt flere endringer i inntektssystemet som har rammet Lier kommune. Fra å ha vært en kommune med et rimelig godt økonomisk handlingsrom er vi nå på vei mot nivået for gjennomsnittskommunen. Lier kommune er en av svært få kommuner som taper på både omleggingen av kostnadsnøkklene og inntektsutjevningen i inntektssystemet fra 2011.

Pensjonsutgiftene forventes å øke i årene fremover på grunn av regelendringer. Inntekter fra merverdiavgift vil fra 2014 i sin helhet brukes til finansiering av investeringer, og da vil det anbefalte kravet til driftsmargin reduseres fra 3 % til 1,5 %.

Presset økonomi

Kommunen er inne i en periode med presset økonomi og veivalget preges av situasjonen. Da strukturprosjektet ble varslet i april var utgangspunktet for innsparingskravet på 60 mill kr. et forbruk i tråd med de budsjetterte rammene for 2010, men det er varslet overskridelser for ca 30 mill kr. I arbeidet med årsbudsjettet og økonomiplanen er enkelte områder styrket, uten at

det synes godtgjort at slik tilførsel av ressurser er tilstrekkelig. Tilsvarende er i noen grad prisvekst kompensert særskilt og det er foretatt styrking av rammene der rammebetingelser er betydelig endret.

Midler til slik styrking og kompensasjon forutsetter tilsvarende reduksjon i andre deler av budsjettet. Det skjer bl.a. ved at rådmannen foreslår:

Store investeringsprosjekt utsettes til etter økonomiplanperioden, omfattende

- Hegg skole
- Nytt sykehjem
- Heiahallen
- St. Hallvardhallen (ikke i kommunalt eie)

Kulturhuset er i tråd med kommunestyrets vedtak beholdt i økonomiplanen, men beløpet må justeres opp så snart det foreligger en gjennomført anbudskonkurranse.

Utsettelse av investeringsprosjektene er vurdert mot en ytterligere reduksjon av driftsrammene, men rådmannen finner ikke å kunne anbefale en slik løsning.

4 Utviklingstrender samfunn og kommune

Befolkningsprognose

Tabellen under viser befolkningsprognosen som er lagt til grunn i handlingsprogrammet.

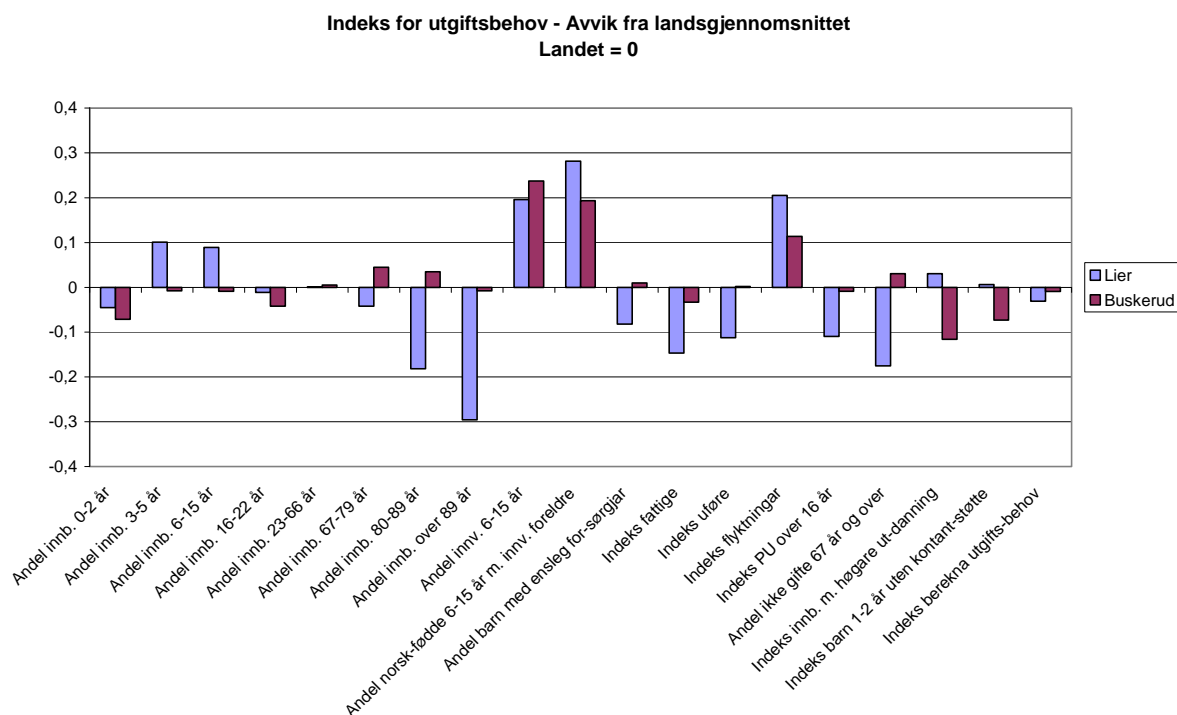
	2010	2011	2012	2013	2014
0-5 år	1 806	1 782	1 793	1 766	1 763
6-15 år	3 196	3 258	3 228	3 259	3 259
16-66 år	15 570	15 785	15 990	16 144	16 284
67-79 år	1 840	1 936	2 047	2 198	2 356
80-89 år	734	727	725	730	725
over 90 år	121	131	152	156	158
Sum	23 267	23 619	23 935	24 253	24 545

SSB prognose (Middels nasjonal vekst)

Prognosen viser jevn befolkningsvekst i handlingsprogramperioden. Veksten kommer i aldersgruppene 16 - 66 år og 67 - 79 år, mens det er små endringer i de øvrige aldersgruppene.

Behovs- og levekårsindikatorer

Grafen under viser hvordan Lier og Buskerud ligger i forhold til landsgjennomsnittet når det gjelder behovs- og levekårsindikatorer.

Indikatorene er hentet fra statsbudsjettets beregningsnøkler for kommunenes utgiftsbehov som legges til grunn for fordeling av rammeoverføringer fra staten.

Grafen viser at Lier har noe lavere utgiftsbehov enn landet og Buskerud.

- Lier har mindre andel eldre og større andel barn i skolealder.
- Lier har høy andel innvandring/flyktninger.
- Lier har gode levekårsindikatorer (enslige forsørgere, fattige, uføre, og ikke gifte 67 år og over) i forhold til landsgjennomsnittet.

Sterk befolkningsvekst

- I 2009 økte befolkningen med 394 personer, 0,5 % - poeng mer enn Buskerud.
- Siden årtusenskiftet har Lier vokst med ca 200 personer i gjennomsnitt pr år.
- Kommuneplan for Lier 2009 - 2020 åpner for økt boligbygging, og det kan føre til at befolkningsveksten dobles til rundt 400 personer årlig. Det gir økt behov for tjenester, særlig barnhage og skole.

Flere innvandrere fra utlandet

- Fra 2006 har innvandringen fra utlandet vokst markant, og netto innvandring i Lier utgjør nå 60 - 75 % av nettoinnflyttingen totalt.
- Særlig to grupper er store. Innvandring fra Øst-Europa har økt sterkt de senere årene, og antall barn under 15 år med østeuropeisk bakgrunn er økt fra 94 til 159 fra 2007.
- Hvis denne tendensen fortsetter gir det økt behov for tilbud i velkomstklasse og grunnleggende norskopplæring.
- En annen stor gruppe kommer fra Asia, Afrika, Mellom- og Sør-Amerika. Mange av dem er flyktninger og asylsøkere. Denne gruppen trenger språkopplæring og hjelp til å finne seg til rette i samfunnet.

Flere eldre

Lier har en ung befolkning

- 25 % av totalbefolkningen er barn og unge under 18 år, mot ca 23 % i Buskerud og landet utenom Oslo.
- Andelen eldre i Lier over 80 år er ca. 4 % mot nærmere 5 % i Buskerud og landet utenom Oslo.
- Dette er imidlertid i ferd med å endre seg og befolkningsfremskrivninger fra SSB viser at andelen barn og unge vil synke og andelen eldre øke også i Lier. Tendensen vil kunne motvirkes noe ved økt tilflytting.

Antallet eldre øker

- Uavhengig av alderssammensetningen i befolkningen øker antallet eldre totalt, og fra ca 2018 blir det flere i gruppen over 80 år.
- Det fører til økt behov for pleie- og omsorgstjenester. Særlig etter ca 2018.

Flere i barnevernet og flere som mottar sosialstønad

- Det er blitt flere barn på barneverntiltak siden 2007.
- I dag er nærmere 4 % av alle 0-17-åringer registrert i barnevernet. Det er litt lavere enn i Buskerud og landet, der andelen utgjør litt over 4 %.
- Antallet sosialhjelpsmottakere i Lier har økt fra 2007 til 2009. Økningen fortsatte første tertial 2010, men har vist en liten nedgang i annet tertial. Sosialhjelpsmottakere utgjør litt over 3 % av befolkningen mellom 20 og 66 år. Dette er lavere enn i Buskerud og landet.
- Av de som mottar sosialhjelp i Lier er det ca 30 % som har fått stønad i mer enn 6 måneder.

5 Strategiske fokusområder

Handlingsprogrammet har fire fokusområder:

- Samfunn
- Tjenester
- Organisasjon og medarbeidere
- Økonomi

5.1 Samfunn

Grønne Lier

Kommunestyret har vedtatt ”Grønne Lier - for alle innbyggere” som visjon for kommunen. Liers grønne profil skal ivaretas ved at dyrket og dyrkbar mark skjermes mot nedbygging og ved at jordbrukets kulturlandskap bevares. Store natur- og kulturkvaliteter ønskes ivaretatt, til beste for befolkningen.

Utfordringer

- Forankre visjonen og miljømålsettingene hos alle kommunens virksomheter, og omsette dette i praktisk handling.
- Sikre en mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunen.
- Sikre lavutslippsprofil på lokale utbyggingsprosjekter gjennom regulering og byggesaksbehandling.
- Utarbeide et miljøprogram for Lierstranda utviklingsprosjekt, der 0-visjonen er en av premissene.
- Delta i samarbeidsprosjektet Buskerudbyen for å ivareta Liers interesser i en samordnet areal- og transportpolitikk.
- Få nødvendig avklaring om delfinansiering av riksvei 23 med bompenger som grunnlag for å få prosjektet på plass i Nasjonal Transportplan ved revisjonene i 2014.
- Samhandlingsreformen for helse- og omsorgstjenester har fokus på helhetlige og sammenhengende tjenester, og vil få som konsekvens for kommunen at man må etablere helsefremmende og forebyggende tiltak.
- Jobbe aktivt for å redusere bilbruken.
- Slutføre miljøsertifisering av kommunens virksomheter innen utgangen av 2010.

Kommuneplanen

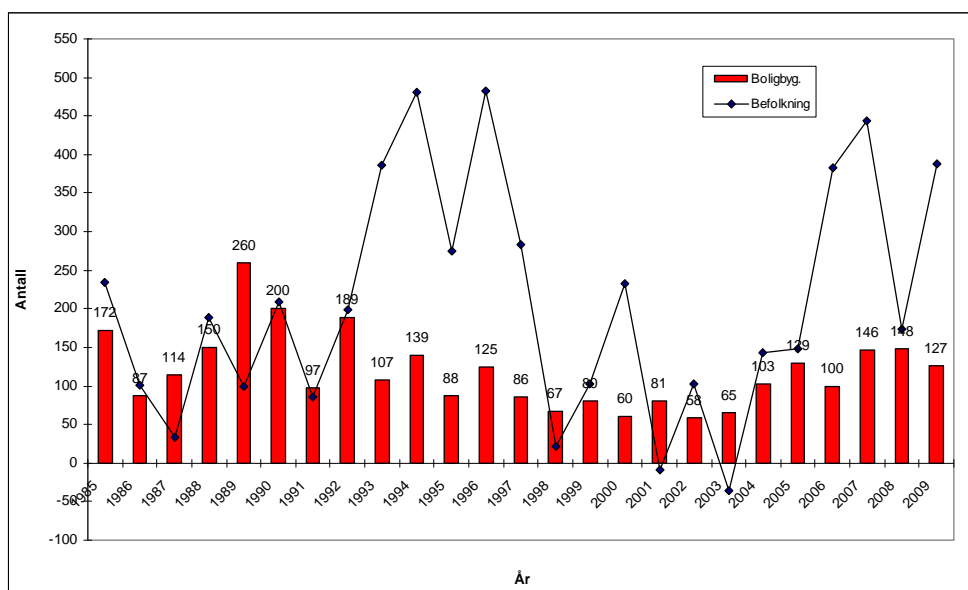
Kommuneplanen for Lier 2009 – 2020 er ikke vedtatt og kan ikke sluttbehandles og vedtas før på nyåret 2011. Mekling om forhold knyttet til fjordbyen Lierstranda foregår parallelt med behandlingen av handlingsprogrammet

- Kommuneplanen består av samfunnsdel med visjon, arealdel og tjenestedel.
- Samfunnsdelen og tjenestedelen peker spesielt på hovedutfordringer knyttet til klima, miljø, og folkehelse.
- Det legges føringer for hvordan Lier kommune skal nå nasjonale klima- og miljømål, og hva Lier kommune kan gjøre for å motvirke at sosiale ulikheter i befolkningen fører til ulik helse.

- Arealdelen legger til rette for å opprettholde og utvikle skolekretsene, fortsatt næringsutvikling og ivaretagelse av dyrket mark.
- Hovedsatsingsområdet er Lierstranda der det skal gjennomføres miljøopprydding og gradvis transformasjon til bolig- og næringsformål med vekt på allmennhetens tilgang til strandsonen og sikring av naturområdene. Planleggingen skal ivareta en helhetlig areal-, transport og miljøløsning.

Boligbygging og befolkningsutvikling

Figuren under viser sammenhengen mellom boligbygging og befolkningsvekst frem til år 2009.

- Befolkningsveksten økte i 2009 etter å ha gått ned i 2008 og er på samme nivå som 2006 - 2007.
- Boligbyggingen har holdt seg på samme nivå siden 2007.
- Til nå i 2010 ser det ut til at befolkningsveksten blir noe lavere enn i 2009, mens boligbyggingen er på samme nivå som i 2009.

Ny kommuneplan for Lier vil inneholde nytt boligbyggeprogram. Rådmannen legger derfor ikke frem forslag til boligbyggeprogram i dette handlingsprogrammet.

Boligbyggingen de neste årene bør fortrinnsvis styres til kretser der det er god kapasitet i skolen. Skolene i Høvik, Oddevall og Nordal kretser har god kapasitet, og det samme har Henummarka skole og Tranby ungdomsskole. Utbyggingen i Hasselbakken og på Engersand er i gang og vil gi ca 400 nye boliger i nedslagsfeltet til Høvik skole. Det er også satt av utbyggingssområder i Oddevall og Nordal kretser.

Miljøkommunen Lier

En høy miljøprofil krever stadig forbedring. Styringssystemet skal gjenspeile dette.

- Vannmiljøarbeidet er sentralt og viser god progresjon.
- Miljøoppryddingen på Lierstranda og Brakerøya er under fullføring.
- Fullkarakterisering og tiltaksanalyse av Drammensfjorden og Tyrifjorden er under igangsetting. Energi- og klimamålene skal gi effekt innen areal- og transportplanlegging i samarbeid med lokale og regionale aktører.
- Klimafokus i egne virksomheter ivaretas ved miljøfyrtårnarbeidet.
- Nybygg og rehabiliteringer i kommunens regi skal ha minimum lavenergistandard. Passivhusstandard skal utredes for alle kommunale byggeprosjekter.

Lierbyen

Stedsutviklingsprosjektet videreføres. Vann- og avløpssanering og fjernvarmeanlegg, samordnet med miljøgateetablering og regulering/utomhusplaner for kulturhus og buss-terminal, er under realisering for første etappe (Bilbo – Rådhuset – Bruveien) i 2010. Elvesti fra Bilbo til Heggroveien er med i denne etappen.

Det vedtatte kulturhuset er gjenstand for en OPS (offentlig privat samarbeid) konkurranse. Valg av leverandør/løsning skal behandles politisk i februar/mars 2011. Kjøpsopsjon for Meierikvartalet er på plass og vil kunne realiseres etter at OPS-avtalen er godkjent.

Samarbeidsprosjektet Buskerudbyen

Partnerne i ”Samarbeidsprosjektet Buskerudbyen” - Lier, Drammen, Nedre Eiker, Øvre Eiker og Kongsberg kommuner, samt Fylkesmannen i Buskerud, Buskerud fylkeskommune, Statens Vegvesen, Jernbaneverket og Kystverket - har etablert et samarbeid om areal, transport og klima fra 1. januar 2010. Prosjektet skal bistå kommunestyrene, fylkestinget og de statlige transportetatene i samhandling, beslutning om og gjennomføring av en klimavennlig areal- og transportutvikling i byområdet Buskerudbyen.

- Det er inngått en fireårig avtale mellom Samferdselsdepartementet og deltakerne i Buskerudbyen om statlige belønningsmidler til bedre kollektivtrafikk og mindre bilbruk.
- Avtalen har en ramme på 280 mill kr. i løpet av de fire årene den gjelder.
- I forslaget til statsbudsjett for 2011 er det avsatt 60 mill kr. som første tildeling.
- Planprogram for en strategisk areal- og transportplan som omfatter alle kommunene vil være ferdig i løpet av 2010.
- Lier kommune anser utviklingen av Lierstranda som et viktig element i planarbeidet i Buskerudbyen.

Riksvei 23

Utredning av bompengefinansiering er avsluttet og vil danne grunnlag for endelig søknad om bompengeordning når reguleringsplanene for strekningen Dagslett-Linnes er ferdige.

Statens vegvesen har utarbeidet et forprosjekt for reguleringsplan for nytt kryss på Linnes der det er utredet fire alternative utforminger av krysset inklusive den utformingen som er vedtatt i kommunedelplan for ytre Lier. Forprosjektrapporten er lagt ut til ettersyn, det er gjennomført åpent møte og samarbeidsmøte, og kommunestyret vil kunne ta stilling til løsningen i februar 2011. Reguleringsplanen forutsettes slutført i 2012 og danner grunnlag for innpassing i Nasjonal transportplan.

Utredning av godsterminal i Drammensregionen

Konseptvalgutredning (KVU) for godsterminal, arealbruk og tilknyttet transportsystem i Drammensregionen er iverksatt av Jernbaneverket etter mandat gitt fra Samferdselsdepartementet. Arbeidet skal avklare behov for, og lokalisering av, en eventuell godsterminal for Drammensområdet og skal avsluttes mars 2011. Konklusjonene i utredningen vil påvirke framdrift og valgmuligheter på Lierstranda.

Gullaug

Reguleringsplan for Oricas/Dyno Nobel AS' eiendommer på Gullaug er under behandling og forventes sluttbehandlet ultimo 2010. Planen omfatter også areal for nytt sykehus som, der avtalen mellom partene fordrer at hele eiendommen er regulert.

Samhandlingsreformen

I ny lov om kommunale helse- og omsorgstjenester foreslår regjeringen grep som forplikter kommuner og sykehus til å samarbeide. Avtaler mellom kommuner og sykehus skal sikre at pasienter ikke legges unødvendig inn på sykehus når de kan få like god eller bedre behandling i kommunen og hindre at pasienter blir liggende på sykehus når de er ferdigbehandlet*.

Blant andre tiltak som regjeringen foreslår er:

- Kommunene får plikt til å oppnevne koordinator for pasienter med behov for langvarige og sammensatte tjenester.
- Det skal bli enklere for pasienter å klage. Det opprettes en felles klageinstans for helse- og omsorgstjenestene som erstatter dagens tre ulike klageordninger.
- Kommunene får plikt til å kartlegge helseutfordringene blant innbyggerne sine, og plikt til å iverksette nødvendige tiltak for å møte disse utfordringene.
- Ansvar for folkehelse legges til hele kommunen. I dag ligger ansvaret bare i kommunens helsesektor.”

* Hentet fra pressemelding 18.10.2010 fra statsministerens kontor

Mål og Tiltaksplan

Tabellen viser mål og tiltak på samfunnsområdet som gjelder hele kommuneorganisasjonen.

Miljøkommunen Lier	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Effekten av miljøtiltak skal måles, dokumenteres og rapporteres <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etablere system for rapportering for miljøtiltak
Klima og energi	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redusere bilbruken i kommunes organisasjon og blant våre ansatte • Stimulere til økt bruk av sykkel og kollektive reisemåter <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ansvarliggjøring av kommunens virksomheter gjennom miljøfyrårnsarbeid og lederavtaler • Utarbeide sykkelstrategi
Bedre folkehelse	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bedre helse for sosialt utsatte grupper <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utvikle og forankre et tverrsektorielt samarbeid i kommunen for å legge forholdene til rette for å bedre folkehelsa • Vurdere å etablere lavterskeltilbud og innføre Grønn resept
Åpen, verdidrevet og samfunnsansvarlig kommuneorganisasjon	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ha definert standarder for Lier kommunes tjenester og informere innbyggere og brukere om disse. <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Definere standarder for alle Lier kommunes tjenester

5.2 Tjenesteområder

Skole

Skole omfatter:

- Gullaug skole
- Hegg skole
- Egge skole
- Oddevall skole
- Nordal skole
- Hallingstad skole
- Hennummarka skole
- Heia skole
- Lierbyen skole
- Tranby skole
- Høvik skole
- Sylling skole
- PP-tjenesten

Visjon for Lierskolen

Lierskolen har en ambisiøs målsetning og høye mål om kvalitet i tjenesten. Grunnlaget for arbeidet er nedfelt i kvalitetsplan for Lierskolen 2009-2012. Mottoet for Lierskolen er:

”Lierskolen kan, vil og tør – på jakt etter stadige forbedringer”

Lierskolen bygger på følgende fundament:

- Dyktige og kvalifiserte medarbeidere.
- Det arbeides etter en vedtatt kvalitetsplan med fokusområder som sikrer kvalitet og utvikling.
- De fokusområdene det er arbeidet med, har ført til kvalitetsheving i Lierskolen selv om ressursene har blitt mindre.
- Felles satsningsområder for å samordne ressurser til kompetanseutvikling, lære av hverandre og opprettholde kvaliteten uten flere hender.

Utfordringer

- Skolens tradisjon for gruppetenking kommer noe i konflikt med samfunnets individfokus og statens krav om tilpasset opplæring og tidlig innsats.
- Foreldregruppen stiller større krav til skolen.
- Samfunnsendringer og ulike påvirkninger gir urolig klassemiljø en del steder.
- God klasseledelse kan luke ut mange ”atferdsproblemer” som ikke behøver å utvikle seg.
- I en situasjon hvor rammene skal ytterligere ned, blir lærernes kompetanse og fleksible lokaler viktige faktorer for å sikre godt læringsmiljø.
- God klasseledelse blir en nøkkelfaktor for å opprettholde kvaliteten i Lierskolen i årene som kommer.

Fokusområder

- Lesing
- Fysisk aktivitet
- IKT
- Klasseledelse
- Atferdsvansker

Lesing

Lesing er en av de grunnleggende ferdigheter og den viktigste faktoren for å klare seg i alle fag. En språk- og leseutviklingsplan forplikter de ansatte i skolen og innebærer en betydelig kompetanseheving i skolene.

Fysisk aktivitet

Regelmessig fysisk aktivitet er nødvendig for vekst og utvikling hos barn og unge. Tjenestutvalget vedtok i møte 17.03.10 at alle barn i SFO skulle ha mulighet for en time fysisk aktivitet daglig. Skolene varsler at det er en utfordring for barna å rekke både fysisk aktivitet, leksehjelp, spising og gjerne litt lek.

IKT

Digitalt baserte verktøy har en betydelig plass både i utdanningens læreplan og i samfunns- og arbeidsliv. Sammen med læreplanen, gir plan for "Den virtuelle Lierskolen" føringer for kommunale pedagogiske IKT-handlingsplaner. Gjennom disse skal elever i Lier sikres kompetanse for videre utdanning- og yrkeskarriere.

Klasseledelse

Læreren ses som den viktigste enkeltfaktoren som påvirker elevenes motivasjon, læring og atferd i skolen. "Kvalitet bygger på grunnleggende gode relasjoner mellom lærere og elever, og lærerollen blir derfor sentral" (Terje Ogdén).

Skolene har meldt at de ønsker klasseledelse som et felles satsningsområde. Denne satsningen starter våren 2011.

Atferdsvansker

Med alvorlige atferdsproblemer menes tilfeller der barns eller unges oppførsel preges av et mønster av antisosiale handlinger. Handlingene fører til skade, plage og/eller krenkelse av andre. Ut fra forskning anslås det at ca. 1–2 % av norske skoleelever har eller er i høy risiko for å utvikle alvorlige atferdsproblemer. Ca. 3–5 % er i moderat risiko for å utvikle problemene.

Faktadel/underlag

Lierskolen har ansvaret for 3150 elever i kommunale grunnskoler og består av 12 skoler (8 barneskoler, 2 ungdomskoler og 2 kombinerte barne- og ungdomskoler). PP-tjenesten er organisert som en egen tjeneste som også bistår barnehagene.

Utvalgte nøkkeltall:

	2007	Lier 2008	2009	Saml. Kom 2009	Buskr. 2009	KG 13 2009	Landet 2009
Korbto utg grunnskole per elev	74 817	80 388	82 638	77 734	79 817	78 046	84 422
Korbto utg Grunnsk.underv per elev	60 582	65 251	67 949	64 818	67 725	64 089	68 863
Nto dr.utg. grunnskoleundervisning	29,9	29,2	28,5	25,7	22,8	23,1	23,4
Netto driftsutgifter til skolelokaler og skyss	7,1	6,8	6,2	5,2	5,3	5,3	5,4
Netto driftsutgifter til spesialskoler	0,6	0,6	0,7	0,2	0,3	0,4	0,2
Netto driftsutgifter til skolefritidsordningen	0,5	0,3	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5
Andel elever - særskilt norskopplæring	7,8	7,8	7,8	5	7,9	6,9	5,2
Andel elever - morsmålsoppl./tospråklig fagopplæring	5,1	5,2	6,3	3,4	3,3	4,4	2,9
Andel elever spesialundervisning	6,9	7,8	8,8	7,2	8,4	6,9	7,6
Timer spesialundervisning av lærertimer totalt	17,3	17,8	16,5	15,7	16	15,2	16,4
Gruppestørrelse, 1.til 7.årstrinn	13	13,5	13,1	14,2	13,4	14,2	13
Gruppestørrelse, 8.til 10.årstrinn	13,8	14,3	15,8	15,2	15,2	16	14,6
Antall elever per datamaskin	3,9	3,1	2,8	3,7	2,5	3,4	3,3
Overgang til videregående skole	97,87	96,21	97,39	97,06	96,33	96,74	97,14
Snitt grunnskolepoeng	40,9	41,76	40,58

Mål og Tiltaksplan

Lesing	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plan for språk- og leseutvikling er implementert på alle skoler innen sommeren 2011 • Alle elever som går ut av 10. trinn er funksjonelle lesere <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kvalitetssikre at planen for språk- og leseutvikling er implementert på hver skole • Bistå skolene med analysekompetanse på elevenes kartleggingsresultater slik at tiltak kan settes inn tidlig
Fysisk aktivitet	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alle barn skal ha tilbud om en times daglig fysisk aktivitet i SFO <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trivselsprogrammet som ni av skolene i Lier har meldt seg på er et program som har som mål å øke elevenes aktivitet i friminuttene. Tanken bak er at aktive elever er glade elever, det blir mindre mulighet og tid for negativ adferd. Fornøyde elever vil forhåpentligvis øke elevenes kapasitet for læring. • Det utarbeides en plan for fysisk aktivitet i SFO og skole innen sommeren 2011. Denne gjennomføres på alle skoler i Lier innen våren 2012.
IKT	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alle elever i skolene får opplæring i digitale ferdigheter slik det er beskrevet i læreplanen for 2006 • Utnytte potensialet for samhandling, kommunikasjon og digitale læringsformer som verktøyene i Lierskolen legger til rette for <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • I 2011 bevilges det investeringsmidler gjennom IKT-handlingsplan. I tillegg brukes det interne midler på virksomhetene til en prosentvis stilling for å drive arbeidet lokalt. • Det utarbeides en ny pedagogisk IKT-handlingsplan • Det fokuseres blant annet på verktøy for enklere samhandling og kommunikasjon • Bruk av digital ringperm som pedagogisk verktøy i alle fag • Oppgradering av maskinpark, servere og teknologisk plattform

Klasseledelse og atferdsproblemer	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none">• Tydelige voksne som sikrer et trygt elevmiljø• Tydelige voksne som har høyt læringstrykk og fokus på elevenes læringsmål• Skoler og elever med atferdsproblemer får rask hjelp• Tiltak skal ha læringseffekt i skolen, og gi økt kompetanse for alle <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none">• I løpet av våren 2011 lages en tiltaksplan og planen gjennomføres i skolene innen sommeren 2013• Ambulerende atferdsteam under ledelse av PPT• Samordning av hjelpetjenestene for barn og unge
-----------------------------------	---

Økonomi

Driftsbudsjett:

Grunnskole	Regnskap	Vedt. Bud	Just. Bud	Rammer i faste 2011-kroner			
	2009	2010	2010	2011	2012	2013	2014
10 Utgifter	245 452	244 921	252 398	251 907	245 476	241 705	241 705
30 Inntekter	-23 127	-21 026	-22 932	-21 638	-21 638	-21 638	-21 638
Netto ramme	222 325	223 895	229 466	230 269	223 838	220 067	220 067
		Endring pr. år		6 374	-6 431	-3 771	0
		% endring fra forrige år		2,85 %	-2,79 %	-1,68 %	0,00 %

Rammeendringer:

Grunnskole og PPT	Endringer i 2011 kr.				
	2011	2012	2013	2014	Sum
<u>Konsekvensjusteringer</u>					
Overføring mellom ansvar	45	0	0	0	45
Pris- og lønnsvekst					
1 HP 10-13 KS Grunnsk. – el m/adferdsv.	1 000	0	0	0	1 000
2 Fra statsbudsjettet:					
Justering for økt timetall leksehjelp	1 533	0	0	0	1 533
Justering for oppdaterte tall timetall/leksehjelp	77	0	0	0	77
Justering for helårseffekt skyss SFO	47	0	0	0	47
<u>Sum konsekvensjusteringer</u>	<u>2 702</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>2 702</u>
<u>Nye tiltak</u>					
	0	0	0	0	0
<u>Sum nye tiltak</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
<u>Innsparing/omstilling</u>					
<u>Strukturtiltak</u>					
3 Strukturprosjekt uten konkrete tiltak	-3 343	-6 428	-3 746	0	-13 517
4 Elever med adferdsvansker	-600	-3	-25	0	-628
5 SFO - øke inntekt og redusere bemanning	-2 400	0	0	0	-2 400
6 Skoleskyss	-1 000	0	0	0	-1 000
7 Tospråklig fagopplæring	-1 000	0	0	0	-1 000
<u>Sum innsparing/omstilling</u>	<u>-8 343</u>	<u>-6 431</u>	<u>-3 771</u>	<u>0</u>	<u>-18 545</u>
Sum Grunnskole og PPT	-5 641	-6 431	-3 771	0	-15 843

Forklaringer: I HP 2010-2013 var det lagt inn

- -1 mill kr. i reduksjon i skysskostnader
- 4,5 mill kr. i kompensasjon for elevtallsvekst

Disse postene er tatt ut og lagt inn i strukturprosjektet.

Overføring mellom ansvar er tilførsel fra fordeling av midler til tolk

1. Kommunestyret la i HP 2010-2013 inn 1 mill kr. til tiltak mot elever med adferdsvansker.
2. Justering for helårseffekt av tiltak i statsbudsjettet for 2010.
3. Det er ikke funnet tiltak for hele innsparingen på 18,544 mill kr. innenfor grunnskole. Det manglende beløpet blir å betrakte som flatt kutt.
4. Styrkingen av tjenesten i forhold til elever med adferdsvansker reduseres noe i forhold til vedtatt HP 2010-2013.
5. SFO inntekter økes ved en prisjustering på 5 % i stedet for den generelle økningen på 2,8 %. SFO kostnader reduseres ved å endre bemanning. Dette løses i hovedsak ved et samarbeid med skole om ledelsesressurs.
6. Gjennomgang av området skoleskyss, herunder en innstramming av rutine for tildeling av skyss, forventes å gi en besparelse på 1 mill kr.
7. Ressurser til tospråklig fagopplæring reduseres, og det gjøres en vurdering av hvor mange grupper vi skal ha i Velkomstklasse.

Økt effektivisering skal også skje gjennom et mer effektivt innkjøp, bedre oppfølging av sykefravær og gjennom færre enkeltvedtak (spesialundervisning). Dette er tiltak som foreløpig ikke er beløpsfestet, men som inngår i punkt 3 i tabellen ovenfor. Her er det også tatt høyde for rådmannens forslag om å avvikle seniorpolitiske tiltak i sin nåværende form; denne saken behandles parallelt med årsbudsjett og økonomiplanen.

Barnehage

Barnehage omfatter:

- Linnesstranda barnehage
- Dambråtan barnehage
- Hennesmarka barnehage
- 22 private/ikke kommunale barnehager
- 5 private/ikke kommunale familiebarnehager

Lier har i dag full barnehagedekning. Kvalitetsplan for barnehagene i Lier 2010 – 2012 gjelder for kommunale og ikke-kommunale barnehager i Lier. Felles fokusområder for perioden 2010-2012 er språkstimulering for å danne grunnlag for lese- og skriveutviklingen og overgang mellom barnehage og skole.

Utfordringer

- Kommunen skal opprettholde full barnehagedekning samtidig som vi må være varsomme mot overkapasitet på barnehageområdet. Barnehagesektoren er basert på stykkprisfinansiering og ledig kapasitet kan gi store økonomiske utfordringer for den enkelte barnehage.
- Barnehage er en del av det helhetlige læringsløpet. Barnehagen som læringsarena er styrket i de statlige føringene. Det settes spesielt fokus på tidlig innsats og språkutvikling.
- I Lier har vi i dag ikke en helhetlig strategi for å sikre flerspråklige barn et barnehagetilbud. Mange av disse barna bor samlet i samme områder. De fleste ønsker kun barnehageplass i gangavstand fra hjemmet. Voksenopplæringen flyttes til Stoppen, dette kan medføre behov for barnehageplasser andre steder enn i dag.

Fokusområder

- Tidlig innsats og språkutvikling.
- Rekruttere og beholde førskolelærere – en helhetlig kommunal strategi.
- Implementere kvalitetsplan og gi kompetanseheving for ansatte i barnehagene.
- Vedlikehold av de kommunale barnehagene.
- Omlegging av finansiering av ikke kommunale barnehager

Tidlig innsats og språkutvikling

I tråd med nasjonale føringar ønsker vi å vektlegge tidlig innsats og språkutvikling. Det er ansatt en logoped som skal bidra til å høyne den generelle kompetansen i barnehagene. Det arbeides aktivt for å få barn fra språklige minoriteter tidlig inn i barnehagen.

Spesialpedagogisk team har generell fokus på ”tidlig innsats”.

Rekruttere og beholde førskolelærere

Totalt i kommunen er det 10 dispensasjoner for personer som ikke har førskolelærerutdanning. Fra nyttår 2010 har kommunen 4 studenter på fylkesmannens utdanningstilbud "Arbeidsplassbasert førskolelærerutdanning". De vil være ferdig utdannet i 2014.

Implementering av kvalitetsplan og kompetanseheving av ansatte

Felles kompetanseutviklingsplan for kommunale og ikke-kommunale barnehager skal revideres.

Vedlikehold av de kommunale barnehagene

Det er et etterslep på vedlikehold av de kommunale barnehagene.

Utarbeide lokale forskrifter til ny finansieringsmodell for ikke-kommunale barnehager

Inntektene til barnehagene har til nå vært øremerket driftstilskudd fra staten, foreldrebetaling og kommunalt tilskudd. Fra 2011 er det statlige driftstilskuddet til barnehagene en del av inntektssystemet og inngår derfor i det statlige rammetilskuddet til kommunene. Kommunen må nå derfor utarbeide forskrifter for hvordan tilskudd til barnehagene skal fordeles, i dialog med bl.a. eiere av ikke-kommunale barnehager.

Faktadel/underlag**Utvalgte nøkkeltall:**

	Lier			Saml. Kom 2009	Buskr. 2009	KG 13 2009	Landet 2009
	2007	2008	2009				
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	88,6	92,9	92,7	89,4	88,4	89,0	89,3
Kor bto driftsutg per barn i kommunal barnehage	121 793,0	124 139,0	139 668,0	136 941,0	97 383,0	132 217,0	133 100,0
Andel utgifter tilrettelagte tiltak	19,0	17,2	18,5	9,8	10,2	11,6	9,3
Andel minoritetsspråklige barn av innv.barn 1-5 år	62,6	62,6	72,5	67,4	68,4
And barn fra språklige og kulturelle minoriteter	7,2	10,6	10,2	5,9	12,0	9,2	7,4

Omlagging av tilskudd til private barnehager

I forbindelse med omlagging av finansieringsordningen for barnehager fra 2011 ble det i kommuneproposisjonen varslet at Lier ville få ca 2,5 mill kr. mindre til formålet enn hva eksisterende ordning tilsier.

Kommunen har ansvar for økonomisk å legge til rette for en likeverdi og faglig tilfredsstillende barnehagetjeneste i kommunale og ikke-kommunale barnehager.

Mål og Tiltaksplan

Tidlig innsats og språkutvikling	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hver barnehage skal ha god kompetanse på språk- og lese forberedende tiltak • Økt fokus på tidlig innsats ved bruk av kartlegging, veiledning og tverrfaglig samarbeid <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veilede og gi kompetanse i barns språkutvikling, bruk av kartleggingsverktøy og pedagogiske metoder • Vurdere barnehagetilbud som sikrer norskopplæring og sosial utjevning for minoritetsspråklige barn
----------------------------------	--

Rekruttering av førskolelærere	Mål <ul style="list-style-type: none">• Pedagogdekning i tråd med forskriftene Tiltak <ul style="list-style-type: none">• 4 studenter på fylkesmannens utdanningstilbud, Arbeidsplassbasert førskolelærerutdanning, skal være ferdig utdannet i 2014• Gi støtte med stipend for deltidsstudier
Implementering av kvalitetsplan og kompetanseheving av ansatte	Mål <ul style="list-style-type: none">• Kvalitetssikre barnehagetilbudet i Lier kommune Tiltak <ul style="list-style-type: none">• Implementere kvalitetsplanen• Utarbeide rapporteringsrutiner• Følge opp kompetanseutviklingsplanen
Omlegging av finansiering av ikke-kommunale barnehager	Mål <ul style="list-style-type: none">• Sikre likeverdig behandling av kommunale og ikke-kommunale barnehager Tiltak <ul style="list-style-type: none">• Utarbeide lokale forskrifter til ny finansieringsmodell for ikke-kommunale barnehager fra 2011

Økonomi

Driftsbudsjett:

Barnehage	Regnskap 2009	Vedt. Bud 2010	Just. Bud 2010	Rammer i faste 2011-kroner			
				2011	2012	2013	2014
10 Utgifter	151 270	155 523	156 089	308 214	307 467	307 029	307 029
30 Inntekter	-142 979	-147 186	-146 999	-147 889	-147 889	-147 889	-147 889
Netto ramme	8 291	8 337	9 090	160 325	159 578	159 140	159 140
			<i>Endring pr. år</i>	151 988	-747	-438	0
			<i>% endring fra forrige år</i>	1823,06 %	-0,47 %	-0,27 %	0,00 %

Rammeendringer:

Barnehage	Endringer i 2011 kr.				Sum
	2011	2012	2013	2014	
<u>Konsekvensjusteringer</u>					
Overføring mellom ansvar	14	0	0	0	14
Pris- og lønnsvekst	3 338	0	0	0	3 338
1 Statsbudsjettet:					
Barnehage rammefinansieres	148 000	0	0	0	148 000
Justering for barnehage, foreldrebet. og likebeh.	1 606	0	0	0	1 606
<u>Sum konsekvensjusteringer</u>	<u>152 958</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>152 958</u>
<u>Nye tiltak</u>					
	0	0	0	0	0
<u>Sum Nye tiltak</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
<u>Innsparing/omstilling</u>					
Strukturiltak					
2 Strukturprosjekt uten konkrete tiltak	-969	-747	-438	0	-2 155
<u>Sum innsparing/omstilling</u>	<u>-969</u>	<u>-747</u>	<u>-438</u>	<u>0</u>	<u>-2 155</u>
Sum Barnehage	151 988	-747	-438	0	150 803

Forklaringer:

I HP 2010-2013 var det lagt inn

- 2,4 mill kr. for merkostnader knyttet til innlemming av barnehagetilskuddet i rammetilskuddet. Denne tilførselen er nå en del av pkt. 1

Overføring mellom ansvar er tilførsel fra fordeling av midler til tolk

- 1) De tidligere øremerkede barnehagetilskuddene (driftstilskudd, skjønnsmidler og tilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne) blir rammefinansiert fra 2011. Rammen fra staten kompenserer også for nye plasser i 2011, prisen på oppholdsbetalingen holdes uendret og for økt likebehandling mellom private og kommunale barnehager (fra 88 til 91%).
- 2) Strukturprosjektet har foreløpig ingen konkrete tiltak, men det er definert noen områder som skal gjennomgå med tanke på tiltak for omstilling og innsparing. Det gjøres nå en analyse av barnehagesektoren. Dette arbeidet skal bidra til at vi kartlegger ressursbruken, og eventuelt omdisponerer ressursene for å få en best mulig utnyttelse av disse.

Velferd

Velferd er et overbyggende begrep som omfatter tjenestoområdene Omsorgstjenestene og Helse- og sosialtjenestene.

Visjon for velferdsområdet

”Et godt liv – livet ut”

Mål:

- Ha gått fra reparasjon til forebygging.
- Verdne trygghet, trivsel og respekt ligger til grunn i utviklingen av alle tjenester.
- Helhetlig og fleksibelt tjenestetilbud, i nært samarbeid med bruker og privat nettverk.

Tiltak:

- Samhandling og nye samarbeidsformer for å sikre rett tiltak/tjeneste til rett tid
- Legge til rette for reell brukermedvirkning, dvs. den enkelte tar ansvar for eget liv og helse

Omsorgstjenestene

Omsorg består av:

- Rehabilitering
- Habilitering
- Psykisk helse
- Frogner sykehjem
- Liertun sykehjem
- Nøstehagen bo- og omsorgssenter
- Bratromveien 7/9/11 og Frogner bofellesskap
- Ytre Lier Hjemmetjeneste
- Øvre Lier Hjemmetjeneste
- Ytre Lier bofellesskap for funksjonshemmede
- Øvre Lier bofellesskap for funksjonshemmede

Utfordringer

- I flere år har omsorgstjenestene gjennomført omstilling og generell kostnadsreduksjon uten at det har gitt de ønskede resultater, verken økonomisk eller i opplevd kvalitet.
- Fortsatt reduserte økonomiske rammer, dekke nye behov innenfor ny ramme.
- Sprikende forventninger fra brukere, politikere og medarbeidere, som medfører at det blir vanskelig å definere hva som er en god nok jobb.
- Behov for å effektivisere håndtering av egenbetaling samt utnytte handlingsrommet og sikre likebehandling jfr. Vederlagsforskriften.

Faktadel/underlag

Utvalgte nøkkeltall:

	Lier			Saml. Kom 2009	Buskr. 2009	KG 13 2009	Landet 2009
	2007	2008	2009				
Nto drutg pr. innb pleie- og omsorgstjenesten	9 239	9 309	10 003	11 091	13 135	12 343	13 216
Nto driftsutg pleie og omsorg i % av totale nto utg	32,5	30,5	31,3	34,3	36,8	35,8	35,7
Nto driftsutg pleie og omsorg pr. innb 67 år og over	80 847	80 806	86 356	92 428	98 152	96 125	99 866
Nto driftsutg pleie og omsorg pr. innb 80 år og over	242 449	247 010	272 198	281 947	282 000	281 326	286 669
Institusjoner - andel av netto driftsutgifter til plo	42	42	41	43	44	44	46
Tj til hjemmeboende - andel av nto driftsutg plo	53	53	55	51	51	50	49
Aktivisering, støttetj - andel av nto driftsutg plo	5	5	4	6	5	6	5
Kor bto driftsutg pr. mottaker av kommunale plo	269 462	297 834	306 918	297 315	287 765	309 190	306 416
Årsverk i brukerrettede tjenester pr. mottaker	0,4	0,5	0,6	0,5	0,4	0,5	0,5
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutd*	70	63	63	70	69	72	73
Kor bto driftsutg pr. mottaker av hjemmetjenester	164 205	190 593	193 761	181 578	169 725	182 049	179 263
Brukerbet praktisk bistand, i % av kor bto driftsutg	1,3	1,1	1,2	1,5	1,4	1,3	1,5
Mottakere av hjemmetj pr. 1000 innb. 0-66 år	14	15	15	18	20	18	19
Mottakere av hjemmetj pr. 1000 innb. 67-79 år.	64	56	58	76	84	75	82
Mottakere av hjemmetj pr. 1000 innb. 80 år og over	347	341	336	336	361	331	346
Kor bto driftsutg, institusjon, pr. kommunal plass	763 953	804 573	877 090	902 165	907 676	857 826	830 136
Plasser i institusjon i prosent av mottakere av plo	17,2	15,9	15,3	16,1	16,6	18,9	20,0
Andel beboere 80 år og over i institusjoner	61,6	64,4	75,4	70,8	70,1	70,1	72,2
Andel plasser i skjermet enhet for aldersdemente	29,9	29,9	30,3	20,1	21,9	22,8	23,5

* Omsorg arbeider med å øke andel ansatte med fagutdanning. Tjenestene melder om at andelen har økt, samtidig som Kostra-tallet ikke viser økning. Statistikken i Kostra er hentet fra SSB's AA register (Arbeidstaker/arbeidsiverregister), og inneholder bla. langtidsvikarer. Det er startet et arbeid for å kontrollere at rapporteringen til AA registeret er korrekt.

Underlag/drøfting

I arbeidet med Handlingsprogrammet er følgende dokumenter lagt til grunn:

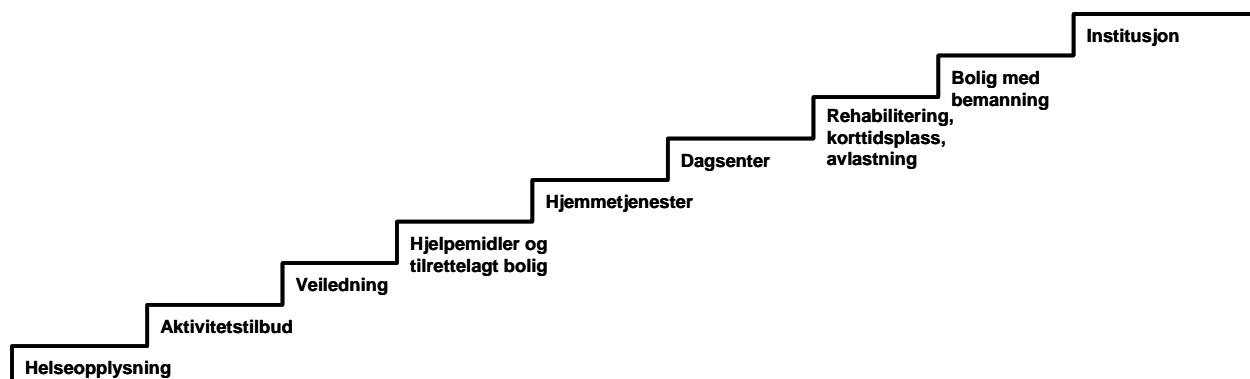
- Kommunestyresak 66/2004 "Kommunalt kompetansesenter for demens".
- Kommunestyresak 3/2009 "Omsorgsplan 2018".
- Kommunestyresak 49/2010 "Strukturtiltak i omsorgstjenestene".

Referansen til "lovpålagte tjenester" gir sjelden konkret mening og rådmannen søker derfor fokus på opplevd kvalitet. Omstillingsprosessen rettes inn mot en slik verdibasert tenkning og mobiliserer ledere og medarbeidere innen omsorgstjenestene:

Omsorgstjenester med opplevd kvalitet over landsgjennomsnittet, til et kostnadsnivå blant de 10 laveste i landet.

Ved årsskiftet 2010/2011 foreligger det særskilte mål som resultat av prosessen og som har til hensikt å bidra til langsiktig målinnfrielse mht. økonomi og kvalitet. I tillegg skal prosessen bidra til løsning av de akutte utfordringene og resultatkravene jfr. kommunestyresak 49/2010, vedtatt 15. juni 2010.

De 11 virksomhetene som gir tilbud om omsorgstjenester har et selvstendig ansvar for virksomhetens egne tjenester, samtidig som de skal tilrettelegge sine tjenester for å nå målene i handlingsprogrammet ved hjelp av de ulike leddene i *omsorgskjeden*:

Endringer i lovverk

Regjeringen har lagt frem forslag til ny lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og ny folkehelselov. Lovforslagene er nå sendt ut på høring, med høringsfrist 18. januar 2011, og forventet ikrafttredelse 1. januar 2012. Lovforslagene er en oppfølging av St.meld. nr. 47 (2008-2009) Samhandlingsreformen.

I tillegg gjennomfører departementet en åpen netthøring som et ledd i arbeidet med Nasjonal helse- og omsorgsplan som skal legges frem som en stortingsmelding våren 2011.

Samhandlingsreformen

Gjennom de foreslåtte lovendringene, vil det bli avklart hva samhandlingsreformen vil innebære for Lier kommune. Lier deltar som en av 26 kommuner i prosjektet "Kommunehelse-samarbeidet Vestre Viken" som skal bidra til at kommunene er forberedt på å møte virkningene av ny lovgivning. Hvilke administrative og økonomiske konsekvenser dette vil få avklares i løpet av 2011.

Mål og Tiltaksplan

Omsorgstjenestene har mange tjenesteområder. Tiltaksplanen beskriver mål, utfordringer og tiltak for hvert av tjenesteområdene.

Hjemmetjenestene	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ha tilstrekkelig kompetanse til å kunne ivareta et bredt spekter av ulike behov for hjemmetjenester for alle kommunens innbyggere</i> • <i>Yte tjenestene innenfor fastsatte ressursrammer</i> <p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ha ivaretatt innbyggernes behov for pleie- og omsorgstjenester i hjemmet, så lenge det er forsvarlig • Ha ytt tjenester slik at brukerne er mer fornøyd enn landsgjennomsnittet <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilstrekkelig og riktig fagkompetanse • Vurdere organiseringen av bemanning på natt
------------------	--

<p>Rehabiliterings- virksomheten</p>	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mer komplekst sykdomsbilde som følge av kortere liggetid i sykehuset</i> • <i>Brukere som legges inn uten å ha et rehabiliteringspotensial</i> • <i>Yte tjenestene innenfor fastsatte ressursrammer</i> <p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ha økt tilbudet om rehabiliteringstjenester med 4 % • Ha tilpasset driftsnivået til ressurstilgangen • Ha ytt tjenester slik at brukerne er mer fornøyd enn landsgjennomsnittet <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilrettelegging i hjem/skole/barnehage for å redusere bruk av institusjonsplass • Forebyggende tiltak i form av veiledning/opptrening/rehabilitering • Bedre samordning og nyttiggjøring av tjenestene fra kommunale fysioterapeuter og de fysioterapeutene kommunen har driftsavtale med • Ambulerende fysioterapeut som kan gå inn i hjemmet og rehabiliterere brukere sammen med hjemmetjenesten
<p>Habiliterings- virksomheten</p>	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Tilstrekkelig tilbud om bolig med bistand når funksjonshemmede barn flytter ut fra foreldrehjemmet</i> • <i>Tilstrekkelig tilbud om arbeid eller arbeidsrelatert aktivitet</i> • <i>Skape et godt liv for funksjonshemmede barn og deres foreldre</i> • <i>Yte tjenestene innenfor fastsatte ressursrammer</i> • <i>Organisering/administrasjon av Brukerstyrt Personlig Assistanse(BPA)-ordninger</i> <p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ha gitt et helhetlig og fleksibelt tjenestetilbud i tett samarbeid med familie/nettverk, slik at brukerne/pårørende er mer fornøyd enn landsgjennomsnittet • Ha oppnådd å bli eksperter på aktivitet og fritid for barna med tjenester fra Habiliteringsvirksomheten • Ha bedret samhandlingen med de øvrige hjelpetjenestene for barn og unge <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samordning av hjelpetjenestene for barn og unge • Samarbeide med andre virksomheter om mer fleksibel bruk av medarbeidere

Psykisk Helse	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Tilpasse driftsnivået til ressursrammen</i> • <i>Flere nye brukere som trenger heldøgnsbemanning</i> <p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ha saksbehandlet alle søknader med kvalitet, slik at tjenestene som ytes, dekker brukernes behov • Ha ytt tjenester på en slik måte at brukers egne ressurser ivaretas og videreutvikles, samt at brukere/pårørende gir uttrykk for en høyere tilfredshet enn landsgjennomsnittet <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Styrke innsatsen mot unge mellom 18 og 25 år, slik at de blir mest mulig selvhjulpne • Vurdere et "Bolighelseprosjekt" i Drammensregionen • Endre fra fellesskapsaktiviteter til mestringkurs på Haskoll aktivitetssenter
Bofellesskapene for funksjonshemmede	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Medarbeideres krysspress mellom pårørende/brukere om å yte faglig forsvarlige tjenester</i> • <i>Ha stor etisk bevissthet i den daglige samhandling mellom brukere, pårørende og medarbeidere</i> • <i>Tilrettelegge for nye brukere innenfor eksisterende rammer</i> • <i>Sikre helhet og koordinerte kommunale tjenester</i> <p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ha gitt et helhetlig og individuelt tilrettelagt tjenestetilbud • Ha ytt tjenester med høy etisk og faglig kompetanse der brukere/pårørende gir uttrykk for en generell høyere tilfredshet enn landsgjennomsnittet <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nok og riktig kompetanse til å utføre oppgavene ut fra god faglig og etisk standard • Implementere ressursstyrings- og fordelingsmodell for pleie- og omsorgstjenester
Arbeid/aktivitets-tilbud til funksjonshemmede	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Rett bruker på rett plass</i> • <i>Få til et godt og kostnadseffektivt tilbud</i> <p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ha gitt et varig tilrettelagt arbeids-/aktivitetstilbud uavhengig av funksjonsnivå, til de som faller utenfor ordinære arbeidsmarkedstiltak <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etablere samarbeidsutvalg mellom NAV og kommunen • Ha vurdert mulig samarbeid med Lier ASVO AS

<p>Bofellesskapene for demente, Bratromvn.7/9-11 og Frogner</p>	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Virksomheten har et stort sykefravær</i> • <i>Virksomheten er fordelt på flere hus</i> <p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ha gitt brukerne en god hverdag som er tilpasset deres behov for bistand/veiledning, slik at beboere og pårørende er mer fornøyd enn landsgjennomsnittet • Ha økt nærværsfaktoren fra 80 % til 90 % • Ha tilpasset driftsnivået til ressurstilgangen <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samarbeide med arbeidslivssentre • Implementere ressursfordelingsmodell • Vurdere strukturendringer
<p>Nøstehagen bo - og omsorgssenter</p>	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Skape trygghet på natten</i> <p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ha opplevd at lindrende enhet er et trygt sted ved livets slutt - "Et godt liv – livet ut" <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vurdere organiseringen av nattjenesten i Lier kommune
<p>Liertun Sykehjem og boligenhet</p>	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ligge over landsgjennomsnitt på brukerunderøkelser</i> • <i>Yte bistand på en slik måte at beboeren selv får benyttet sine ressurser i dagliglivets gjøremål</i> • <i>Ubesatte stillinger</i> <p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ha gitt beboerne trygghet, trivsel og respekt, slik at beboere og pårørende er mer fornøyd enn landsgjennomsnittet • Ha tilpasset driftsnivået til ressurstilgangen. <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppmuntre ufaglærte til å utdanne seg, og legge til rette for dette • Tilrettelegge og ta imot studenter, lærlinger eller andre som tar utdannelsen via voksenopplæring • Legge til rette for å gå opp til fagprøve ved virksomheten • Vurdere å omgjøre sykehjemsplassene i 3 etg. til rehabiliteringsplasser

Frogner Sykehjem	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none">• <i>For mange av plassene ved sykehjemmet opptas av langtidsbrukere og av pleiepasienter som ikke kan nyttiggjøre seg vår kompetanse om demens</i>• <i>Møte økt behov for dagplasser til personer med demens</i>• <i>Sykehjemmet må i økende grad ta i mot brukere med utagerende og ”krevende” adferd som utfordrer miljøet og øker risiko for sykefravær</i> <p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none">• Ha bidratt til bedre flyt i omsorgskjeden – gitt rett tjeneste til rett tid• Ha gitt innbyggere med demens og alderspsykiatriske lidelser faglig kvalifisert oppfølging• Ha tilpasset driftsnivået til ressurstilgangen• Ha gitt beboerne trygghet, trivsel og respekt, slik at beboere og pårørende er mer fornøyd enn landsgjennomsnittet <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none">• Definere spesifikke plasser til korttidsbrukere• Tilrettelegge for kompetanseheving innenfor demens/psykiatri• Bidra til planlegging av nytt sykehjem
------------------	--

Økonomi

Driftsbudsjett:

Omsorg	Regnskap 2009	Vedt. Bud 2010	Just. Bud 2010	Rammer i faste 2011-kroner			
				2011	2012	2013	2014
10 Utgifter	271 464	269 669	275 395	272 733	264 290	258 547	258 547
30 Inntekter	-25 910	-19 597	-19 885	-20 088	-20 088	-20 088	-20 088
Netto ramme	245 554	250 072	255 510	252 645	244 202	238 459	238 459
			Endring pr. år	2 573	-8 442	-5 743	0
			% endring fra forrige år	1,03 %	-3,34 %	-2,35 %	0,00 %

Rammeendringer:

Omsorg	Endringer i 2011 kr.				Sum
	2011	2012	2013	2014	
<u>Konsekvensjusteringer</u>					
1 Overføring mellom ansvar	-87	0	0	0	-87
Pris- og lønnsvekst	11 250	0	0	0	11 250
2 hp 10-13 Kompetanseprosjektet	-80	0	0	0	-80
<i>Sum konsekvensjusteringer</i>	<i>11 083</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>11 083</i>
<u>Nye tiltak</u>					
3 Økt rammeoverføring Psykisk utvh	1 100	0	0	0	1 100
KS Dagsenteret på Haskoll – ingen reduksjon	500	0	0	0	500
KS Omsorg – økt ramme	2 000	0	-2 000	0	0
KS Omsorgsfond – bruk	-2 000	0	2 000	0	0
<i>Sum Nye tiltak</i>	<i>1 600</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>1 600</i>
<u>Innsparing/omstilling</u>					
Strukturtiltak					
4 Strukturprosjekt uten konkrete tiltak (flatt kutt)	-3 760	-8 442	-5 743	0	-17 946
5 Økt rammeoverføring Psykisk utvh	-1 100	0	0	0	-1 100
6 Økt egenbetaling hjemmetjenesten	-600	0	0	0	-600
7 Redusert kostnad transp dagsenter	-300	0	0	0	-300
8 Redusert kostnad BPA	-1 000	0	0	0	-1 000
9 Nedleggelse av N Opshal bofellesskap	-1 300	0	0	0	-1 300
10 Organisering av nattjenesten	-1 550	0	0	0	-1 550
11 Økt brukerstyring Haskoll arbeidssenter	-500	0	0	0	-500
<i>Sum innsparing/omstilling</i>	<i>-10 110</i>	<i>-8 442</i>	<i>-5 743</i>	<i>0</i>	<i>-24 296</i>
Sum Omsorg	2 573	-8 442	-5 743	0	-11 613

Forklaringer:

I HP 2010-2013 var det lagt inn en rammeøkning på

- 0,5 mill til aktivitetstilbud – Lier arbeidssenter

Denne rammeøkningen er fjernet og ses i sammenheng med strukturprosjektet.

Fordi omstillingsprosessen håndteres under ett i omsorgstjenestene anbefaler rådmannen at rammereduksjonene ikke spesifiseres for den enkelte virksomhet.

KS endringer i henhold til kommunestyrets vedtak

1. Overføring av husleieutgifter fra Gifstadbakken 9 til Anlegg og eiendom(-100), overføring fritidskontakter helse (-5), fordeling midler til tolk (18).
2. Tilbakeføring av midler som kompetanseprosjektet ble tilført i rammene for 2010.
3. Tjenesteområdet blir tilført økte overføringer (rammetilskudd) som følge av økning i antall psykisk utviklingshemmede. Økte overføringer deles ikke ut på virksomhetene for å redusere kutt (pkt. 4).
4. Kutt i tjenesteområdet som det ikke er funnet konkrete tiltak for, blir å betrakte som flatt kutt.

5. *Økte overføringer deles ikke ut på virksomhetene for å redusere kutt (pkt. 1).*
6. *Forslaget om økt egenbetaling innebærer*
 - a. *Øker timeprisen til faktisk selvkost (økning fra kr 231 til kr 267).*
 - b. *Det beregnes full timesats for de med inntekt under 2G (økning fra 91 til kr 267).*
 - c. *Maksimumssatsene på bakgrunn av selvkostprinsippet, øker utover generell prisvekst (totalt ca 5%).*
 - d. *Justering av maksimalsatser for å få en mer riktig fordeling.*
 - e. *Innføre abonnement på dagsenter.*
 - f. *Innføre brukerbetaling for de som har BPA (brukerstyrt personlig assistent).*
 - g. *Økning av kostpris for mat (totalt ca. 13 %).*
7. *Gjennomføre ny anbudsrunde for transport til dagsentere og arbeidssenter.*
8. *Lier er med i et interkommunalt prosjekt som ser på løsninger knyttet til BPA ordningen. Tjenesten skal legges ut på anbud i løpet av 2011, evt. utføre oppgaven i egen regi.*
9. *Nedre Opsahl bofellesskap ble nedlagt april 2010, gjenværende brukere er flyttet til annet bofellesskap.*
10. *Det er startet et arbeid med å se på organisering av natttjenesten i Lier kommune. Med en mer koordinert natttjeneste forventes det mulighet for å redusere årsverk.*
11. *Haskoll dagsenter legges om til å bli mer brukerstyrt, med dette er det mulig å redusere ett årsverk.*

Helse- og sosialtjenester

Helse- og sosialtjenester omfatter:

- Helsetjenesten
- Sosialtjenesten
- Barneverntjenesten
- Lier voksenopplæring

Utfordringer

- Økt etterspørsel etter tjenester.
- Økonomien presser oss fortsatt – den krever reduksjoner – og det vil trolig fortsette.
- Dekke nye behov innenfor ny ramme.
- Sprikende forventninger fra brukere, politikere og medarbeidere fører til at det ikke finnes en entydig definisjon på hva som er en tilfredsstillende tjeneste.

Faktadel/underlag

Utvalgte nøkkeltall:

	2007	Lier 2008	2009	Saml. Kom 2009	Buskr. 2009	KG 13 2009	Landet 2009
Barnevern:							
Nto driftsutg barnevern pr. innbygger (kr)	743,0	748,0	872,0	1 313,0	1 388,0	1 230,0	1 249,0
Nto driftsutg per innb 0-17 år, barneverntjenesten	2 986	3 037	3 584	5 422	6 229	5 309	5 379
Netto driftsutgifte pr. barn i barnevernet	55 881	51 399	52 831	104 759	96 355	93 991	90 053
Andel barn med barneverntiltak ift. innb. 0-17 år	3,4	3,6	3,9	3,6	4,3	3,9	4,2
Bto driftsutg per barn i opprinnelig familie	21 153	22 145	30 620	41 811	35 336	30 269	29 987
Bto driftsutg per barn utenfor opprinnelig familie	201 568	158 300	156 203	263 471	250 214	245 264	244 677
Sosial:							
Nto driftsutg til sosialtjenesten pr. innbygger	1 022	1 169	1 263	1 454	1 536	1 681	1 484
Nto driftsutg til sosialtjenesten pr. innb 20-66 år	1 672	1 915	2 065	2 381	2 489	2 745	2 442
Nto driftsutg. råd, veilog sos.foreb arb. pr. innb. 20-66 år	475	604	597	934	963	832	873
Årsverk i sosialtjenesten pr. 1000 innbygger	0,6	0,8	0,7	1,0	1,1	1,0	0,9
Bto driftsutg pr. sosialhjelpsmottaker	64 131	66 226	68 683	69 176	69 048	76 591	70 264
Bto driftsutg til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker	42 476	39 451	42 727	34 860	34 392	39 298	35 126
Lønnsutgifter pr. sosialhjelpsmottaker, i kroner	14 818	17 119	14 495	23 366	23 332	23 201	22 787
Helsetjenesten:							
Nto driftsutgpr. innbygger, kommunehelsetjenesten	1 218	1 288	1 361	1 588	1 702	1 531	1 740
Nto driftsutg i prosent av samlede nto driftsutg	4,3	4,2	4,3	4,9	4,8	4,4	4,7
Legeårsverk pr 10 000 innb, kommunehelsetjenesten	8,5	7,9	7,8	8,5	9,1	8,7	9,5
Fysioterapiårsverk per 10 000 innb, kommunehelsetj	8,8	9,3	8,8	9,2	10,3	8,6	8,6
Årsverk av helsesøstre pr. 10 000 innb 0-5 år	51,4	59,6	60,0	53,7	58,7	55,0	59,2
Bto driftsutg pr. innb, kommunehelsetj	1 325	1 407	1 498	1 891	2 074	1 870	2 200
Herav: lønnsutgifter pr. innbygger. Kommunelehetj.	549	606	656	998	1 105	985	1 244
Voksenopplæringen:							
Andel innb over 16 år i voksenoppl på grunnskoleomr	0,8	0,9	1,1	0,9	0,8	0,9	0,8
And delt i voksenoppl som får grunnskoleopplæring	8,6	14,3	13,0	15,9	9,2	11,7	10,2
And delt i voksenoppl som får spesialundervisning	14,4	9,7	6,0	32,5	14,5	13,6	14,2

Helsetjenesten

Gjennom strukturtiltak skal virksomheten redusere med 0,63 mill kr.

Barneverntjenesten

I 1. og 2. tertial er det meldt et estimert overforbruk tilsvarende 6 mill kr. i inneværende år.

Årsaken til merforbruket er knyttet til følgende forhold:

- Sterk vekst i antall meldinger de siste 5 årene.
- Økt antall undersøkelser som følge av økte meldinger
- Vekst i tiltak, spesielt hjelpetiltak.
- Antall plasseringer i fosterhjem og institusjoner har økt.
- Kostnadene til hjelpetiltak og omsorgstiltak har økt.

Ut fra de rapportene kommunene sender til fylkesmannen, er veksten i antall meldinger, undersøkelser og hjelpetiltak, en generell trend for kommunene i Buskerud.

Regjeringen foreslår i Statsbudsjettet for 2011 å øremerke 240 mill kr. til nye stillinger i barnevernet, eventuelt til andre tiltak innenfor barnevernet i de kommunene som har tilstrekkelig saksbehandlerkapasitet. Midlene skal fordeles av fylkesmennene, etter søknad fra kommunene. Det er lagt opp til omfattende søknadsprosedyrer, hvor kommunene blant annet må dokumentere hvordan de skal finansiere nye ansatte etter at øremerkingsperioden er over fra 2012.

NAV- sosialtjenesten

I rapportene for hhv. 1. og 2. tertial 2010 er det meldt et betydelig avvik knyttet til sosialtjenestene (kommunal del av NAV) i hovedsak relatert til:

- Økonomisk sosialhjelp
- Kvalifiseringsstøttsordningen
- Rusbehandling

Voksenopplæringen

Voksenopplæringen øker aktiviteten, men etterspørsel fører til ventelister. Virksomheten skal redusere kostnadene med 0,083 mill kr.

Mål og tiltaksplan

Tiltaksplanen beskriver mål, utfordringer og tiltak for hvert tjenesteområde.

Helsetjenesten	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Tjenester til psykisk syke barn</i> • <i>Tilpasse driften til ressurstilgangen</i> <p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Like muligheter for alle • Økt fokus på folkehelsearbeid • Ha bedret samhandling med de øvrige hjelpetjenestene for barn og unge <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samordning av hjelpetjenestene for barn og unge • Tilpasse driftsutgiftene
Barneverntjenesten	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Økende antall meldinger, barn under omsorg og andre tiltak</i> • <i>Tilpasse driften til ressurstilgangen</i> • <i>Økende grad av adferdsproblemer blant barn og unge</i> • <i>Bosetting av enslige mindreårige flyktninger</i> <p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gå fra reparasjon til forebygging • Verdne trygghet, trivsel og respekt ligger til grunn for utvikling av tjenestene <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samordning av hjelpetjenestene for barn og unge • Felles holdninger og verdier internt i barneverntjenesten

NAV – sosialtjenesten	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Flere brukere med behov for koordinerte og sammensatte tjenester</i> • <i>Tilpasse driftsnivået til ressurstilgangen.</i> • <i>Mangel på tiltaksplasser</i> • <i>Stramt boligmarked og for smalt boligtilbud til vanskeligstilte</i> <p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gi mennesker muligheter • Ha redusert den gjennomsnittlige stønadsperioden <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redusere antall sosialstønadsmottakere som langtidsmottakere av stønad • Etablere flere kommunale tiltaksplasser • Videreutvikle kvalifiseringsprogrammet slik at flere kan avklares mot arbeid, aktivitet evt. varige trygdeytelser • Samarbeid med Blå Kors om boliger til brukere med sammensatte behov
Voksenopplæring	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Betydelig økning i tjenesteproduksjonen</i> • <i>Tilpasse driften til ressurstilgangen</i> <p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilby grunnopplæring i norsk og samfunnskunnskap av en slik kvalitet at minst 90 % av dem som fullfører opplæringen, skal gå opp til og bestå norskprøve 2 og 3 før de avslutter opplæringen • Spesialundervisning av en slik kvalitet at opplæringen er individuell, målrettet og tidsbegrenset <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samarbeide med bolig og arbeidssted om vedlikehold av lærte ferdigheter • Betaling for norskkurs for personer som ikke har rett til gratis opplæring • Redusere driftsutgiftene i virksomheten for å tilpasse ny ramme

Økonomi**Driftsbudsjett:**

Helse- og sosialtjenester	Regnskap	Vedt. Bud	Just. Bud	Rammer i faste 2011-kroner			
	2009	2010	2010	2011	2012	2013	2014
10 Utgifter	117 334	104 249	104 650	115 573	114 975	114 580	114 580
30 Inntekter	-27 370	-21 097	-20 870	-21 608	-21 608	-21 608	-21 608
Netto ramme	89 964	83 152	83 780	93 965	93 367	92 972	92 972
			Endring pr. år	10 813	-598	-395	0
			% endring fra forrige år	13,00 %	-0,64 %	-0,42 %	0,00 %

Rammeendringer:

Helse- og sosialtjenester	Endringer i 2011 kr.				
	2011	2012	2013	2014	Sum
<u>Konsekvensjusteringer</u>					
Overføring mellom ansvar	-72	0	0	0	-72
Pris- og lønnsvekst	2 814	0	0	0	2 814
1 HP 10-13 Oml tilsk. Norsk med samfunnsk.	-60	-80	410	0	270
Statsbudsjettet:					
Overføring fysioterapi	621	0	0	0	621
Sum konsekvensjusteringer	3 303	-80	410	0	3 633
<u>Nye tiltak</u>					
2 Justering for kvalifiseringsprogram	4 287	0	0	0	4 287
3 Økning ramme sosial	4 000	0	0	0	4 000
4 Økning ramme barnevern	1 000	1 000	0	0	2 000
KS Sykehjemslege – ingen reduksjon	100	0	0	0	100
KS Barnas Stasjon – driftstilskudd	125	125	0	0	250
Sum Nye tiltak	9 512	1 125	0	0	10 637
<u>Innsparing/omstilling</u>					
Strukturtiltak					
5 Strukturpr. uten konkrete tiltak (flatt kutt)	-1 574	-1 543	-905	0	-4 022
6 Redusere driftsutg voksenopplæringen	-83	0	0	0	-83
7 Legekantor betaler selv for tolk	-120	0	0	0	-120
8 Redusere timer skolelege	-125	0	0	0	-125
9 Redusere timer sykehjemslege	-100	0	0	0	-100
Sum innsparing/omstilling	-2 002	-1 543	-905	0	-4 450
Sum Helse- og sosialtjenester	10 813	-498	-495	0	9 820

Forklaring:

Overføring mellom ansvar er tilførsel fritidskontakter (5) og fordeling av midler til tolk (-77).

KS endringer i henhold til kommunestyrets vedtak

1. Kompensasjon for endringer i tilskuddsordningen for Norsk med samfunnskunnskap.
2. Sosialtjenesten får midlertidig kompensert reduksjon i tilskudd for kvalifiseringsprogrammet. Måltallet for antall deltagere ble redusert fra sentralt hold etter at programmet var igangsatt i Lier.
3. Sosialtjenesten får midlertidig kompensert for økte kostnader, jmf. varslet overforbruk i 2010.
4. Barnevern får midlertidig kompensert for økt aktivitet, jmf. varslet overforbruk i 2010.
5. Kutt i tjenesteområdet som det ikke er funnet konkrete tiltak for, blir å betrakte som flatt kutt.
6. Voksenopplæringen reduserer generelt driftsutgiftene som følge av innsparingskravene.
7. Praksis har vært at Lier kommune har betalt for tolketjenester til legekantorene. Rådsmannen foreslår at legekantorene nå dekker disse utgiftene selv.
8. Skolelegeordningen slik den er i dag reduseres til kun å inneholde veiledning til helsesøstre. Konsultasjoner og tverrfaglig samarbeid tas bort. Skolebarn får mulighet for konsultasjon med helsesøster og må evt. oppsøke fastlege.

9. *Etter at Helsetilsynet i Buskerud i 2009 etter tilsyn ved Liertun konkluderte med at legetjenesten i sykehjem ikke er tilstrekkelig dimensjonert i forhold til oppgaver med vurdering og oppfølging når det gjelder legemiddelbehandlingen, har rådmannen administrativt vurdert hvordan dette kan håndteres. Erfaringen er også at enkelte tilsynsleger ikke alltid bruker den tiden de er tildelt. Derfor vurderes det nå å etablere en ordning, der legene får betalt for det faktisk utførte timeantallet, og at det i forbindelse med gjennomføringen av samhandlingsreformen foretas på nytt en vurdering av dimensjoneringen av legetjenesten i sykehjem, med virkning fra 2012.*

Kultur

Kultur omfatter:

- Lier bibliotek
- Lier kulturskole
- Kultur og fritid

Når kulturhuset blir etablert vil driften ligge under dette området.

Visjon for kulturområdet

”Et mangfoldig kulturtilbud til flest mulig – noe som passer for alle”

Kulturvirksomhetene skal bidra til å gi liungene

- Gode og allsidige kultur- og fritidstilbud.
- Tilbudene er ofte nær der folk bor.
- Tilbudene favner fra de yngste til de eldste, med en hovedvekt på tilbud til barn og unge.

Tjenestene ytes i stor grad i samspill med frivillige, frivillige organisasjoner og andre kommunale tjenester (særlig skolene).

Tjenesten skal bidra til å nå Liers overordnede målsetning om ”det gode liv for alle”, med vekt på aktivitet, læring, mestring, opplevelser, folkehelse, ivaretagelse og informasjon om ”grønne Lier”.

Utfordringer

- Planlegge å etablere kulturhuset i Lierbyen som et aktivt, hyggelig og vitaliserende tilbud og møtested i Lier.
- Sikre de viktigste kulturtjenestene for liungene med riktig standard og kvalitet.
- Gjøre seg synlig, bidra til økt kulturaktivitet og øke bruken av tilbudene, både de kommunale og de frivillige. Flere brukere av kulturtjenester.
- Beholde dyktige medarbeidere og engasjementet innenfor kulturområdet.

Faktadel/underlag

Utvalgte nøkkeltall:

	2007	Lier 2008	2009	Saml. Kom 2009	Buskr. 2009	KG 13 2009	Landet 2009
Netto driftsutgifter kultursektoren i prosent av kommune	4,2	3,8	3,8	3,9	4,3	4,5	4,3
Nto driftsutg for kultursektoren per innbygger	1 187	1 151	1 203	1 259	1 540	1 566	1 593
Nto driftsutg til kom. musikk- og kulturskoler per innb	159	159	165	224	211	193	242
Nto drutg til kom kulturskole, per innb 6-15	1 136	1 154	1 203	1 650	1 681	1 480	1 842
Andel elever i kom kulturskole av antall barn 6-15 år	..	11,7	9,1	10,7	10,2	11,3	15,3
Nto driftsutg til folkebibliotek per innbygger	206	225	232	252	267	244	253
Tilvekst medier i folkebibliotek per 1000 innbygger	136	172	166	206	209	192	274
Medie- og lønnsutgifter i folkebibliotek per innbygger	158	179	180	188	216	209	205
Ant innb per årsverk i folkebibliotek	3 492	3 519	3 580	3 158	2 711	2 738	2 757
Nto driftsutg aktivitetstilb barn og unge per innb 6-18	634	631	509	866	838	991	931
Netto driftsutgifter til museer per innbygger	35	30	29	22	44	49	56
Nto driftsutg til kunstformidling per innb	22	14	15	-32	59	97	94
Nto driftsutg til andre kulturaktiviteter per innb	182	140	133	175	219	195	210

Underlag/drøfting

Kulturhus

I handlingsprogrammet er det planlagt å bygge kulturhus Lierbyen. Huset skal samle kulturtjenestene med de nye mulighetene for samarbeid dette gir. Det skal også gi Lier en ny, sentral møteplass og egnede lokaler for små og store arrangementer. Kulturhuset er forutsatt å gi et løft både mht. aktivitetstilbud, stedsutvikling og lokal identitet.

Det pågår en OPS-leverandør konkurranse, med tre tilbydere. Endelig tilbudsfrist etter forhandlinger er satt til 21. desember. Som varslet i egen melding tidligere i høst, blir en ferdigforhandlet OPS-avtale med tegninger, beskrivelser og bindende leiepriser, lagt fram til politisk behandling i februar/mars 2011.

Det er videreført en netto driftskostnad på kr 5 mill fra 2012 på bakgrunn av kommunestyrets sak i mars i år som viser en årlig merkostnad på kr 5,9 mill. Det knytter seg usikkerhetsfaktorer til mva-kompensasjonsregler, bortfall av utleieareal/leieinntekter og umiddelbare realiseringer av sparte driftskostnader i eksisterende lokaler ved flytting. Trolig vil nettokostnad for kulturhuset ligge noe høyere, men endelige tall vil ikke foreligge før ved behandling av saken.

Etter planene kan kulturhuset stå klart fra årsskiftet 2012/2013.

Bevilgningen i 2012 benyttes til etablering og innkjøp av nødvendig utstyr og inventar. Fra 2013 vil leie- og bygningsdriftskostnader påløpe. Foreløpig legges til grunn at driftskostnader til aktivitetsdrift, arrangementsbooking og utleie av saler og flerbruksrom, vil dekkes av inntekter fra utleie, billetter med mer. Dette forutsetter at det tilbys leiepriser tilpasset det lokale kulturlivet. Driftskonseptet og driftsambisjonene vil rådmannen komme mer detaljert tilbake til i egen sak etter at OPS-avtalen er endelig avklart.

Kulturskolen

Kulturskolen er i gang med å utvikle og modernisere tilbudet. Nye tilbud er igangsatt, og elevtallet er mer enn doblet. Et underskudd fra tidligere, sammen med utfordrende krav om kutt samt overdragelse av lønnsansvar uten kompensasjon, gjør at virksomheten vil ha opparbeidet et akkumulert underskudd på i underkant av 1 mill kr. ved utgangen av 2010. Dette vanskeliggjør videreføringen av utviklingsarbeidet. Det foreslås derfor at underskuddet slettes og kulturskolen får starte med blanke ark fra 2011.

Med kulturskolens økonomiske utfordringer vil det ikke være mulig å bidra til strukturprosjektet ved å spare på kostnader uten å redusere tilbudet og kvaliteten. Vi er bundet av Vestregionssamarbeidet og Korpsavtalen til å gi undervisning i bestemte disipliner, og det vil derfor måtte kuttes i populære aktiviteter med allerede lange ventelister. Alternativt er det naturlig å se på muligheter for inntektsøkning. Kulturskolen i Lier ligger noe lavere i pris i forhold til nærliggende kommuner. Prisene foreslås økt slik at nivået ligger på et gjennomsnitt av disse. Det er i 2010 igangsatt et stort antall tilbud med gruppeundervisning. Arbeidet med utviklingen av disse og mulighet for økte inntekter fortsetter i fireårsperioden.

Biblioteket

Det legges frem egen sak om mulige strukturendringer for biblioteket.

Strukturvurderinger

Det er ikke foreslått endret organisering i denne omgang. Mulige strukturelle tiltak behandles av omstillingsprosessens styringsgruppe og er gjenstand for politisk behandling.

Mål og Tiltaksplan

Kulturskolen	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Underskudd og tidligere omstillingskrav som ikke er innfridd • Ventelister på mange instrumenter • Korpsavtale som binder ressurser • Kvaliteten på lokaler og utstyr <p>Mål/tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gi flere barn et tilbud gjennom flere nye gruppetilbud og kurs, delvis innenfor SFO-tid • Utvikle inntektsmuligheter
Biblioteket	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mediesikring • Tilpasning til nye brukergrupper • Få flere aktive lesere <p>Mål/tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Delta i det nasjonale leseløftet. Kjøpe inn flere lettlestbøker • Gjennomføre forberedelser til automatisert utlån
Kultur og fritid	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • St.Hallvardhallens rehabiliteringsbehov • Oppbygging av Lier Bygdetun • Nytt friområde på Gullaug mm <p>Mål/tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppretthold flest mulig av tjenestene/ressursrammene overfor frivillige og barn/unge • Omfordele ressursbruk innenfor park, idrett og fritid på vinterstid, og øke noe på sommeren • Strukturendring i kommunale fritidstilbud/klubber. Sentralisering og flytting til skolelokaler eller andre lokaler vi allerede betaler for, reduserer leieutgifter for utvikling av nye og bredere tilbud

Økonomi

Driftsbudsjett:

Kulturtjenestene	Regnskap	Vedt. Bud	Just. Bud	Rammer i faste 2011-kroner			
	2009	2010	2010	2011	2012	2013	2014
10 Utgifter	26 605	23 914	24 406	25 255	25 938	25 706	25 556
30 Inntekter	-4 868	-2 615	-2 615	-2 673	-2 673	-2 673	-2 673
Netto ramme	21 737	21 299	21 791	22 582	23 265	23 033	22 883
		Endring pr. år		1 283	683	-232	-150
		% endring fra forrige år		6,02 %	3,03 %	-1,00 %	-0,65 %

Rammeendringer:

Kulturtjenestene	Endringer i 2011 kr.				Sum
	2011	2012	2013	2014	
<u>Konsekvensjusteringer</u>					
1 Overføring mellom ansvar (kulturhus)	0	5 000	0	0	5 000
Pris- og lønnsvekst	1 068	0	0	0	1 068
2 HP 08-11: Lierdagene	150	-150	150	-150	0
3 HP 10-13 Reguleringsplan Eiksetra	-300	0	0	0	-300
4 HP 08-11: Nye friområder	500	0	0	0	500
5 HP 09-12 Utvidet tilbud til flere elever, Kulturskolen	300	0	0	0	300
<u>Sum konsekvensjusteringer</u>	<u>1 718</u>	<u>4 850</u>	<u>150</u>	<u>-150</u>	<u>6 568</u>
<u>Nye tiltak</u>					
6 Utstyr/Instrumenter, Kulturskolen	100	-50	-50	0	0
KS Støtte til korps	100	0	0	0	100
KS Kulturhus – utsatt	0	0	-5 000	0	-5 000
KS St Hallvardspillet	50	-50	0	0	0
KS PIF – vinterdrift/løypekjøring	50	0	0	0	50
KS Drift St Hallvardhallen	0	1 500	0	0	1 500
<u>Sum Nye tiltak</u>	<u>300</u>	<u>1 400</u>	<u>-5 050</u>	<u>0</u>	<u>-3 350</u>
<u>Innsparing/omstilling</u>					
Strukturtiltak					
7 Strukturprosjekt uten konkrete tiltak	-107	107	0	0	0
8 Prisøkn.egenandel og utvikle innt.muligheter, Kultursk.	-180	0	-43	0	-223
9 Redusert saksbehandlerkapasitet kultur	-100	0	0	0	-100
10 Kutt driftsramme kulturminnevern	-100	0	0	0	-100
11 Reduserte årsverk og redusert vinterdrift innenfor PIF	-50	0	0	0	-50
12 Nedlegge Sjøstad fritidsklubb	0	-14	-66	0	-80
13 Kutt driftstilskudd Lier Bygdetun/forutsatt økt investering	0	-125	0	0	-125
14 Parkeringsavgifter på utfartsparkeringer	0	-50	0	0	-50
15 Kutt i ramme til Lierdagene og St.Hallvardspillet	0	-100	0	0	-100
16 Sommertiltak og ungdomskurs i egen regi	-50	0	0	0	-50
17 Kutte ut driftstilskudd til idrettslag	0	-270	0	0	-270
18 Ytterligere årsverkskutt og driftsreduksjoner innenfor PIF	0	0	-150	0	-150
19 Driftstilpasning bibliotek	-148	-115	-73	0	-336
<u>Sum innsparing/omstilling</u>	<u>-735</u>	<u>-567</u>	<u>-332</u>	<u>0</u>	<u>-1 634</u>
Sum Kulturtjenestene	1 283	5 683	-5 232	-150	1 584

Forklaring:

I beslutningsgrunnlaget er kulturhuset budsjettert med 5 mill kr. fra 2012, mens huset er forutsatt klart for drift fra januar 2013. Bevilgningen i 2012 er planlagt disponert til etablering, og anskaffelse av inventar/utstyr.

KS Endringer i henhold til kommunestyrets vedtak

1. Rammene overføres nå til kultur (se fellestjenester, ledelse og politikk).
2. Justering for Lierdagene som avholdes hvert annet år.
3. Justering for ramme tilført kun for 2010.
4. Økte utgifter pga. nye friområder, bl.a på Gullaughalvøya.
5. Utvidet tilbud til elever i kulturskolen. Tiltakene igangsatt i 2010 får helårsvirkning fra 2011, og forutsetter rammeøkningen som ble vedtatt i HP 09-12.
6. Utstyr til animasjonsverkstedsundervisning og nye instrumenter.
7. Strukturtiltak uten definerte tiltak, fordeles på virksomhetsområdet som flatt kutt.
8. Prisøkning på ca 11% og igangsetting av tilbud som gir økte inntekter.

9. *Redusere stilling/saksbehandlerkapasitet kulturkontoret.*
10. *Kutte i ressursramme til kulturvern.*
11. *Reduksjon i årsverk og kommunalt driftsomfang innen PIF, særlig på vinterdrift.*
12. *Nedleggelse av Sjøstad fritidsklubb ifbm endring/sentralisering av tilbudet.*
13. *Kutte i driftstilskudd til Lier Bygdetun, men samtidig gi et eget investeringstilskudd på kr 500 i fire år. Sparer driftsmidler, men styrker bygdetunet ved forutsigbarhet i oppbyggingsarbeidet. Det vil da gå raskere og åpner for en mer inntektsskapende drift.*
14. *Det må vurderes å innføre parkeringsavgifter på utfartsparkeringer. Tiltaket forutsatt enkel løsning og sannsynliggjort merkbar inntekt.*
15. *I gjeldende Hp, ble det vedtatt en økning i ramma til utvikling av Lierdagene og St.Hallvardspillet. Denne foreslås å utgå, og kommunens bidrag ved arrangementene reduseres tilsvarende.*
16. *Kutte i sommertiltak og ungdomskurs i kommunal regi.*
17. *Kutte driftstilskudd til idrettslag, eller flatt kutt for ulike tilskuddsordninger.*
18. *Kutte ytterligere i årsverk og drift, PIF (færre anlegg for drifting og redusert servicenivå).*
19. *Filialene på Tranby og Sylling foreslås nedlagt fra 30. juni 2011, og 0,75 stilling reduseres ved naturlig avgang. Restressursene etter innsparing brukes til å gi et alternativt desentralisert bibliotektilbud (f.eks Bok i butikk, utvidet samarbeid med skolene). Alternativ innsparing ved redusert innkjøp av medier vil undergrave kvaliteten og i løpet av kort tid gjøre samlingen uaktuell for publikum og er ikke faglig anbefalt.*

Infrastruktur – Bygg, Vann og avløp, Vei og Kjøkken

Infrastruktur – Bygg, Vann og avløp, Vei og Kjøkken omfatter:

- Anlegg og eiendom
- Lier drift
- Kjøkken

Anlegg og eiendom/Lier drift

Tjenesteområdet skal ivareta drift og vedlikehold av Lier kommunes bygningsmasse, kommunale veier, infrastruktur vann og avløp (VA) samt være byggherre for kommunens investeringsprosjekter.

Anlegg og Eiendom og Lier drift er organisert i en bestiller-/utførermodell innenfor vei og bygningsdrift /vedlikehold. Anlegg og Eiendom er bestillerenheten og Lier drift er utførerenheten. Modellen skal videreutvikles til også å gjelde vann og avløpsdrift fra 2011.

Innen området vann og avløp er Lier kommune med i det interkommunale samarbeidet Godt Vann Drammensregionen (GVD). GVD har som ambisjon å bli Norges ledende vannregion. Gjennom tverrfaglig samarbeid om utbedring og videreutvikling av kommunal infrastruktur, skal vann- og avløpstjenesten i Drammensregionen arbeide for en helhetlig og bærekraftig vannressursforvaltning.

Utfordringer Lier drift og Anlegg og eiendom

- For å bli en god byggherre og forvalter av kommunens eiendommer og infrastruktur er det behov for oppmerksomhet rundt utvikling av:
 - Kompetanse
 - Kapasitet
 - Styringsverktøy
- Innen vann- og avløpsområdet er hovedutfordringene:
 - Uregistrert vannforbruk (lekkasjer, spyling ledningsnett, uregistrerte brukere)
 - Overvann i avløpsnettet
- På veiområdet har Lier kommune følgende utfordringer:
 - Stor andel grusveier
 - Infrastruktur, energiforbruk og, gatelys
 - Vedlikeholdsetterslep, asfaltveier
- I Lier drift har det vært utfordringer med:
 - Høyt sykefravær

Fokusområder

Medarbeidere

Tjenesteområdet er preget av høy spesialkompetanse og er avhengig av å opprettholde dette for å ivareta rollene som byggherre og eiendomsforvalter på best mulig måte. Gjennomsnittsalderen er høy og det må rekrutteres nytt personell de nærmeste årene. Kommunen er ofte lite konkurransedyktig i kampen om rekruttering av teknisk personell.

Lier Drift har vært belastet med stort sykefravær i flere år. Det er satt i gang tiltak, og arbeidet har gitt gode resultater, men sykefraværet er fortsatt høyt.

Vedlikeholdsplanlegging

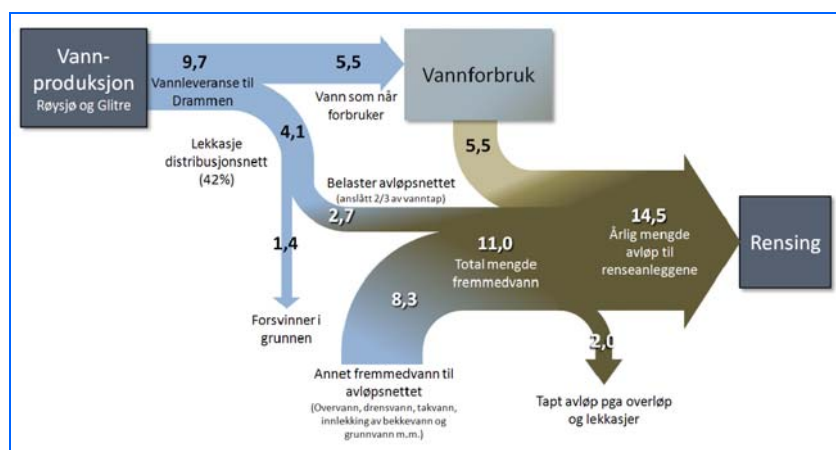
Også når det gjelder teknisk infrastruktur, er det fordelaktig og lønnsomt å kunne gjennomføre et planlagt vedlikehold i tide som en forebygging, fremfor akutt vedlikehold for å reparere når skaden oppstår. Brukere av bygg og tjenester foretrekker også å ha forutsigbarhet i forhold til egen drift.

Styring/Økonomi

Som en forholdsvis stor byggherre, både innen bygg og vann/avløp, er Lier kommune avhengig av gode verktøy for styring og oppfølging av framdrift og økonomi både innen driftsområdene og investeringsprosjektene.

Vann på avveie

En stor andel av det drikkevannet som slippes inn på vannledningene kommer ikke ut som registrert vannforbruk av ulike årsaker. Dersom trenden fortsetter kan det bli behov for å bygge ut nye vannverk om noen år. Dette vil medføre store investeringsbehov. Innlekking av vann på avløpsnettets opptar kapasitet i rørene og kan overbelaste renseanleggene. Overløp fra avløpsinstallasjoner til elver og bekker fører til forurensning og konflikter med andre brukere.

Oppgradering vei

Lier kommune har stor andel veier belagt med grus/knust asfalt. Disse er mer kostbare å vedlikeholde, og må oppgraderes lang oftere enn asfalterte veier. Det er også et gap mellom forventninger blant brukerne og kommunens kapasitet på området.

Det er ikke utarbeidet tilstrekkelig oversikt over etterslep på vedlikehold av asfaltveier. Det er grunn til å tro at dette er betydelig.

Gatelys

Det er en stor andel av eldre infrastruktur i gatelysnettet, og energiforbruket er kun målbart på den nyeste delen av anlegget. I tillegg henger en stor del av Statens vegvesens anlegg sammen med kommunens. Det er derfor krevende å sette i gang energibesparende tiltak, og måle effekten disse. Rådmannen vil legge fram egen sak om veibelysning.

Faktadel/underlag

Tjenesteområdet har ansvaret for ca. 100 000 m² bygningsmasse, ca. 135 km med kommunale veier hvorav 38 km er grus, 250 km avløpsledninger, 38 kloakkpumpestasjoner, 3 avløpsrensaneanlegg og ca. 160 km vannledninger med tekniske installasjoner.

	2007	Lier 2008	2009	Saml. Kom 2009	Buskr. 2009	KG 13 2009	Landet 2009
Vedlikeholdsutgifter i kr. per kvm bygg		77	76	108	82	151	115
Driftsutgifter i kr. per kvm bygg		477	436	497	402	423	452
Energiutgifter i kr. per kvm bygg		116	113	121	82	116	116
Korr bto driftsutg per km kommunal vei	109 471	116 590	114 729	141 171	139 165	146 948	109 990
% andel veier uten fast dekke	29	29	29	25	18	11	33
Årsgebyr vann per 1/1-10 for 150 m ³ forbruk.*	1 886	2 577	1 872	2 278	2 452	1 762	2 707
Årsgebyr avløp per 1/1-10 for 150 m ³ forbruk.*	4 500	4 000	3 134	2 604	3 554	2 500	3 101

Underlag/drøfting

I motsetning til de fleste andre virksomheter i Lier kommune, er ikke lønn den største kostnaden på dette området. Det er i hovedsak drift og vedlikehold av bygninger og veier utgjør mesteparten av de skattefinansierte kostnadene. Mange av disse er mindre angripelige som for eksempel husleie, lisenser, forsikringer osv.

Fagområdet har siden 2008 fått rammene betydelig redusert med forventninger om kostnadskutt, effektivisering samt inntektsøkninger. Spesielt er omstillingskravet for 2010 stort. Den totale belastningen på området har vært svært utfordrende, og det har ikke vært mulig å realisere innsparingsgevinster tilsvarende kravene innen utgangen av 2010. Når strukturprosjektet skal innlemmes fra 2011, ligger det uinnfridde krav fra 2010 som alene er nesten like store som alle tre års strukturkrav til sammen. Store deler av tiltakene som foreslås for å imøtekomme situasjonen forutsetter strukturendringer som krever reduksjon i bruk av arealer.

Mål og Tiltaksplan

Medarbeidere	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plan for rekruttering av medarbeidere (erstatning for eksisterende) utarbeides innen utgangen av 2011. • Tjenesteområdet skal konkurrere om de dyktigste medarbeiderne • Ytterligere reduksjon av sykefravær, Lier drift <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekrutteringsplan utarbeides i løpet av 2011 • Ta inn en student fra studiet i vann- og miljøteknologi ved HiB • Videreføre oppmerksomheten rundt forebyggende aktivitet for å redusere sykefraværet
Vedlikeholdsplanlegging	<p>Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planer for langsiktig vedlikehold oppgraderes / utvikles for å unngå forfall i infrastrukturen • Skaffe oversikt over vedlikeholdsetterslep, asfaltveier <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilstandsrapport for bygg oppdateres jevnlig og midler til økt vedlikeholdsmasse legges inn i handlingsprogram • På områder som ikke har vedlikeholdsplaner skal dette utarbeides innen utgangen av 2012
Styring/-Økonomi	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Benytte egnede styringsverktøy • Ta i bruk de mulighetene som eksisterer i kommunens regnskapssystem for en fornuftig oppfølging og styring av driftsbudsjettet • Bringe budsjettet for Anlegg og Eiendom i balanse innen utgangen av 2011 <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innen utgangen av 2011 skal et nytt prosjektstyringsverktøy være anskaffet og implementert • Innen utgangen av 1. tertial, 2011 skal regnskapet være riktig periodisert • Utarbeide tiltaksplan for å komme i balanse i løpet av 2011

Vann på avveie	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vannuttaket skal som et minimum stabiliseres på dagens nivå • Gjennomføre mål i ”Temaplan avløp” • Systematisere samarbeidet om en mer helhetlig og bærekraftig vannressursforvaltning • Være en aktiv deltaker i GVD-samarbeidet og følge opp intensjonene i planen • Følge strategiene som er nedfelt i ”Felles hovedplan for vannforsyning og avløp i Drammensregionen 2010 – 2021” <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Installere vannmålere i alle boligeiendommer innen 2015 samt utstrakt bruk av sonevannmålere, fjernovervåking og oppsøkende lekkasjeteam • Alle lokale brukerinteresser kartlegges og vannkvaliteten overvåkes, og eksisterende overvåkingsprogram videreutvikles med tanke på økologiske parametere • Følge vedtatt investeringsplan ”Temaplan avløp” • Systematiske tiltak for å rette opp feilkoblinger, utlekking / innlekking og reduserte overløpsutslipp • Samordne og systematisere samarbeidskommunenenes tilsyn og godkjenning av regionens private avløpsanlegg • Separere det meste av fellesnettet innen 2015 slik at overvann ikke ledes til renseanlegg • Oppgradere renseanlegg for enkelthus som fungerer dårlig • Knytte avløpet til offentlig nett for boliger som ligger nær nok • Etablere en akseptabel rensing for området rundt Tronstad • Oppgradere eksisterende renseanlegg eller overføre avløpet til andre anlegg • Sikre en bedre renseseffekt på renseløsninger for enkelthus
Vei-vedlikehold	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppgradere grusveier til asfaltdekke i tilfredsstillende tempo <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontinuerlig oppdatere og følge plan om veivedlikehold • Utarbeide plan over asfaltvedlikeholdet
Kjøkken	<p>Utfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ressursknapphet</i> • <i>Lite driftsbudsjett ved aktivitetssentrene</i> <p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ha oppnådd 8 % forbruk av økologisk mat i løpet av 2011 • Ha videreutviklet aktivitetssentrene for å redusere behov for hjemmetjenester/institusjonsplass <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Involvere flere frivillige i aktivitetssentrene • I løpet av 2011 overføre ressurser fra omsorgstjenestene for å sikre at aktivitetssentrene bidrar til å øke innbyggernes egenmestring for å redusere behov for omsorgstjenester.

Økonomi**Driftsbudsjett:**

Infrastruktur - Bygg, VA, V	Regnskap	Vedt. Bud	Just. Bud	Rammer i faste 2011-kroner			
	2009	2010	2010	2011	2012	2013	2014
10 Utgifter	177 045	166 919	171 938	176 007	174 424	173 174	173 174
30 Inntekter	-65 728	-59 128	-62 929	-59 441	-59 441	-59 441	-59 441
Netto ramme	111 317	107 791	109 009	116 566	114 983	113 733	113 733
			Endring pr. år	8 775	-1 582	-1 250	0
			% endring fra forrige år	8,14 %	-1,36 %	-1,09 %	0,00 %

Rammeendringer:

Infrastruktur - Bygg, VA, V	Endringer i 2011 kr.				Sum
	2011	2012	2013	2014	
<u>Konsekvensjusteringer</u>					
1 Overføring mellom ansvar	-480	0	0	0	-480
Pris- og lønnsvekst	4 480	0	0	0	4 480
2 HP 09-11: oppstart Høvik	1 000	0	0	0	1 000
2 Drift og vedl.hold av nye arealer Høvik skole	500	0	0	0	500
3 Hp 09-11: Husleie (Gifstad) (midlertidig pga rec	0	-100	0	0	-100
4 KS; Lier drift – økte inntekter	0	-500	0	0	-500
5 Hp 10-13 Utleieinntekter Stoppen tilbakeføres	800	0	0	0	800
5 Hp 10-13 Red.driftskostn.Stoppen tilbakeføres	1 340	0	0	0	1 340
5 Hp 10-13 Red.energikostn.Veilys tilbakeføres	500	0	0	0	500
6 HP 08-11: Glitrevannverket prisøkkn	0	1 150	0	0	1 150
<u>Sum nye tiltak</u>	<u>8 140</u>	<u>550</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>8 690</u>
<u>Nye tiltak</u>					
7 Nye veistreknings (totalt 5880 lm)	300	0	0	0	300
8 Økning i energiprisen, gjelder både bygg og vei	1 300	0	0	0	1 300
9 Prisstigning VA-gebyrer ut over deflator	500	0	0	0	500
10 Økn dr.kost vann og avløp (avgiftsfinansiert)	500	0	0	0	500
KS Drift Heiahallen	500	1 000	0	0	1 500
KS Renhold – redusert kostand	0	-1 000	0	0	-1 000
KS Lierhallen – drift	300	0	0	0	300
<u>Sum Nye tiltak</u>	<u>3 400</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>3 400</u>
<u>Innsparing/omstilling</u>					
<u>Strukturtiltak</u>					
11 Strukturprosjekt uten konkrete tiltak	-1 515	-482	1 200	250	-548
12 Bortfall av publikumstilbudet i Lierhallen, kun sl	-250	-250	-250	-250	-1 000
13 Tilpasning av vaskeridrift til ramme	0	0	-500	0	-500
14 Redusert kvalitet på renhold	0	-200	0	0	-200
15 Redusert arealbruk pga sentralisering av virksc	0	0	-1 700	0	-1 700
16 Overføring av ansvar for energi, avgifter, etc. til	-100	-100	0	0	-200
17 Reduksjon i leide arealer	0	-900	0	0	-900
18 Effekt av Enova-investeringer	-500	0	0	0	-500
19 Vurdering av Engersand forsamlingslokale (sal	0	-100	0	0	-100
20 Redusere bygningsvedlikeholdet.	-400	-100	0	0	-500
<u>Sum innsparing/omstilling</u>	<u>-2 765</u>	<u>-2 132</u>	<u>-1 250</u>	<u>0</u>	<u>-6 148</u>
Sum Infrastruktur - Bygg, VA, V	8 775	-1 582	-1 250	0	5 942

Forklaring:

Det er ikke lagt inn kostnader til etterbruk av bygningene Frogner sykehjem. Kostnader vil påløpe om ikke bygningsmassen avhendes, men størrelsesorden avhenger av valgt løsning.

Endringene nytt kulturhus representerer, er ikke innarbeidet i budsjettet i påvente av endelige tallavklaringer i februar/mars 2011.

Overføring mellom ansvar er spredte avløp overført til plan (-580) og overføring av husleie Gifstadbakken i (100)

KS Endringer i henhold til kommunestyrets vedtak

1. *Rammeoverføringer:*
 - *Overføring av 0,26 mill kr. til Planseksjonen som Lier kommunes andel til drift av vertskommunekontor for tilsynet av små avløpsanlegg i Drammensregionen.*
 - *Overføring av 0,1 mill kr. fra Fellesområdet omsorg for overtagelse av ansvaret for Gifstadbakken 9. Skal dekke forvaltningsavgift, Lier Boligselskap samt tomgangsleie.*
2. *Helårseffekt, drift og vedlikehold av nye arealer Høvik skole.*
3. *Lier kommune er forpliktet til å betale tomgangsleie for ubenyttede omsorgsleiligheter på Gifstad. Det bør forventes å holde antall tomme leiligheter på et minimum etter innkjøringsperiode og etter hvert overtas dette av virksomhetene.*
4. *Kommunestyret vedtok i Hp 10-13 et inntektskrav for Lier drift på 500`, økende til 1,0 mill fra 2012.*
5. *I Hp 10-13 var det lagt inn:*
 - *Reduserte driftsutgifter Stoppen skole.*
 - *Kommunestyret; Utleie Stoppen skole.*
 - *Kommunestyret; Redusert energikostnad veilys.*
 - *Disse endringene er fjernet. Stoppen skole blir nå brukt til kommunale tjenester og innsparinger på veilys ses i sammenheng med strukturprosjektet.*
6. *Glitrevannverket øker ikke prisen i 2011 som tidligere varslet, prisøkningen utsettes til 2012.*
7. *Lier kommune har overtatt til sammen 5880 m veier, fortauer og gangveier til kommunal drift og vedlikehold.*
8. *Prognosen fra vår energimegler viser en økning i energiprisen for 2011.*
9. *Avløps og renovasjonsgebyrene har steget mer enn kommunal deflator de siste år uten at virksomheten er kompensert. Vannavgiftene har steget mindre. Netto kostnadsøkning fom 2008, utover deflator, kompenseres.*
10. *Driftskostnader på vann og avløp øker med til sammen kr 0,5 mill kr. pga følgende aktivitetsendringer (alt avgiftsfinansieres):*
 - *Arbeid med sanitærabonnementene.*
 - *Overtagelse/drifting av nye avløpspumpestasjoner.*
 - *Innføring av tvungen vannmåler, ca 250 stk per år.*
 - *Systematisk utskifting av vannmålere for næringsbygg*
11. *Strukturtiltak uten definerte tiltak, fordeles på virksomhetsområdet som flatt kutt.*
12. *Det foreslås å stenge Lierhallen for publikum i helgene fra skolestart 2011. Fra skolestart 2012 foreslås å stenge all publikumssvømming, også på ukedagene. Hallen vil kun driftes til svømmeundervisning for elever i Lierskolen og til bruk for svømmeklubben. Skulle svømmeklubben trenge kommunalt, teknisk personell for å bruke hallen, må dette betales for. (Se egen sak.)*
13. *Vaskeriet leverer tjenester av høyere standard og større mengde enn det er ramme for. Kvaliteten tilpasses riktig standard.*
14. *Standarden på renholdet kan tilpasses noe, men det foreligger ikke konkrete beregninger eller forslag på hvor langt ned kvaliteten skal justeres.*
15. *For å oppnå stor nok gevinst av strukturelle endringer, er det absolutt nødvendig å sentralisere virksomheter for å kunne redusere arealbruken. Den foreslåtte innsparingen tilsvarer minimum 4000 kvm.*
16. *Ved å overføre ramme og ansvar for kostnader som energi, huseieravgifter etc til virksomhetene, vil oppmerksomheten rundt redusert forbruk være større. Forsiktig anslag på ca 1% innsparing.*
17. *Ved en gjennomgang av egne lokaler med tanke på bedre utnyttelse, vil leieavtaler, som for eksempel i Fosskvartalet, kunne avvikles.*
18. *I forbindelse med omstillingsprosjektet er det tatt ut store gevinster etter investeringer som har gitt energibesparende effekt. Mergevinst utover dette, legges inn i strukturprosjektet.*
19. *Engersand forsamlingslokale vurderes avviklet ved for eksempel utleie. Det er lite aktuelt med omregulering og salg, da lokalet ligger i regulert friområde.*
20. *Det må vurderes å holde vedlikeholdet på et absolutt minimum i en nærmere angitt periode. Kun påkrevet vedlikehold vil i så fall bli utført, og ønskede tilpasninger o.l nedprioriteres. Kan bli krevende å balansere slik at konsekvensen ikke blir et vedlikeholdsetterslep hvis tiltaket trekkes for langt.*

Plan og Samfunn

Plan og Samfunn omfatter:

- Samfunnssektoren
- Landbruksforvaltningen
- Planseksjonen

Utfordringer

- Lier deltar i interkommunalt samarbeid på flere områder, både av praktisk og strategisk art. Det er en utfordring å klare å opprettholde servicenivå og standard på tjenestene vi tilbyr kommunens innbyggere samtidig som vi skal skaffe rom til samarbeidet med andre kommuner.
- Arbeidet i samarbeidsprosjektet Buskerudbyen (se samfunns kapittelet) krever store ressurser både administrativt og politisk dersom Lier skal bidra etter samarbeidsavtalens forutsetninger og ivareta sine interesser. (De personalressursene som disponeres til dette prosjektet tas fra andre oppgaver som samfunnssektoren også skal utføre.)
- Landbrukskontoret er felles for kommunene Drammen, Hurum, Lier og Røyken og er sårbart dersom én av kommunene reduserer rammen for driftstilskuddet.
- Kapasitet og god kvalitet til byggesak og planarbeid samtidig som ressursrammen reduseres.
- Felles kontor for spredte avløp er under etablering med kommunene i Drammensregionen og Modum kommune som deltakere. Lier er vertskommune. Det er krevende å samordne ulike interesser og behov, og skape en felles forståelse for kontorets oppgaver i oppstartfasen.

Fokusområder

- Samfunnssektoren – Se kapittel 5.1 Samfunn
- Planseksjonen - Opprettelsen av felles kontor for spredt avløp blir en hovedsatsing.
- Landbrukskontoret vil ha spesielt fokus på næringsutvikling i landbruket, for å stimulere til en robust og framtidsrettet næring.

Faktadel/underlag

Tjenesteområdet omfatter forvaltningsoppgaver og saksbehandling etter Plan- og bygningsloven, Jordlova og andre lovverk, opprettelse og vedlikehold av kommunens kartverk og matrikkel, tilskudd og kontroll i landbruket, samt overordnet planlegging og interkommunalt utviklingsarbeid.

Mål og Tiltaksplan

Mål og tiltak for Samfunnssektoren er beskrevet i samfunnskapitlet.

Felles kontor for spredte avløp	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> Felles kontor for spredt avløp skal være operativt og vise resultater ved å ha kontrollert og fulgt opp private avløpsanlegg i de områder der det er vurdert å være mest vesentlig <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> Opprette og bemanne felles kontor for spredte avløp
Næringsutvikling i landbruket	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> Avklare muligheter og utfordringer i landbruksbasert næringsutvikling, og stimulere til økt aktivitet i årene framover <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> Toårig prosjekt som skal jobbe med generell næringsutvikling i landbruket i Lier
Kart	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> Opprettholde kommunens kartverk og følge opp statlige krav til det <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> Økt vedlikeholdsinnsetning

Økonomi

Driftsbudsjett:

Plan/samfunn	Regnska	Vedt. Bud	Just. Bud	Rammer i faste 2011-kroner			
	2009	2010	2010	2011	2012	2013	2014
10 Utgifter	26 116	21 676	21 743	23 122	22 676	22 415	22 415
30 Inntekter	-11 598	-9 989	-9 989	-10 269	-10 269	-10 269	-10 269
Netto ramme	14 518	11 687	11 754	12 853	12 407	12 146	12 146
		Endring pr. år		1 166	-446	-261	0
				9,98 %	-3,47 %	-2,11 %	0,00 %

Rammeendringer:

Plan/samfunn	Endringer i 2011 kr.				Sum
	2011	2012	2013	2014	
<u>Konsekvensjusteringer</u>					
1 Overføring mellom ansvar	580	0	0	0	580
Pris- og lønnsvekst	1 014	0	0	0	1 014
<u>Sum konsekvensjusteringer</u>	<u>1 594</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>1 594</u>
<u>Nye tiltak</u>					
2 Opprettholde "nytt karverk" og følge opp Statlig	150	0	0	0	150
<u>Sum Nye tiltak</u>	<u>150</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>150</u>
<u>Innsparing/omstilling</u>					
Strukturtiltak					
3 Strukturprosjekt uten konkrete tiltak	-278	-96	89	0	-285
4 Rest av 0,4% st til Vertskom.kontor	-200	0	0	0	-200
5 Bruk av fond i påvente av naturlig avgang inner	0	-100	-100	0	-200
5 Bruk av fond i påvente av å redusere prosjekts	-100	-50	-50	0	-200
6 Redusert stilling trafikksikkerhets tiltak, Plan	0	-100	-100	0	-200
7 Inntektsøkning, ulovlighetsgebyr, Plan	0	-50	-50	0	-100
8 Generell innsparing driftskostnader, Plan	0	-50	-50	0	-100
<u>Sum innsparing/omstilling</u>	<u>-578</u>	<u>-446</u>	<u>-261</u>	<u>0</u>	<u>-1 285</u>
Sum Plan/samfunn	1 166	-446	-261	0	459

Forklaring:

Overføring mellom ansvar er overføring av spredte avløp(580)

1. Overføring av 0,26 mill kr. fra Anlegg og eiendom, Lier kommunes andel til drift av vertskommunekontor for tilsynet av små avløpsanlegg i Drammensregionen.
2. Statlige krav til vedlikehold av kartverket og bl.a. opprettelse av kommunalt planarkiv.
3. Kutt i tjenesteområdet som det ikke er funnet konkrete tiltak for, blir å betrakte som flatt kutt.
4. 40 % stilling ved samfunnssektoren overføres til Kontor for spredt avløp.
5. Punktene innebærer en nedbemanning i samfunnssektoren i løpet av HP-perioden, og det foreslås å bruke fondsmidler i påvente av naturlig avgang.
6. Saksbehandler for trafikksikkerhet i Planseksjonen videreføres ikke ved ledighet.
7. Økte gebyrsatser ulovlighetsgebyr
8. Generell innsparing

Fellestjenester, ledelse og politikk

Fellestjenester, ledelse og politikk omfatter:

- Kommunekassa
- Rådmannsteamet
- Stab- og støtteenheten
- IKT enheten

Disse områdene er støttefunksjoner for at tjenesteområdene skal nå sine mål. Stab- og støtteenheten er ansvarlig for mål og tiltak under fokusområdet organisasjon og medarbeidere.

Økonomi

Driftsbudsjett:

Fellestjenester, ledelse og	Regnskap	Vedt. Bud	Just. Bud	Rammer i faste 2011-kroner			
	2009	2010	2010	2011	2012	2013	2014
10 Utgifter	72 807	73 833	72 125	77 283	74 610	74 851	75 089
30 Inntekter	-8 400	-8 153	-8 153	-8 385	-8 385	-8 385	-8 385
Netto ramme	64 407	65 680	63 972	68 898	66 225	66 466	66 704
			Endring pr. år	3 218	-2 673	241	238
			% endring fra forrige år	4,90 %	-3,88 %	0,36 %	0,36 %

Rammeendringer:

Fellestjenester, ledelse og politikk	Endringer i 2011 kr.				Sum
	2011	2012	2013	2014	
<u>Konsekvensjusteringer</u>					
1 Overføring mellom ansvar	0	-5 000	0	0	-5 000
Pris- og lønnsvekst	2 144	0	0	0	2 144
2 HP 10-13 Lederprogram - 09/10	-930	-85	0	0	-1 015
3 HP 10-13 Læringer - Bud sentralt fordeles virk:	0	600	0	0	600
4 HP 10-13 Bedriftshelsetj - Fullårsdrift	500	0	0	0	500
5 HP 10-13 Økning kostnader lønssamarbeidet	-250	0	0	0	-250
6 HP 10-13 KS; Red driftskost PC-bruk (politisk)	0	-400	0	0	-400
7 HP 08-11 Valg	850	-850	850	-850	0
8 HP 10-13 Lederstøtte Stab-og støtteenheten.	0	-500	0	0	-500
9 HP 10-13 KS Flerbrukshus Lierbyen - Drift	0	5 000	0	0	5 000
<u>Sum konsekvensjusteringer</u>	<u>2 314</u>	<u>-1 235</u>	<u>850</u>	<u>-850</u>	<u>1 079</u>
<u>Nye tiltak</u>					
10 Kommunestyret/hovedutvalg. Drift og godtgjøring	600	-100	0	0	500
11 Gjennomføring av vennskapskommunebesøk	100	-100	0	0	0
12 Strukturpr., analyse og gjennomføring	700	-200	0	0	500
13 Ulykkes og gruppelevsforssikring, prisøkning	350	0	0	0	350
14 Lønssamarbeidet	500	0	0	0	500
<u>Sum Nye tiltak</u>	<u>2 250</u>	<u>-400</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>1 850</u>
<u>Innsparing/omstilling</u>					
Strukturtiltak					
15 Strukturprosjektet uten konkrete tiltak	-126	-498	-464	1 088	0
16 Reduksjon, personalsjef	-770	0	0	0	-770
17 Stilling servicetorget overført omsorg	-450	0	0	0	-450
18 Effektivisering kopiering/porto	0	-320	0	0	-320
19 Ikke erstatte ved sykdom/permisjoner	0	-220	0	0	-220
20 Effektivisering drift	0	0	-145	0	-145
<u>Sum innsparing/omstilling</u>	<u>-1 346</u>	<u>-1 038</u>	<u>-609</u>	<u>1 088</u>	<u>-1 905</u>
Sum Fellestjenester, ledelse og politikk	3 218	-2 673	241	238	1 024

Forklaring:

I Handlingsprogram 2009-2012 ble det bevilget kr 750`til prosjektansvarlig for omstillingsprosjektet i 2009 og 2010. Tiltaket videreføres som en del av omstillingsprosessen.

1. *Bevilgningen til kulturhus er overflyttet til riktig ansvar.*
2. *I HP 09-12 ble det bevilget midler til Kompetanseutvikling for omstilling-lederutvikling i en treårsperiode. Fra bevilgningen 2011 ble 465`overført til 2010, Tiltaket videreføres ikke og totalbeløpet trekkes nå ut av rammene igjen. De siste 85`reduseres i 2012.*
3. *Rådmannen velger å legge samlet bevilgning for lærlinger sentralt og foreslår en gradvis opptrapping fra 2012.*
4. *Fra 2010 må kommunene ha bedriftshelsetjeneste for store grupper av ansatte. Ordningen fikk halvårseffekt i 2010, og får full effekt fra 2011.*
5. *Utgifter til kjøp av tjenester fra lønnskontoet for Lier, Nedre- og Øvre Eiker utgjør en stor merkostnad. Rådmannen forventer en reduksjon i denne kostnaden utover i perioden.*
6. *I behandlingen av Hp 10-13 ble det vedtatt en forventning om innsparing i driftskostnader ved omlegging til PC-bruk for politikerne.*
7. *Det er satt av kr 850`til kommunevalget i 2011 og stortingsvalget i 2013.*
8. *Ved sammenslåing av flere virksomheter til Stab- og støtteenheten ble det bevilget kr 500`i 2010 og 2011 til lederstøtte, kontor- og personaltilpasninger i oppstartsfasen. Tiltaket videreføres ikke.*
9. *Midler for driftsutgifter kulturhus i Lierbyen er budsjettert fra 2012 på dette tjenesteområdet. Midlene overføres til tjenesteområde kultur (se pkt. 1).*
10. *Kostnadene til folkevalgtgodtgjøring og regionssamarbeid har hatt større økning en deflator de siste årene uten at de er kompensert tilsvarende. I tillegg kompenseres for utgifter til overgangen nytt kommunestyre.*
11. *Lier kommune er hvert fjerde år vertskommune for vennskapskommunetreff.*
12. *Ubrukte midler på ca 1 mill ble ikke overført fra 2009 som forutsatt og forventede analyser og utredninger ifbm strukturprosjektet mangler finansiering.*
13. *Ulykkes og gruppelivsforsikringer øker i pris utover deflator med 350`kroner.*
14. *Lønnsamarbeidet er underbudsjettert med 250`i 2010. I tillegg ligger en rammereduksjon med 250`i 2011, vedtatt i HP 2010-13 pga forventninger om effektiviseringsgevinst. Ifølge lønnskontoet vil utgiftene i 2011 bli de samme som for 2010 + lønns/prisvekst.*
15. *Strukturtiltak uten definerte tiltak, fordeles på virksomhetsområdet som flatt kutt.*
16. *Viderefører redusert antall ansatte i Stab - og støtteenheten.*
17. *En stilling i Stab - og støtteenheten, overføres omsorg.*
18. *Ved bruk av elektroniske dokumenter i stedet for papirbasert, legges det inn en innsparingsforventning på Stab- og støtteenheten.*
19. *Stab- og støtteenheten har innført økt vikarberedskap for hverandre/overlapping og dette vil medføre innsparing i vikarbruk.*
20. *Generell fokus på innkjøp og drift med tanke på effektivisering i Stab- og støtteenheten.*

IKA Kongsberg (Interkommunalt arkiv for Buskerud, Vestfold og Telemark IKS)**Status - utviklingsplaner**

Lier kommune er medeier i og har sitt arkivdepot ved IKA Kongsberg med en årskostnad i 2010 på ca. kr. 0,26 mill kr. Styret i IKA har fremmet forslag om utbygging som vil øke eiertilskudd 0,84 mill kr. fra 2013.

Foreløpige undersøkelser viser at det finnes minst to alternativer i Østlandsområdet:

- IKA Opplandene
- Recall AS (privat firma etablert i Vestby)

Etter forslag fra Lier m.fl. har eierne nå pålagt styret i IKA Kongsberg å utrede rimeligere alternativer til Eiermøte januar 2011. Endelig behandling blir på ordinært representantskapsmøte våren 2011. På denne bakgrunn legges det foreløpig ikke inn noen økning i arkivkostnader i HP 2011-2014.

5.3 Organisasjon og medarbeidere

Utfordringer

- Statlig styring fører til flere og forsterkede oppgaver for kommunene, uten tilsvarende økonomisk kompensasjon. Behovet for fleksibilitet i disponering av ressursene øker.
- Befolkningens forventninger til kommunenes tjenestetilbud øker, samtidig som brukernes behov er mer komplekse og antall ressurskrevende brukere øker.
- Et viktig utviklingsområde for kommunale tjenester fremover, vil være samhandling og koordinering av tjenestene.
- Kommunene står overfor et krevende omstillingsarbeid.

For å møte utfordringene skal kommuneorganisasjonen utvikles med fokus på følgende faktorer:

- Menneskene – både de som skal ha tjenestene og de som skal yte tjenestene, systemet og organisasjonen.
- Dyktige ledere og kompetente medarbeidere er forutsetninger for å kunne realisere kommunens mål om gode tjenester.
- For å utnytte ressursene optimalt og kunne håndtere økte krav til økonomisk styring trenger kommunen gode system for styring, kvalitet og kontroll.

Kommuneplanens overordnede målsetning for kommunens organisasjon er at:

”Kommuneorganisasjonen skal være åpen, verdidrevet og samfunnsansvarlig”

Faktadel/underlag

Utvalgte nøkkeltall:

	2007	2008	2009	2010	Måltall 2011
Antall virksomhetsledere	46	46	43	42	
Antall årsverk *1)	1 025	1 035	1 140	1 124	
Antall ansatte *1)	1 327	1 334	1 523	1 479	
Andel lønnsutgifter ifht driftsinntekter	60 %	58 %	57 %		
Nærværprosent	90,6	91,4	90,8		93,0
Medarbeidertilfredshet *2)	4,3	4,4	4,5		4,6
Medarbeiderengasjement *2)	-	4,3	4,3		4,4
Tilfredshet med nærmeste leder *2)	4,4	4,5	4,5		4,6

* 1) Tall pr. oktober 2010

* 2) Tall fra medarbeiderundersøkelsen. Skala fra 1 – 6, der 6 er høyest tilfredshet.

* 3) Neste medarbeiderundersøkelse gjennomføres i januar/februar 2011 iht revidert årshjul.

Fokusområder

- Ledelse
- Medarbeidere
- System for styring, kvalitet og kontroll
- Utvikling og innovasjon

Ledelse

Fortsatt fokus på lederrollen og utvikling av denne er nødvendig for at kommunen skal kunne yte sine tjenester på en best mulig måte. Lederarenaene *lederforum* (alle ledere samlet) og *ledelsesnettverkene* (tverrfaglig basert) er sentrale sammen med *faglige arenaer* og et lederutviklingsprogram som er under gjennomføring.

Viktige suksessfaktorer for at kommunen skal lykkes med sine omstillingsprosesser, er at ledere må ha tilstrekkelig kompetanse og fokus på økonomistyring og -kontroll, samtidig som de må evne å involvere medarbeidere og stimulere til økt engasjementet, kreativitet og samhandling.

Kommunens virksomhet skal være åpen og verdidrevet og bygge på et aktivt og bevisst samfunnsansvar. Kommunens økonomiske utfordringer gjør det spesielt krevende å finne en god balanse mellom verdibasert ledelse og utøvelse av kontroll.

Medarbeidere

For å gjøre kommuneorganisasjonen og medarbeidere i stand til å handle i tråd med kommunens verdigrunnlag, er det avgjørende å bygge en kultur der medarbeidere er trygge på å ta avgjørelser som samsvarer med kommunens visjon, verdier og målsetninger. Et felles verdigrunnlag bidrar til større forståelse for helheten i kommunen.

Økt konkurranse i rekruttering av kvalifiserte medarbeidere gjør det nødvendig å fremstå som en attraktiv arbeidsgiver for å sikre riktig tilfang av kompetent personell. Kommunen må ha en helhetlig og klar personal- og kompetansestrategi for forvaltning og utvikling av sine medarbeidere (humankapital).

Rådmannen ønsker videreføring av satsing på lærlingeplasser og vurderer økt sentral finansiering for å motivere virksomhetene til å ta inn lærlinger.

I arbeidet med å redusere sykefraværet skal erfaringer og kunnskap fra Kvalitetskommune-prosjektet overføres til resten av organisasjonen. Langtidsfraværet har økt over tid. For at ansatte skal komme raskere tilbake i arbeid, må samarbeidet mellom kommunen som arbeidsgiver, arbeidstaker, NAV og fastlegen fungere godt. Likeledes oppfølging og tilretteleggende tiltak i nært samarbeid med bedriftshelsetjenesten (BHT).

System for styring, kvalitet og kontroll

Organisasjonsstruktur

Brukerne og pårørende etterspør i økende grad samhandling og koordinering av tjenester. Et godt samspill mellom de ulike tjenesteområder/virksomheter er sentralt for å kunne gi en tjenesteyting som er robust, kostnadseffektiv og av tilfredsstillende kvalitet. For kommunen blir det stadig viktigere å ha en organisasjonsstruktur som sikrer økt handlingsrom og fleksibilitet. Som en del av strukturprosjektet skal organisasjonsstrukturen gjennomgås.

Kvalitetssystem

Kommuneorganisasjonen skal opptre helhetlig og forutsigbart og gi innbyggerne trygghet for at alle får de tjenestene de har krav på. Det fordrer at tjenestene innen de enkelte tjenesteområdene er tydelig definert, og at medarbeidere og brukere må kjenne hvilke kvalitetsstandarder som gjelder. Et viktig satsingsområde i periodens første år blir innføring av et helhetlig kvalitetssystem for kommunens virksomheter.

Styringssystem

Effektive styringssystem er påkrevet for å sikre god økonomisk kontroll og oversikt. Styrings- og plansystemet skal videreutvikles med vekt på elementene målstyring, rapportering på måloppnåelse og oppfølging av avvik. Overordnede mål i ny kommuneplan skal arbeides inn i kommunens øvrige planverk.

IKT

Lier kommune skal utnytte eksisterende teknologi der dette gir den beste /bedre ressurs-utnyttelse for tjenesten(e). Lier kommune har mange IKT- og fagsystem. For å nå målene om helhet og samhandling i tjenestene er det behov for økt kommunikasjon mellom de ulike fagsystem. Det er likeledes ønskelig å effektivisere IKT bruken og øke kompetansen hos den enkelte medarbeider.

Det er en uttalt nasjonal strategi at flest mulig kommuner skal tilkoples Norsk Helsenett (NHN), en elektronisk samhandlingsarena for helse- og sosialsektoren. Tilknytning muliggjør sikker elektronisk samhandling og er en forutsetning for videre arbeid med samhandlingsreformen.

I løpet av kommende kommunestyreperiode er det vedtatt at folkevalgte i Lier skal gå over til elektroniske sakspapirer.

Lier- og Hurum IKT

Formålet med IKT-samarbeidet mellom Lier og Hurum er mer målrettet bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Samarbeidet skal bidra til å fremme utvikling av tjenesteproduksjon, publikumsservice og administrative tjenester.

I 2011 vil arbeidet hovedsakelig være å videreutvikle felles rutiner og arbeid mot felles tekniske løsninger

Utvikling og innovasjon

Kommunikasjon og informasjon

Dialog med brukere og de ulike målgrupper er et viktig korrektiv i arbeidet med utviklingen av kommunen og de enkelte tjenester. Kommunen benytter standardiserte brukerundersøkelser som grunnlag for forbedringer av tjenestene. Arbeidet med resultatoppfølging skal styrkes gjennom mer systematisk oppfølging og økt brukermedvirkning.

Økt bruk av sosiale medier blant folk gjør det mer nødvendig også for offentlige aktører å delta på sosiale medier. Det krever vurdering av hvordan sosiale medier best kan taes i bruk og særlig i forhold til kommunens førstelinjekontakt med innbyggerne. Med utgangspunkt i Liers kommunikasjonsstrategi er det en målsetning å styrke kommunens informasjonstjeneste/-aktiviteter.

Til tross for omstilling og utfordringer skal kommunen fortsatt ha ambisjoner om å videreutvikle sine tjenester og medarbeidere. Kommunen må utvikles til en lærende organisasjon, der læring og fornyelse skjer i det daglige arbeid gjennom fokus på kunnskapsdeling og erfaringsutveksling som gir økt kunnskap både for den enkelte medarbeider og kommuneorganisasjonen.

Mål og tiltaksplan

Fokusområde	Mål og tiltak
Ledelse	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dyktige ledere og ledelse kjennetegnet ved lederverdiene dialog, resultatskaping, utvikling og motivasjon (DRUM) <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bistand til ledere i gjennomføring av nødvendige omstillingsprosesser • Gjennomføring av interne kompetanseutviklingstiltak for å sikre tilstrekkelig økonomikompetanse og aktiv utøvelse av arbeids-giverrollen/personaloppfølging • Vurdere videre lederutviklingsprogram fra 2012 – 2013
Medarbeidere	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Engasjerte medarbeidere med riktig kompetanse • Alle medarbeidere skal kjenne til Lier kommunes verdigrunnlag og virksomhetens mål • Øke arbeidsnærværet i Lier kommune til 93 % <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tydeliggjøre og forankre kommunens verdigrunnlag • Vurdere arbeidsgiverpolitisk plattform med spesielt fokus på rekruttering, introduksjon og kompetanseutvikling • Videreutvikle felles opplæringsplan for å sikre strategisk og målrettet kompetanseutvikling i forhold til kommunens behov • Nyttiggjøre kunnskap og erfaring med kvalitetskommune-programmet til resten av organisasjonen for å styrke arbeidsnærværet • Videreføre satsing på lærlingeplasser og vurdere sentral finansiering av lønnsutgiftene fra 2012

<p>System for styring, kvalitet og kontroll</p>	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organisasjonsstruktur som er hensiktsmessig i forhold til faglige, brukerorienterte og økonomiske krav • Styringssystem som i tilstrekkelig grad sikrer styring, kvalitet og kontroll • Effektiv bruk og god utnyttelse av kommunens IKT system som styrings- og arbeidsverktøy <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vurdere kommunens virksomhetsstruktur og tjenesteområder med særlig vekt på elementene kostnadseffektivitet, helhetlige tjenester og forebyggende arbeid • Innføre kvalitetsstyringssystem for alle kommunens virksomheter/tjenesteområder • Videreutvikle kommunens styringssystem og strategiske planverk • Kartlegge muligheter for effektivisering og forenkling av eksisterende IKT løsninger og økt kommunikasjon mellom ulike system • Gjennomføre prosjekt ”papirløse folkevalgte i Lier” med mål om å gå over til elektroniske sakspapirer i løpet av kommende kommunestyreperiode • Norsk Helsenett, Skoleadministrativt system og e-budsjett skal implementeres i løpet av 2011. E-rapportering skal videreutvikles
<p>Utvikling og innovasjon</p>	<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • God dialog med brukerne/pårørende og effektive informasjonskanaler • En lærende kommuneorganisasjon som kjennetegnes av aktivt fokus på utvikling og innovasjon <p>Tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktiv og systematisk følge opp brukerundersøkelser og økt brukermedvirkning i forbedringsarbeidet. Vurdere bruk av innbyggerundersøkelser • Styrke informasjonsarbeidet/-tjenesten og vurdere bruk av sosiale medier • Økt utnyttelse av kommunens kompetanse gjennom bruk av ressursgrupper som arbeidsform i utviklingsarbeid

5.4 Økonomi og investering

Endringer i rammebetingelser

Det har de siste årene vært endringer i inntektssystemet, og Lier kommune har kommet svært dårlig ut som følge av disse endringene. Fra å ha vært en kommune med et rimelig handlingsrom nærmer vi oss det som kan karakteriseres å være en gjennomsnittskommune i økonomisk henseende. Lier kommune er en av svært få kommuner som taper på både omleggingen av kostnadsnøkklene og inntektsutjevningen.

Skatteutjevning

Skatten innbyggerne betaler i kommunen ligger om lag 9 % over landsgjennomsnittet. Kommunene må dele en økende andel av skatten over snittet med andre kommuner som ligger under snittet. Omleggingen av inntektssystemet i 2009, der inntektsutjevningen øker fra 57 % i 2009, til 59 % i 2010 og 60 % i 2011 medfører en sterkere grad av inntektsutjevning og en større reduksjon i rammetilskuddet for Lier kommune.

Omlegging av kostnadsnøkklene

Kostnadsnøkklene er uttrykk for hvilke forhold som skal vektas i fordeling av midler til kommunene gjennom inntektssystemet. I forslag til ny kostnadsnøkkel for kommunene som ble lagt frem sammen med kommuneproposisjonen for 2011 er det foretatt det som for Liers vedkommende innebærer betydelige endringer, beregnet til 12 mill kr. mindre enn før endringene. I 2011 får kommunen et midlertidig tilskudd på 4 mill kr. for å dempe den negative effekten. Det er lagt opp til en revisjon av kostnadsnøkklene om lag hvert fjerde år. Kompensasjonen for tap på endringer i inntektssystemet vil ligge fast til neste revisjon av kostnadsnøkklene.

Fra og med 2011 skal barnehagene innlemmes i inntektssystemet. Det er stor usikkerhet knyttet til konsekvensene av endringene.

Pensjon og Premieavvik

Kommunen betaler årlig inn pensjonspremie til sine pensjonsleverandører. Samtidig beregnes netto pensjonskostnader på grunnlag av et sett kriterier som fastsettes av Kommunal- og regionaldepartementet. Den beregnede pensjonskostnaden har frem til nå vært lavere enn hva kommunen betaler i pensjonspremie. Differansen mellom innbetalt premie og netto pensjonskostnad betegnes som premieavvik, og skal inntekts- eller utgiftsføres i regnskapet. Premieavviket er innført for at kommunene skal få en jevnere utvikling av pensjonskostnader ført i regnskapet. Premieavviket det enkelte år fordeles over 15 år. Ordningen med å utgiftsføre et lavere beløp enn vi betaler kan medføre en likviditetsutfordring for kommunene, og kommunene skyver pensjonskostnadene ut i tid.

Departementet arbeider med et forslag om å redusere amortiseringstiden fra 15 til 10 år for premieavvik oppstått i 2011 og senere, noe som vil få effekt fra regnskapsåret 2012. Det tas sikte på å sende saken på høring i løpet av høsten.

Fra 2012 reduserer pensjonsselskapene, som følge av regelendringer, den garanterte avkastningen på pensjonsmidlene fra 3 % til 2,5 %. Dette vil føre til en økning i pensjonspremien, og derav premieavviket. Dette er tatt inn i økonomiplanen.

Omlegging av merverdiavgiftsinntekter fra investeringene

Fra 2010 skal merverdiavgiftskompensasjonen fra investeringer gradvis overføres til investeringsregnskapet som egenfinansiering på investeringer. I 2011 skal minimum 40 % overføres, fra 2012 minimum 60 %, fra 2013 minimum 80 % og fra 2014 skal all merverdiavgift knyttet til investeringer føres i investeringsregnskapet. Det er i årsbudsjettet og økonomiplanen foreslått at all inntekt fra merverdiavgift på investeringer overføres til driftsregnskapet.

Økonomiske forutsetninger***Økonomiske nøkkeltall:***

Tall i hele tusen	2011	2012	2013	2014
Netto driftsresultat	6 017	15 994	20 476	14 750
Netto driftsresultat ekskl. mva inntekt	-940	8 399	16 661	14 750
Driftsmargin	0,5 %	1,3 %	1,7 %	1,2 %
Driftsmargin ekskl. mva inntekt	-0,1 %	0,7 %	1,4 %	1,2 %
Disposisjonsfond	7 591	10 399	17 214	18 545
Disposisjonsfond i % av inntektene	0,6 %	0,9 %	1,4 %	1,5 %

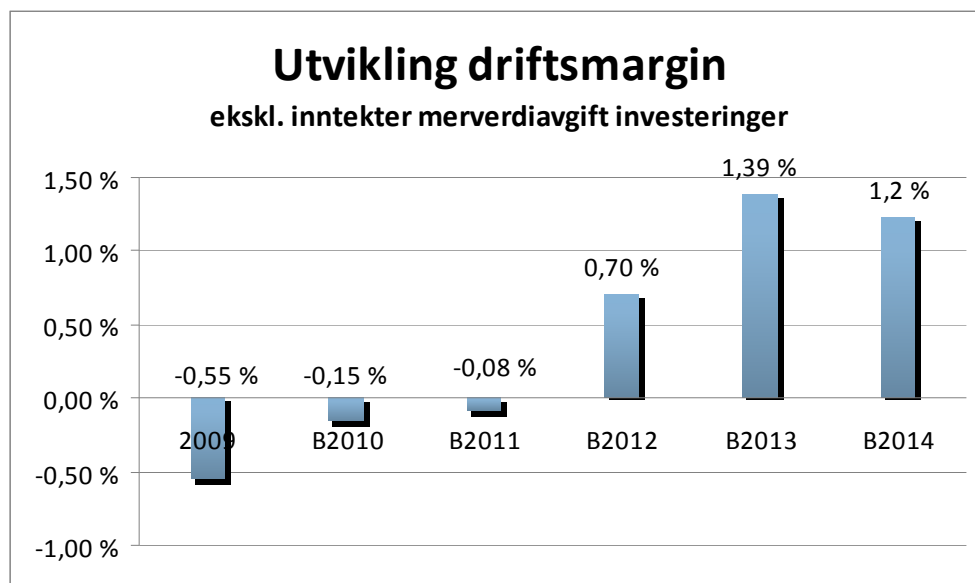
Driftsresultat

Netto driftsresultat uttrykker hvilke midler som ikke er blitt benyttet i driftsregnskapet, og som gjenstår til bruk for avsetninger og investeringer. Det må ikke forveksles med begrepet regnskapsmessig overskudd.

Driftsmargin er uttrykk for netto driftsresultat i % av inntektene. Kommunal- og regionaldepartementet anbefaler en driftsmargin mellom 3 og 5 %. Lier kommune har fastsatt dette til 3 %.

Etter endringene som medfører bortfall av merverdiavgiftsinntekter i driften, har departementet antydnet at måltallet for netto driftsresultat vil bli redusert til 1,5 %. Inntektsføringen av merverdiavgiften i driftsregnskapet varierer etter investeringsnivå og er derfor tatt ut; oversiktene viser netto driftsresultat eksklusive mva inntektene for å oppnå sammenliknbare resultat.

Det ble i Formannskapetets sak 42/2010 vedtatt å skyve 10 mill kr. av innsparingskravet i strukturprosjektet fra 2011 til 2012, noe som fikk konsekvenser for netto driftsresultat i vedtatt HP 2010-2013. Dette ble synliggjort i saken, og er lagt til grunn ved utarbeidelse av økonomiplanen for 2011-2014. Dette er årsaken til en svært lav driftsmargin i 2011.

For å nå målet om en driftsmargin på 1,5 % og sunn økonomi har rådmannen foreslått å ta ut alle større investeringsprosjekt og andre store prosjekt, som føres i driftsregnskapet, men har en investeringskarakter, til etter økonomiplanperioden. Utviklingen i driftsmarginen er positiv, men vi når ikke fullt ut målet på 1,5 % i løpet av økonomiplanperioden.

Bruk av netto driftsresultat

Tall i hele tusen	2011	2012	2013	2014
Overføring til investeringer	7 000	15 000	15 000	15 000
Avsetninger til disposisjonsfondet	591	2 808	6 815	1 331
Bruk av fond (VA området)	-1 574	-1 814	-1 339	-1 581
Netto driftsresultat	6 017	15 994	20 476	14 750

Netto driftsresultat er disponert ved overføring til investeringer og avsetninger til disposisjonsfondet. Det er planlagt bruk av selvkostfondet på vann og avløpsområdet.

Investeringsnivå og gjeldsbyrde

I februar 2010 varslet rådmannen om Lier kommunes økonomiske utfordringer og prosess for vurdering av innsparingstiltak. Det var i den forbindelse stort fokus på gjeldsnivået i kommunen.

Beskrivelsen i KS rapport om kommuner og norsk økonomi 02/2010 er langt på vei karakteristisk også for Lier kommunes utfordringer:

- Fra 2005 til 2010 vil investeringene øke med 50 % mens inntektene øker med ca. 15 %
- Sterk befolkningsvekst har gitt behov for økt tjenestevolum og økte investeringer, mye av veksten for investering er finansiert med låneopptak
- Nettogjelda som andel av inntekten i kommunesektoren har de siste årene vokst til rekordnivå
- Lavt rentenivå har gjort gjelda lett å bære
- Sterk lånefinansiert vekst må ta en slutt

- Mye tyder på at gjelda som andel av inntektene nå er høyere enn hva kommunesektoren vil ønske på lang sikt
- Å snu trenden vil kreve svakere realvekst i driftsutgiftene fremover, og antagelig et lavere investeringsnivå.
- En oppgang til et mer normalt rentenivå vil fremskynde en slik tilpasning
- For å snu trenden vil utfordringen bli å unngå at det går ut over kommunesektorens evne til å yte velferdstjenester til befolkningen

Fylkesmannen i Buskerud publiserte i sommer en tilstandsrapport for kommunene i fylket, og det påpekes der at Lier kommune er en av de kommunene i fylket der gjelda utgjør mest av driftsinntektene. Måltallet brukt i rapporten viser at snittet for fylket er 40 %, og for Lier kommune er det over 70 %. Det påpekes at dette er svært bekymringsfullt. I rådmannens forslag til Handlingsprogram 2011-2014 er de generelle anbefalingene fra KS og Fylkesmannen i Buskerud lagt til grunn.

Investeringer

- og andre prosjekter med vesentlige driftskonsekvenser

Fire hovedkategorier:

1. *Store investeringer* som hver for seg har svært stor betydning for gjeldsnivå, kapitalutgifter og driftsutgifter.
2. *Mindre investeringer* knyttet til vedlikehold/rehabilitering, utstyr mv. som hver for seg utgjør lite, men samlet kan bety en belastning på gjeld og driftsbudsjett.
3. *Vann og avløp* som finansieres ved gebyrer etter *selvkost*prinsippet.
4. *Prosjekter* som ikke føres i investeringsregnskapet, men som er av en slik kategori at de kan sammenlignes med et investeringsprosjekt ved at *kommunen må stå for renter og avdrag* via leien som betales.

Vedtatt i sak 48/2010 "Økonomisk omstilling 2010-2014. Generelle kostnadsreduksjoner, strukturtiltak og inntektsøkning" innebærer at omstillingsprosjektets styringsgruppe (formannskapet) skal foreslå tiltak blant annet ved å vurdere planlagte, men ikke gjennomførte prosjekter mht. å kunne identifisere mulige kostnadsreduksjoner ved eventuell revurdering eller utsettelse av prosjektene.

Kommunens driftsbudsjett er så vidt presset i kommende fireårsperiode at rådmannen har tatt ut tre store investeringer i perioden 2011-2014, og unnlatt å ta inn et nytt.

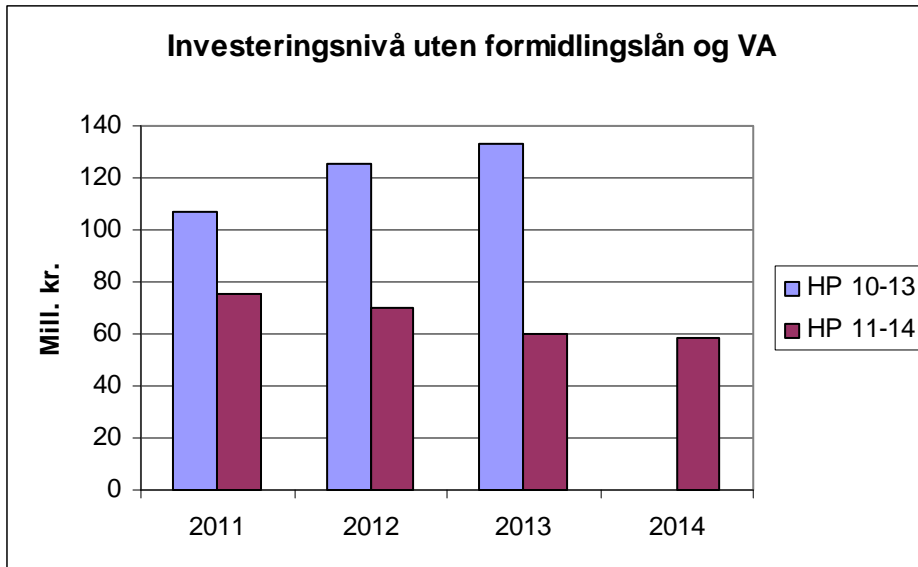
Prosjekter som sidestilles med investeringer er blant annet offentlig/privat samarbeid (OPS). Kulturhuset er et OPS prosjekt og ligger inne i perioden, og er nærmere omtalt under tjenesteområdet Kultur. Et annet stort prosjekt av samme karakter er rehabilitering/nybygg St. Hallvardhallen. Eierne av hallen har et ønske om at kommunen skal bære en andel av utgiftene det koster å rehabiliterer/bygge ny hall, noe rådmannen dessverre ikke har funnet rom for å prioritere i perioden.

Prosjekter som står på vent:

- Nytt sykehjem
- Hegg skole, rehabilitering/nytt bygg
- Heiahallen
- St. Hallvardhallen

Prosjekter som er tatt med i perioden:

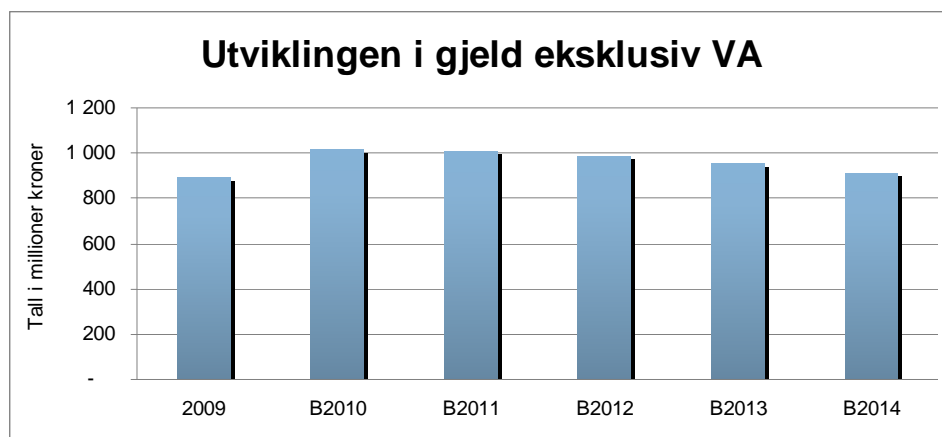
- Mindre investeringer
- Vann og avløp
- Kulturhuset (omtalt under tjenestområdet Kultur)

Vedlegg bakerst i dokumentet:

- Fullstendig oversikt over hvilke investeringer som ligger til grunn i årsbudsjettet og økonomiplanen
- Simulering av driftsutgiftene ved å realisere prosjektene som er tatt ut
- Handlingsrom man har for å ta prosjektene inn i handlingsprogrammet for 2011 - 2014

Utvikling i lånegjelda, rente- og avdragsutgifter***Lånegjelda***

Utviklingen i lånegjelda vil ha betydning for hvordan rente- og avdragsutgiftene vil vokse i årene fremover. Figuren nedenfor viser utviklingen i lånegjelda:

Figuren viser en nedgang i gjelda allerede innen utgangen av 2011. Gjelda reduseres ved en høyere grad av egenfinansiering på investeringer og ved at vi fra 2012 følger nedbetalingsplanen vi har på lånene. Dette er et bidrag til sunnere økonomi på sikt.

Renter og avdrag

Renter og avdrag på lån utgjør i dag ca. 90 mill kr. og vil øke til over 120 mill kr. i årene fremover. Dette skyldes både økte renter og avdrag. Renten øker som følge av endringer i rentemarkedet, og avdragene øker som følge av at vi går fra å betale minimumsavdrag til å følge nedbetalingsplanen på lånene.

Kommunen har de siste årene prøvd å opprettholde nivået på tjenestene ved å redusere andelen vi tilbakebetaler i avdrag i tillegg til at det har vært et gunstig rentenivå i markedet. Alt kommunen har spart på å betale minimumsavdrag og på gunstig rentenivå er brukt til å opprettholde omfanget og kvaliteten i tjenestene.

Tidligere tok vi opp serielån med 20 års nedbetalingstid. Dette ble økt til 25 år og deretter 30 års nedbetalingstid. Vi har de 3-4 siste årene presset økonomien ytterligere ved kun å betale minimumsavdrag etter kommuneloven. Nye låneopptak i økonomiplanperioden vil bli tatt opp med 25 års nedbetalingstid.

Vi er inne i et bunnivå vedrørende rentenivået, og alle prognoser tilsier at renten er på vei oppover. Ekspertene er uenige om hvor bratt rentekurven er, men Norges Bank sier at et "normalrentenivå" er på i overkant av 5 %. I dette handlingsprogrammet har vi brukt vurderingene Kommunalbanken har publisert rundt renter i økonomiplanarbeidet i kommunene. De har laget et renteintervall hvor vi har lagt oss midt mellom øverste og laveste verdi i intervallet.

Omstilling og strukturprosjektet

Det er flere trekk i økonomien som nødvendiggjør de tidligere omstillingsprosjektene og det prosjektet som er under realisering nå. Det er en blanding av endrede rammebetingelser og tidligere valgte prioriteringer. I en situasjon med økende finanskostnader, og lavere vekst i overføringene, har Lier kommune de siste årene gjennomført tiltak for å unngå reduksjoner i tjenestetilbudet:

- Lav egenfinansiering av investeringer
- Betalt minimumsavdrag på lån

- Budsjettert med lavt netto driftsresultat
- Ikke satt av midler til disposisjonsfond (buffer for svingninger i inntekter/utgifter)
- Hatt lavt vedlikeholdsbudsjett

Disse tiltakene har over lang tid gjort kommunens økonomi presset. Lier kommune har vært bedre stilt enn mange sammenliknbare kommuner, men med omlegging i inntektssystemet og betydelig gjeldsbelastning er det nødvendig å iverksette tiltak for å unngå mer alvorlige konsekvenser for tjenesteproduksjonen.

Omstillingsprosjektet 2007-2010 og reduserte driftsrammer

Med bakgrunn i de store investeringsbehovene ble det gjennomført et omstillingsprosjekt fra 2007-2010 hvor tjenesteområdenes driftsrammer ble redusert med 27 mill kr. I tillegg ble alle virksomhetene pålagt å redusere forbruket med 2 % i 2009-2010.

”Omstillingsprosjektet” og flatt kutt har bedret kommunens økonomiske situasjon, men utsiktene i forhold til kommunens investeringsbehov viser at dette ikke har vært tilstrekkelig.

Økonomisk omstillingsprosess 2011-2013

Med omstillingsprosessen 2011-2013 har kommunestyret vektlagt en mer robust og forutsigbar økonomi.

Rammereduksjonen i omstillingsprosessen er fordelt på følgende måte:

- Rammereduksjonen er fordelt andelsmessig på hvert tjenesteområde
- Tjenesteområdene må finne løsninger innen området
- Det som ikke løses ved konkretiserte tiltak blir flate kutt på tjenesteområdene

Tjenesteområde	2011	2012	2013	Reduksjon
% vis reduksjon alle (tall i millioner kr.)	3,51 %	2,80 %	1,69 %	2011-2013
Grunnskole	8,3	6,4	3,8	18,5
Barnehage	1,0	0,7	0,4	2,2
Omsorg	11,2	8,4	5,7	25,4
Helse- og sosialtjenester	2,0	1,5	0,9	4,5
Kultur	0,7	0,6	0,3	1,6
Infrastruktur - Bygg, VA, Vei	2,8	2,1	1,3	6,1
Plan/Samfunn	0,6	0,4	0,3	1,3
Fellestjenester, ledelse og politikk	1,3	1,0	0,6	3,0
Totalt	27,9	21,3	13,3	62,6

Omsorgstjenestene fikk i 2010 midlertidig tilført 7 mill kr. Disse midlene trekkes tilbake i 2011. Reduksjonen kommer som et tillegg til flatt kutt på 8 % og ligger inne i tabellen

Omstillingsprosjektet 2007-2010 inneholdt i første rekke de ”enkle” trekkene for kostnadsreduksjon. Ytterligere reduksjon av de økonomiske rammene vil nødvendigvis påvirke både mengden tjenester og deres kvalitet.

Tiltak som gir reell effekt

- Redusert bemanning
- Strukturelle grep i tjenesteproduksjonen
- Redusert overtidsbruk, rasjonelle arbeidsprosesser, redusert sykefravær og vikarbruk.
- Redusert arealbruk (bygg og anlegg)
- Redusert eller forskjøvet investeringstakt
- Inntektsfokus

Tjenesteområdene har ulik tilnærming til hvordan rammereduksjonen skal håndteres. Konsekvensene av omstillingsprosessen er beskrevet under hvert enkelt tjenesteområde.

Følgende større utredninger og omstillingsprosesser er satt i gang

- Analyse av ressursbruk i skolen
- Vurdering av skyssordninger
- Samordning av hjelpetjenester for barn og unge
- Vurdering av omstillingsmuligheter i omsorgstjenestene
- Analyse av ressursbruk i barnehagesektoren
- Eiendomsforvaltning
- Gjennomgang av vedtatte, ikke igangsatte investeringer
- Interkommunalt samarbeid om beredskapsbemanning på vann og avløp
- Reduksjoner/strukturtiltak i stab støtte
- Vurdering av konkurranseutsetting av renhold
- Effektivisering av styring
- Interkommunale løsninger

Konkrete strukturtiltak som foreslås i dette handlingsprogrammet

- Reduksjon i seniortiltak: Egen sak fremmes
- Bibliotekstruktur: Nedleggelse av Tranby og Sylling filial fra 30.06.2011. Det kommer egen sak om dette
- Reduksjoner i driften av Lierhallen. Fremmes som egen sak

En oversikt med status på hele strukturprosjektet er vedlagt.

Formannskapet er styringsgruppe for det samlede omstillingsarbeidet og behandler alle omstillingstiltak av vesentlig karakter. Styringsgruppen har initiert flere utredningstema som den senere skal ta standpunkt til.

Inntekter

Frie inntekter

Frie inntekter består av skatt og rammetilskudd fra staten.

De siste årene har Lier budsjettert med et skatteanslag som ligger 5 – 10 mill kr. over det statsbudsjettet legger til grunn i beregningen av frie inntekter Dette har vist seg å være i tråd med de faktiske inntektene. Usikkerheten anses noe større for økonomiplanen 2011 – 14.

Rådmannen beregner likevel en vekst i frie inntekter på 5 mill kr. ut over statsbudsjettets anslag. Det er foretatt justering for estimert befolkningsvekst pr. 01.01.2011, men ikke budsjettert med befolkningsvekst resten av perioden. Det er heller ikke lagt inn vekst i tjenesteområdene de tre siste årene i perioden, slik praksis har vært tidligere.

Beregningen av frie inntekter i 2011 på 966,2 mill kr. inneholder en økning på 174,6 mill kr. i forhold til vedtatt handlingsprogram 2010. Her inngår i hovedsak lønns- og prisvekst, statens satsninger og overføringer som er innlemmet i rammetilskuddet. Anslått realvekst er ca. 5 mill kr.

Følgende er justert i rammetilskuddet:

- Innlemming av barnehagetilskudd
- Innlemming av kvalifiseringsprogrammet
- Innlemming av krisesenter
- Makspris barnehager
- Justering bostøtte
- Div oppgavejusteringer (helårseffekt og nivåendring)

Generelle statstilskudd

Kommunen mottar følgende kompensasjonstilskudd knyttet til investeringer:

- Rentekompensasjon for skolebygg (husbankrente)
- Investeringskompensasjon for reform 97 (rente oppgitt i statsbudsjettet)
- Kompensasjon for boliger og institusjoner, eldresatsningen (husbankrente)
- Kompensasjon for boliger, opptrappingsplanen for psykisk helse (husbankrente)
- Kompensasjon for investeringer i kirkebygg (husbankrente)

Beslutningsgrunnlaget er oppdatert med beregninger basert på dagens rentenivå.

Integreringstilskudd

Beregningen forutsetter en bosetting av 24 nye flyktninger. Satsene som utløser tilskudd i femårsperioden, samsvarer med satsene i statsbudsjettet.

Ressurskrevende tjenester

Det er en egen refusjonsordning knyttet til kommunens ressurskrevende tjenester innenfor omsorgsområdet. Refusjonen utgjør 80 % ut over en egenandel per bruker.

Budsjettforutsetninger

Lønnsvekst

Rådmannen har lagt til grunn en årslønnsvekst på 3,4 % i 2011. Årslønnsveksten for 2011 ligger litt over statens anslag. Beløpet er avsatt i lønnsreserven og vil bli effektivert når forhandlingene er slutført. I den budsjetterte lønnsreserven ligger det også en avsetning for årets lønnsoppgjør som ikke er ferdigforhandlet på dette tidspunktet, men er ventet dyrere enn avsatte midler dekker.

Hele lønnsveksten er satt av på lønnsreserven, og vil bli fordelt på virksomhetene når oppgjørene er klare. *(Rammetabellene i vedtatt handlingsprogram er korrigert for lønnsvekst)*

Prisvekst

Rådmannen har lagt til grunn 1,9 % prisvekst på utgiftene fra 2010 til 2011. Tjenestenes driftsutgifter (eksklusiv lønn) er justert med dette. Prisjusteringen er i samsvar med statens anslag.

Alle tjenester kommunens inntekter er justert med deflatoren på 2,8 % som er et uttrykk for økte utgifter bestående av lønns- og prisvekst. Nivået på deflatoren samsvarer med statens anslag.

I omstillingsarbeidet er det på noen områder forslag om å øke prisene utover generell prisjustering, dette er kommentert under hvert tjenestoområde.

Alle satser finnes i den vedlagte oversikten over avgifter, gebyrer og egenbetalinger.

Da priskompensasjonen for bestiller/utfører ordningen påvirkes av lønnsoppjøret er kompensasjonen avsatt og vil bli fordelt på virksomhetene når lønnsoppjøret er klart.
(Rammetabellene i vedtatt handlingsprogram er justert for prisvekst)

Renter

Rådmannen har justert rentebanen fra handlingsprogrammet 2010-2013 i tråd med prognoser fra Kommunalbanken som har med seg rentebaner fra både Norges Bank og markedet. Rentebanen er lagt på et middels nivå ut fra analysene.

For nye lån er det tatt utgangspunkt 25 års avdragstid. I beregningen av rentekostnader på lån er det lagt inn forutsetninger om følgende rente på lånene uten rentebindinger:

- 2011 3,20 %
- 2012 3,60 %
- 2013 4,00 %
- 2014 4,25 %

I dagens låneportefølje har Lier kommune 61,9 % rentebinding (over 1 år) på sine lån, og fastrenten ligger mellom 3,9 og 5,5 prosent. Gjennomsnittsrenten for porteføljen var ved utgangen av 2. tertial 2010 på 3,63 %. Gjenstående bindingstid varierer mellom noen måneder til sju år, og den samlede porteføljen har i gjennomsnitt en bindingstid på 2,97 år.

Selvkostområdene

Lier kommune har valgt å fullfinansiere alle kommunens kostnader innen vann, avløp, renovasjon og feiing gjennom huseieravgifter.

Avgiftsgrunnlagene består av både kapitalutgifter (avskrivninger og renter) og driftsutgifter (direkte og indirekte). Det gjøres egne selvkostberegninger, og over- og underskudd i ordningene avregnes mot selvkostfond.

Forslag til renovasjonsgebyr er utarbeidet av Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS (RfD). Forslag til priser for feiing og tilsyn med fyringsanlegg er utarbeidet av Drammensregionens brannvesen IKS (DRBV). Satsene vedtas som del av

handlingsprogrammet. Oversendt dokumentasjon fra selskapene legges frem som egne meldinger eller saker parallelt med handlingsprogrammet.

Beslutningsgrunnlagets satser får følgende virkning for en gjennomsnittshusstand:

	2010 HP	2011	2012	2013	2014
Vann (200m3)**	2 389	2 411	2 479	2 574	2 667
Avløp (200m3)**	4 072	4 135	4 346	4 532	4 664
Renovasjon (standard)	2 700	2 808	2 808	2 808	2 808
Feiing (1 pipeløp, hvert 2. år) *	202,5	210	210	210	210
Sum	9 364	9 563	9 843	10 124	10 349
Endring i kr.		200	280	281	225
Endring i %		2,13 %	2,92 %	2,85 %	2,22 %
Kostnader i kr. pr. enhet					
Vann (pr. m3)	10,35	10,35	10,59	10,97	11,33
Avløp (pr. m3)	18,76	19,07	20,13	21,06	21,72
Kostnader i kr. pr. enhet HP 10-13					
Vann (pr. m3)		12,59	12,71		
Avløp (pr. m3)		20,99	21,16		

*Årlig gjennomsnittskostnad

** Ifht tidligere år er fastleddet også lagt inn i beregningen

Mva kommer i tillegg

Kostnadene for en gjennomsnittshusstand økes med 2,13 % fra 2010 til 2011.

Prisstigningen på vann og avløp er mindre enn forventet. Dette skyldes stort sett lavere rentenivå.

Lier kommune hadde tidligere opparbeidet seg forholdsvis store selvkostfond, både for vann og avløp (fondene godskrives med renter). Bruk av fond legges inn som del av selvkostberegningene. Disse er betraktelig redusert for å etterkomme kravet om at opparbeidede selvkostfond skal benyttes innen 5 år.

Det er vedtatt et generelt tillegg på 4 % i renovasjonsgebyrene fra 2010 til 2011. Lier har et negativt selvkostfond for renovasjon. Budsjettet for 2011 legger opp til at det negative selvkostfondet skal reduseres med 0,7 mill kr. slik at fondet blir ca. 1 mill kr.

Prisene på feiertjenester er justert med et gjennomsnitt på 3,5 % .

Alle satser finnes i den vedlagte oversikten over avgifter, gebyrer og egenbetalinger.

Eierskap og selskapsstyring

Lier kommune har eierandeler i en rekke interkommunale selskap, er deleier i Drammen havn (ikke selskapsorganisert) og Eidos Eiendomsutvikling AS og eier fullt ut Lier ASVO AS, Lier boligselskap AS og Lier Everk AS. I tillegg er det etablert interkommunale samarbeidsordninger, bl.a. vertskommunesamarbeid, for å sikre tilstrekkelig kompetanse og kapasitet innen felt der Lier kommune alene blir for liten.

Eierskapsmeldingen 2009

Kommunestyret behandlet eierskapsmeldingen i sak 68/2009. Formannskapet er etter vedtaket kommunens eierorgan. På bakgrunn av eierskapsmeldingen er det iverksatt arbeid på flere felt knyttet til selskapene og eierstyringen, bl.a. når det gjelder rekruttering til – og sammensetning av - styrene, evaluering av styrenes arbeid; en veileder for styrenes arbeid er under utarbeidelse.

I hovedsak er kommunens engasjement i hel- og deleide selskap motivert ut fra et samfunnsbehov for å løse oppgaver eller produsere og levere tjenester.

Årlig vurdering

I mai 2011 tar eierorganet/formannskapet opp kommunens interesse i selskapene til vurdering. Dette er vedtatt som en fast årlig rutine for å underlegge kommunens eierskap og det enkelte selskap en kritisk gjennomgang.

Utbytte og avkastning på lån

De fleste selskapene der kommunen er eier er etablert ut fra et samfunnsmotiv og derfor arbeider få av dem mot finansielle mål som bidrar til å føre kapital tilbake til eierne.

To av kommunens selskap (Eidos Eiendomsutvikling AS og Lier Everk AS) har likevel delt ut utbytte til eierne. Det er selskapets generalforsamling som fatter beslutning om utbytte og evt. størrelsen på det. Beløpet er m.a.o. ikke kjent ved ferdigstillingen av årsbudsjettet og vil derfor være gjenstand for et historisk betinget anslag.

Lier kommune har renteinntekter av ansvarlig lån i Lier Everk AS.

Selskapene skal også redusere utgifter

De interkommunale selskapene som er spesielt avhengig av eierbidrag som finansieringskilde for driften har fått beskjed fra rådmannen om at de må påregne reduksjon av driftsutgiftene de kommende årene.

Senere har øvrige eiere sluttet seg til og rådmennene har varslet at kompensasjon for deflatoren må påregnes redusert for 2011 fra 2,8 % til 0,8 % i Drammensregionens brannvesen IKS, Vestviken 110 IKS og Legevakta for Drammensregionen IKS. Tilsvarende er det aktuelt å samordne flere eiere for kostnadsreduksjon i andre selskap. Kommunene kommer til å klargjøre selskapenes økonomiske rammebetingelser sommeren 2011 for påfølgende år.

Regjeringens forslag til statsbudsjett 2011

Regjeringen la tirsdag 13.oktober 2010 frem sitt forslag til statsbudsjett for 2011. Fra regjeringens budsjettforslag kan følgende nevnes:

Kommuneøkonomi

- Veksten i kommunesektorens samlede inntekter anslås til 5,7 mrd. kr.
- Veksten i frie inntekter 2,7 mrd. kr. (800 mill kr. økt skattevekst)
- Anslått pris- og kostnadsvekst gir en deflator på 2,8 %
- Skatteøren reduseres med 1,5 prosentpoeng
- Symmetrisk inntektsutjevning økt fra 55 til 59 %
- Innlemming av barnehagetilskudd, kvalifiseringsordningen og krisesenter
- Endring i kostnadsnøkkelen for utgiftsbehov

Rentekompensasjonsordninger

- 2 mrd kr. til skolebygg og svømmeanlegg
- 2 mrd kr. til transporttiltak
- 400 mill kr. til kirkebygg

Barnehager

- Endringer i barnehagefinansieringen
- Nominell videreføring av maksimal foreldrebetaling
- Opptrapping av likeverdig behandling kommunale og ikke-kommunale barnehager

Grunnskolen

- Leksehjelp/ekstra undervisningstime
- Utvidet rett til skyss SFO

Helse og omsorg

- 100 mill kr. til lokalmedisinske sentra og andre samhandlingstiltak (samhandlingsreformen)
- Investeringsstilskudd til ytterligere 2 000 nye heldøgns omsorgsplasser

Barnevern

- Bevilget midler til flere årsverk i barnevernet (11 mill kr. til fordeling i Buskerud). Kommunen må selv finne dekning etter 2012.

NAV

- Opptrappingsplanen forlenget ut 2012 og kommunalt rusarbeid styrkes med 70 mill. kr
- NAV endring i organisering varsles

Regjeringens forslag til statsbudsjett er hensyntatt i rådmannens beslutningsgrunnlag.

Vedlegg 1 – Sentral budsjettering

Den sentrale budsjetteringen er kommentert under økonomikapittelet.

Tabellen avviker fra de øvrige økonomitabellene. Venstre side av tabellen viser det faktiske budsjettet, mens høyre side viser endringene fra året før.

	Budsjett HP 11-14				Endringer fra året før				
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	Totalt
700 Fellesområdet									
Skatt og rammetilskudd									
Rammeoverføring fra staten	-399 376	-399 376	-399 376	-399 376	-239 976	0	0	0	-234 976
Skatteinntekter	-567 351	-567 351	-567 351	-567 351	47 949	0	0	0	47 949
Tilskudd									
Integreringstilskudd	-23 500	-18 000	-17 000	-17 000	450	5 500	1 000	0	6 950
Tilskudd ressurskrevende tjenester	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-5 000	0	0	0	-5 000
Lønn									
Pensjonsinnskudd/premieavvik	1 240	2 990	4 990	7 000	1 750	1 750	2 000	2 010	7 510
Arbeidsgiveravgift/premieavvik	160	410	410	500	250	250	0	90	590
Lønnsreserve (Avsatt til lønnsoppgjør 2011)	8 401	8 404	8 404	8 402	27 676	3	0	-2	27 677
Prisvekst	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rente- og avdrag									
Renteutgifter, låneomkostninger	48 996	50 631	52 765	53 491	1 794	1 635	2 134	727	6 289
Avdragsutgifter	59 656	63 004	65 807	68 234	21 309	3 347	2 803	2 427	29 887
Renteutgifter, Glitrevannverket	33				-15	-33	0	0	-48
Avdragsutgifter Glitrevannverket	800				0	-800	0	0	-800
Renteinntekter	-5 000	-6 000	-6 900	-7 500	0	-1 000	-900	-600	-2 500
Rentekomp. sykehjem/omsorgsbol.	-2 337	-2 294	-2 252	-2 209	-110	43	43	43	18
Rentekomp. skolebygg	-2 825	-2 717	-2 609	-2 501	-26	108	108	108	298
Rentekomp. Kirkebygg	-340	-340	-340	-340	-340	0	0	0	-340
Renteinntekter, Lier Everk	-3 600	-3 600	-3 600	-3 600	0	0	0	0	0
Renteinntekter, Lier boligselskap	-480	-480	-480	-480	0	0	0	0	0
Renteinntekter RFD	-140	-140	-140	-140	0	0	0	0	0
Inv., tilskudd Reform 97	-1 527	-1 499	-1 472	-1 445	573	28	27	27	655
Tjenestekjøp									
Drammen brann og feievesen	12 267	12 267	12 267	12 267	15	0	0	0	15
Oljevern/vern for akutt forurensing	53	53	53	53	2	0	0	0	2
Vann og avløp									
Årsavgifter vann	-24 550	-25 478	-26 704	-27 955	202	-928	-1 226	-1 252	-3 203
Engangsavgifter (tilknytningsavgifter m.v.) vann	-844	-844	-844	-844	-471	0	0	0	-471
Bruk av fond vann	-254	-1 064	-1 589	-2 081	-254	-810	-525	-492	-2 081
Årsavgifter Avløp	-32 680	-34 972	-37 118	-38 873	-353	-2 292	-2 146	-1 755	-6 546
Engangsavgifter (tilknytningsavgifter m.v.) Avløp	-882	-882	-882	-882	-382	0	0	0	-382
Bruk av bundne fond Avløp	-1 320	-750	250	500	1 298	570	1 000	250	3 118
Utbytte									
Utbytte fra selskaper	-9 550	-9 550	-9 550	-9 550	700	0	0	0	700
Annet									
Justeringer (avsetninger som ikke gjelder fra)					1 592	0	0	0	1 592
KS-vedtak									
Adm tjenester/lønn etc	-500	-1000	-1000	-1000	-500	-500	0	0	-1 000
Redusert sykefravær	-500	-1000	-1500	-2000	-500	-500	-500	-500	-2 000
Utbytte – økning	-1000	-1000	-1000	-1000	-1 000	0	0	0	-1 000
Avsetning disp fond - strukturprosjektet	0	0	0	-1 087	0	0	0	-1 087	-1 087
Renter/avdrag	-736	1 228	7 965	10 833	-736	1 964	6 737	2 868	10 833
Overføring disp fond	1 011	3 472	-2 765	-4 046	1 011	2 461	-6 237	-1 281	-4 046
Avrundning		-1	-1		0	-1	0	1	0
Overskudd									
Overføring til investering	11 800	36 600	36 600	15 000	-37 338	24 800	0	-21 600	-34 138
Disposisjonsfond*	591	2 808	6 815	1 331	-3 209	2 217	4 007	-5 484	-2 469
Sum 700 fellesområdet	-959 282	-921 470	-913 146	-938 649	-959 282	37 812	8 324	-25 503	-938 649
702 Overføring til kirke	8 858	8 622	8 467	8 467	-292	-236	-154	0	-683
701 Mva fra investeringer	-11 757	-29 195	-25 415	0	32 943	-17 438	3 780	25 415	44 700
Totalt sentral budsjettering	-962 181	-942 043	-930 093	-930 182	-926 631	20 138	11 950	-88	-894 632

* Det settes totalt av 11,6 mill kr. til disposisjonsfond i handlingsprogramperioden
(Etter kommunestyrevedtaket er summen justert til 9,2 mill kr.)

Vedlegg 2 – Strukturprosjektet

Det økonomiske omstillingsarbeidet 2011 - 2013.

Status for utredning av strukturelle tiltak.

Utredning	Status
1. Forsterket styring og samordning av ressursene på undervisningsområdet	Utredning er i gang.
2. Reduksjon av skyssutgifter (Grunnskole, barnehage og omsorg)	Utredning av reduksjonsmuligheter på skyss pågår.
3. Samordning av tjenester innen oppvekstområdet (Grunnskole, barnehage, PP- tjeneste, helse, habilitering, barnevern)	Det er nedsatt et prosjekt for samordning og felles utnyttelse av ressursene i hjelpetjenestene PPT, barnevern, helse og habilitering.
4. Omstilling i omsorgstjenestene	En utviklingsprosess i omsorgstjenestene er satt i gang.
5. Driftsendringer og mulig sammenlutning/samorganisering av virksomhet innen kultur- og fritidsområdet	Forslag om sammenslåing av park og idrett og Lier drift ble behandlet i formannskapet i 2008 (sak47/2008). Det ble vedtatt å ikke slå disse sammen. Det utarbeides sak om nedleggelse av Tranby og Sylling bibliotekfilialer er utarbeidet. Sammenslåing av bibliotek, kulturadministrasjon og kulturskole vurderes i forb. med nytt kulturhus.
6. Analyse av ressursbruk på barnehageområdet	Ressursbruksanalyse er under forberedelse.
7. Reduksjon av drift ved Lierhallen	Sak om reduksjoner vil bli fremmet.
8. Forvaltning, drift og vedlikehold av eiendommer, anlegg og bygg	Forvaltningsplan er under utvikling. Tiltak for redusert arealbruk skal vurderes
9. Interkomm. samarb. om beredskapsbemanning vann og avløp	Utredning er i gang.
10. Vurdering av planlagte ikke gjennomførte investeringsprosjekter	Det arbeides med vurderinger.
11. Vurdering av seniortiltak	Sak legges fram for politisk behandling.
12. Effektivisering av styring	Strammere økonomisk styringsopplegg er iverksatt. Desentralisert organisering av administrative funksjoner skal vurderes. Nytt finansreglement er vedtatt.
13. Reduksjoner/ strukturtiltak i stab-/ støtteenheten	Kostnadsreduksjoner i stab-/støtteenheten er under gjennomføring.
14. Kostnader knyttet til politisk organisering og styring	Kommunestyret har vedtatt at politisk organisering skal opprettholdes. (sak 67/2010)
15. Vurdere konkurranseutsetting	Konkurranseutsetting av renhold er under utredning. Konkurranseutsetting av vaskertjenester i forbindelse med nytt sykehjem skal utredes. Det arbeides for å få opp andre områder for vurdering av konkurranseutsetting.
16. Interkommunale løsninger	En vurderingsprosess er startet opp.
17. Kostnadsdekning gjennom egenbetalingssatser og gebyrer innenfor områder med brukerbetaling	Forslag til satser mv innarbeides i handlingsprogrammet.

Det arbeides med å få fram flere utredningsområder.

Vedlegg 3 – Investeringer

Oversikt over investeringsprosjektene som ligger til grunn for rådmannens beslutningsgrunnlag

	2011	2012	2013	2014
Skolebygg				
	0	0	0	0
1 8440 Høvik/Stoppen (Red KS)	0	2 800	0	0
8445 Hennesmarka skole, rehab. yttertak	0	1 000	0	0
8467 Hallingstad skole, skifte vinduer ENØK	0	1 000	0	0
8468 Sylling barneskole, nye vinduer ENØK	0	600	0	0
8469 Sylling u.skole radontiltak u.etasje	0	1 000	0	0
8470 Oddevall skole, vent. Anlegg	1 200	1 200	0	0
8494 Skole/barnehage- returpkt for avfall	0	0	0	1 100
2 8497 Sylling barneskole, nytt ventilasjonsanlegg	0	0	0	0
3 xxxx Oppgradering Stoppen før innflytting (red KS)	0	0	0	0
Barnehage				
4 3518 Linnestranda bh oppgradering uteområde	1 000	0	0	0
Sykehjem				
9450 Utstyr institusjonskjøkken	200	200	200	200
5 9476 Frogner sykehjem, heis (red KS)	0	0	0	0
6 9485 Liertun sykehjem - Utredning bygg, renov fasader	1 200	9 500	0	0
7 xxxx Frogner sykehjem bytte vinduer (red KS)	0	0	0	0
8 9493 Liertun sykehjem opprustning av uteområdet	2 800	0	0	0
9486 Nytt sykehjem Frogner Inkl mva (KS)	24 800	111 600	111 600	0
Idrett				
8410 Kommunedelplan idrett/friluftsliv	500	500	500	500
8472 Tranbyhallen - oppgr. Vent. Anlegg	0	500	0	0
9 8497 Tranbyhallen - Nytt lysanlegg og eltavle	0	0	0	1 000
10 9489 Forskuttering av tippemidler Lierhallen	3 000	-3 000	0	0
8473 Garderobebygget. Renov dusjer	0	500	0	0
Kultur				
8437 Kulturinvesteringer	500	500	500	500
Friluftsliv				
11 9225 Eikdammen	1 000	0	0	0
Biblioteket				
8458 Biblioteket, mediesikring	110	0	0	0
Kirke/gravlunder				
8409 Kirkeinvesteringer	2 400	2 400	2 400	2 400
8438 Kirkegårder	800	800	800	800
Trafikksikkerhet				
9254 Trafikksikringstiltak	400	400	400	400
Veg				
9253 Faste dekker (red KS)	0	0	0	0
9273 Mindre anlegg - vei (Red KS)	0	0	0	0
12 9290 Veg og gateløys	1 200	1 200	1 200	1 200
9504 Sanering Reistadlia	0	0	1 000	1 000
9304 Veiomlegging Kjenner	1 500	0	0	0
13 9305 Veilys måling av forbruk	0	0	2 500	2 500
14 9309 Utbedrig S.Eggevei og Baneveien	1 900	1 900	1 900	1 900
15 9310 Hovedinspeksjon av kommunale broer	200	0	0	0
16 9311 Gjennomføring av gatebruksplan for Lierbyen	1 000	1 000	0	0
Felles maskinpark				
9530 Maskiner og kjøretøy (red KS)	1 300	1 400	1 400	1 400
Kart og oppmåling				
9520 Kartverk	375	375	375	375
9522 Utstyr planseksjon	100	100	100	100

		2011	2012	2013	2014
IKT-tjenester					
	8200 IKT handlingsplanen	3 700	4 000	4 000	4 000
	8203 KS-vedtak:Overgang til pc-bruk for folkevalgte	300			
Bygg felles					
17	9303 Tiltaksplan, andre tiltak (red KS)	5 000	5 000	5 000	5 000
	9227 Tilfluktsrom, oppgradering	100	0	0	0
18	9228 SD-anlegg, diverse bygg (sentr. Driftsstyring)	1 800	0	0	0
	9238 Enøk-tiltak iht "Siemens" rapport	2 200	4 000	2 000	2 000
	9239 Miljøtiltak, omlegging fra fyringsolje til varmpumpe / biobren	200	0	3 000	0
19	9242 Miljøfyrtårnsertifisering av samtlige virksomheter	200	0	0	0
20	9243 Energimerking av større kommunale bygg	500	500	0	0
Administrasjonslokaler					
	9237 Rådhuset - Oppgradere hovedtavle	0	500	0	0
Sum investeringer eks. vann og avløp		61 485	151 475	138 875	26 375
21	Vann				
	9000 Mindre anlegg vann	2 000	2 000	2 000	2 000
	9703 Sanering Lierbyen	7 500	0	0	0
	9712 Sanering Reistadlia	0	0	6 500	6 500
	9709 Espedalområdet	0	2 000	0	0
	9719 Lierkroa / Husebysletta	0	0	1 500	2 000
	9505 Sanering Nøste - Drammen	0	0	0	500
	9730 Hovedplan vann, lekkasjetap/beredskap/priv.	5 900	11 400	5 400	4 400
21	Avløp				
	9100 Mindre anlegg avløp	4 000	4 000	4 000	4 000
	9703 Sanering Lierbyen	7 500	0	0	0
	9712 Sanering Reistadlia	0	500	13 000	13 000
	9709 Espedalområdet	0	3 500	0	0
	9719 Lierkroa / Husebysletta	0	0	3 000	3 500
	9505 Sanering Nøste - Drammen	0	0	0	500
	9734 Klimaendringer/brukerinteresser/vannkval	3 000	3 000	3 000	3 000
	9720 Tronstad, renseanlegg og sanering	4 600	0	0	0
	9735 Linnes renseanlegg, oppgradering	10 000	5 000	0	0
	9736 Sylling renseanlegg, oppgradering / spredegr.	0	6 000	0	0
	9738 Sjøstad renseanlegg, oppgradering	0	0	6 000	0
Sum investeringer vann og avløp		44 500	37 400	44 400	39 400
Totale Investeringer		105 985	188 875	183 275	65 775
22	Mva inntekt (regelendring fra 2014)	0	0	0	-4 435
	KS Salg virksomheter			-5 000	-5 000
	KS Redusert bruk av lån Høvik	-33 500			
	Bruk av lån (Just for KS vedtak)	-60 685	-152 275	-141 675	-41 340
	Overføring fra drift (inkl. mva Frogner)	-11 800	-36 600	-36 600	-15 000
Totalt		0	0	0	0

Kommentarer

1. Tiltaket var opprinnelig med i Enova-pakke, men det er ikke mulig å gjennomføre prosjektet innen tidsrammen som er satt fra Enova. Midlene søkes omdisponert til andre likeverdige tiltak. Rehabiliteringen må gjennomføres med egen kommunal bevilgning.
2. Nytt ventilasjonsanlegg inkl. ventilasjonskanaler. Skiftes pga. alder, slitasje, effekt, luftkvalitet.
3. Oppgradering før nye brukere flytter inn.
4. Uteområdet til barnehagen er utvidet og trenger drenering. Utelekene har vært fjernet pga. sikkerhet.
5. Heisen har kun godkjenning ut 2011, og erstatning er i HP 10-13 bevilget i 2011. Anbefaler at investering utsettes til det er klarlagt hva som skal skje med bygningene.

6. *Det er stort behov for tiltak på bygget, men uvisshet rundt strukturprosjektet gjør at investeringer bør avvendes til resultatet av strukturprosjektet foreligger.*
7. *Vinduene er i dårlig forfatning og har stort enøk-potensiale.*
8. *Tiltaket er et resultat av Kvalitetskommuneprogrammet for å øke bruker- og pårørendetilfredshet ved sykehjem. Pårørendegruppa har påpekt behovet sterkt.*
9. *Eltavle er i dårlig forfatning. Tiltaket har enøk-potensiale.*
10. *Det er gitt tilsagn om tippemidler, men disse utbetales ikke før i 2012.*
11. *Nedleggelse av dam.*
12. *Beløpet er lagt inn for å kunne fornye gatelys i områder hvor det blir gjennomført sanering av vann- og avløpsledninger.*
13. *Det er varslet pålegg om at alt energiforbruk skal måles. I dag er mye av energiforbruket på gatelys kun stipulert. Summen er et estimat.*
14. *Oppgradering av Åmotveien er ferdig et år tidligere enn antatt. Tilsvarende utbedring gjennomføres på Søndre Eggevei og Baneveien som på Åmotveien.*
15. *Hovedinspeksjon av kommunale broer utføres hvert 5. år*
16. *Vann- og avløpsaneringen (va) av de sentrale delene i Lierbyen pågår. Etappe 2 og 3 er under projektering for utførelse i 2011 og 2012. Oppgraderingen av gater, plasser og grønt må gjennomføres samtidig med va-saneringen.*
17. *Summen er økt ut over grunnbeløpet da flere mindre prosjekt er tatt inn i beløpet. Heis Henummarka skole, heis Liertun sykehjem, vognrom Linnestranda barnehage, prosjektstyringsverktøy og opprusting av storsalen på Haugestad. Prosjektene utgjør ca. 0,5 mill kr. hver.*
18. *SD-anlegg for fjernstyring av tekniske anlegg (lys, lås, varme, mv.). Midlene er for bygg som ikke ble tatt som en del av tilskuddet fra Enova, samt egenandel for byggene som er en del av Enova tilskuddet.*
19. *Utgifter til miljøfyrtårnsertifisering utover tilskudd på 0,1 mill kr. fra Fylkeskommunen.*
20. *Yrkesbygg over 1000 m² skal ha energimerking. Overgangsordningen til 2012 utgikk.*
21. *Vann og avløp er splittet opp på prosjekter og justert iht. temaplan avløp.*
22. *Regelendring hvor mva refusjon fra investering skal føres i investeringsregnskapet og ikke i driftsregnskapet slik praksisen er i dag.*

Vedtatte investeringer HP 2010-2013 med endringer i rådmannens beslutningsgrunnlag

Tall i 1000 kr

Type invest.	Tidl. bevilget	Bevilget inkl. HP 11-14	HP 11-14	2011			2012			2013			2014		
				Utgift	Inntekt	Netto	Utgift	Inntekt	Netto	Utgift	Inntekt	Netto	Utgift	Inntekt	Netto
Tjenestetvalget															
Skolebygg															
8440 Høvik/Stoppen - Justering ifjerne salg <i>KS Høvik stoppen</i>	462 900	437 000	-25 900	3 000	0	3 000	1 100	30 000	0	0	-28 900	0	0	0	0
8445 Hennummarka skole, rehab. yttertak - Justering skjøp i tid	0	2 800	2 800	-2 000	0	-2 000	-1 100	-30 000	0	0	30 000	0	0	0	0
8467 Hallingstad skole, skifte vinduer ENØK	0	0	0	2 800	0	2 800	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8468 Sylling barneskole, nye vinduer ENØK	0	0	0	-2 800	0	-2 800	2 800	0	0	0	2 800	0	0	0	0
8469 Sylling u.skole radoniltak u.etasje	0	0	0	0	0	0	1 000	0	0	0	1 000	0	0	0	0
8470 Oddevall skole, vent. Anlegg	0	0	0	0	0	0	1 000	0	0	0	1 000	0	0	0	0
8493 Hegg skole - rehabilitering - Tatt ut	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8494 Skole/barnehage- retupkt for avfall	1 300	3 700	2 400	1 200	0	1 200	1 200	0	0	0	1 200	0	0	0	0
xxxx Sylling varmeskole, nytt ventilasjonsanlegg	0	1 100	1 100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
xxxx Oppgradering Stoppen for innflytting <i>KS Høvik oppgradering</i>	0	1 000	1 000	1 000	0	1 000	0	0	0	0	0	0	0	0	1 100
xxxx Linnestranda bh oppgradering uteområde	0	1 000	1 000	-1 000	0	-1 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Barnehage															
Sykehjem															
8448 Lierturn sykehjem, onlegging tak - Flyttes til prosjekt 9485	0	5 000	5 000	5 000	0	5 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9450 Utsyr institusjonskjøkken	0	-5 000	-5 000	-5 000	0	-5 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9476 Frogner sykehjem, heis	0	2 200	2 200	2 200	0	2 200	200	200	0	200	0	200	0	200	0
- Justering skjøp i tid	0	0	0	-2 200	0	-2 200	2 200	0	0	2 200	0	0	0	0	0
<i>KS Frognes sykehjem heis-atsatt</i>	0	0	0	0	0	0	-2 200	0	0	-2 200	0	0	0	0	-1 500
9485 Lierturn sykehjem - Utrekning bygg, renov fasader - Justering oppdatert beregning	0	9 000	9 000	1 000	0	1 000	8 000	0	0	8 000	0	0	0	0	0
- Tatt ut	0	1 700	1 700	200	0	200	1 500	0	0	1 500	0	0	0	0	0
9486 Erstatning for Frogner	2 000	224 000	222 000	52 000	0	52 000	85 000	85 000	0	85 000	0	85 000	0	85 000	0
xxxx Frogner sykehjem bytte vinduer	0	1 500	1 500	0	0	0	-85 000	0	0	-85 000	0	-85 000	0	-85 000	0
xxxx Lierturn sykehjem opprustning av uteområdet <i>KS Nytt sykehjem inkl. mva.</i>	0	2 800	2 800	2 800	0	2 800	0	0	0	0	0	0	0	0	1 500
Idrett	0	2 800	2 48 000	24 800	0	24 800	111 600	0	111 600	111 600	0	111 600	0	111 600	0
8410 Kommuneplan idrett/friluftsliv	0	0	2 000	500	0	500	500	0	0	500	0	500	0	500	0
8472 Trambyhallen - oppgr. Vent. Anlegg	0	500	500	0	0	0	500	0	0	500	0	500	0	500	0
xxxx Trambyhallen - Nytt lysanlegg og eltavle	0	1 000	1 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 000
xxxx Forskuttering av tippemidler Lierhallen	0	0	0	3 000	0	3 000	0	3 000	0	-3 000	0	0	0	0	0
8473 Garderobebygget, Renov dusjer	0	500	500	0	0	0	500	0	0	500	0	500	0	500	0
8495 Heia - flerbrukshall - Tatt ut	2 000	12 000	10 000	10 000	0	10 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Tatt ut	0	-10 000	-10 000	-10 000	0	-10 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8437 Kulturinvesteringer	0	2 000	2 000	500	0	500	500	0	0	500	0	500	0	500	0
Biblioteket	100	210	110	110	0	110	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8458 Biblioteket, medieskring	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kirke/gravlunder	0	9 600	9 600	2 400	0	2 400	2 400	0	0	2 400	0	2 400	0	2 400	0
8409 Kirkeinvesteringer	0	3 200	3 200	800	0	800	800	0	0	800	0	800	0	800	0
8438 Kirkegårder	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum tjenestetvalget	473 610	473 610	295 810	38 510	0	38 510	134 100	3 000	116 000	131 100	6 500	116 000	0	116 000	6 500

(1000 kr.)

Miljøutvalget	Utvalg / Område / Prosjekt	Type invest.	Tidl. bevilget	Bevilget inkl. HP 11-14	2011			2012			2013			2014			
					HP 11-14	Utgift	Inntekt	Netto	Utgift	Inntekt	Netto	Utgift	Inntekt	Netto	Utgift	Inntekt	Netto
Vann	<i>Vedtatt budsjett HP 10-14 er lagt ut på prosjekter</i>																
	xxxx Mindre anlegg vann			8 000	2 000	0	2 000	0	2 000	0	2 000	0	2 000	0	2 000	0	2 000
	xxxx Sanering Lierbyen			7 500	7 500	0	7 500	0	7 500	0	7 500	0	7 500	0	7 500	0	7 500
	xxxx Sanering Reistadlia			13 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6 500
	xxxx Espedalområdet			2 000	0	0	2 000	0	2 000	0	2 000	0	2 000	0	2 000	0	2 000
	xxxx Lierkroa / Husebyletta			3 500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 500
	xxxx Sanering Nøste - Drammen			500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	500
	xxxx Hovedplan vann, lekkasjetap/boredskap/priv.			27 100	5 900	0	5 900	0	11 400	0	11 400	0	5 400	0	4 400	0	4 400
Avløp	<i>Vedtatt budsjett HP 10-14 justert iht. temaplan avløp</i>																
	xxxx Mindre anlegg avløp			16 000	4 000	0	4 000	0	4 000	0	4 000	0	4 000	0	4 000	0	4 000
	xxxx Sanering Lierbyen			7 500	7 500	0	7 500	0	7 500	0	7 500	0	7 500	0	7 500	0	7 500
	xxxx Sanering Reistadlia			26 500	0	0	0	0	500	0	500	0	13 000	0	13 000	0	13 000
	xxxx Espedalområdet			3 500	0	0	0	0	3 500	0	3 500	0	3 000	0	3 000	0	3 500
	xxxx Lierkroa / Husebyletta			6 500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3 500
	xxxx Sanering Nøste - Drammen			500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	500
	xxxx Klimaeindringer/brukerinteresser/vannkval			12 000	3 000	0	3 000	0	3 000	0	3 000	0	3 000	0	3 000	0	3 000
	xxxx Tronestad, rensesanlegg og sanering			4 600	4 600	0	4 600	0	4 600	0	4 600	0	4 600	0	4 600	0	4 600
	xxxx Linnes rensesanlegg, oppgradering			15 000	10 000	0	10 000	0	5 000	0	5 000	0	5 000	0	5 000	0	5 000
	xxxx Sylling rensesanlegg, oppgradering / spredegr.			6 000	0	0	0	0	6 000	0	6 000	0	6 000	0	6 000	0	6 000
	xxxx Jåstad rensesanlegg, oppgradering			6 000	0	0	0	0	0	0	0	0	6 000	0	6 000	0	6 000
Avfall																	
Trafikksikkerhet																	
	9254 Trafikksikringstiltak	løpe.		1 600	400	0	400	0	400	0	400	0	400	0	400	0	400
Veg																	
	9253 Faste dekker	løpe.		6 000	1 500	0	1 500	0	1 500	0	1 500	0	1 500	0	1 500	0	1 500
	9273 Mindre anlegg - vei	løpe.		2 000	500	0	500	0	500	0	500	0	500	0	500	0	500
	<i>KS Vei - redusert aktivitet</i>			-8 000	-2 000	0	-2 000	0	-2 000	0	-2 000	0	-2 000	0	-2 000	0	-2 000
	9290 Veg og gatelys	løpe.		4 800	1 200	0	1 200	0	1 200	0	1 200	0	1 200	0	1 200	0	1 200
	9299 Utbedring Åmoaveien	avsl.	7 099	1 900	1 900	0	1 900	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	<i>- Prosjektet er ferdigstilt</i>			-1 900	-1 900	0	-1 900	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	9504 Sanering Reistadlia	avsl.	0	2 000	1 000	0	1 000	0	1 000	0	1 000	0	1 000	0	1 000	0	1 000
	<i>- Forskjøvet i tid</i>			0	-1 000	0	-1 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	9505 Sanering Nøste	avsl.	0	2 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	<i>- Ny tidspunkt 2015</i>			-2 000	0	0	0	0	-1 000	0	-1 000	0	-1 000	0	-1 000	0	-1 000
	9304 Vetomlegging Kjenner	avsl.	200	1 700	1 500	0	1 500	0	2 500	0	2 500	0	2 500	0	2 500	0	2 500
	9305 Veilys måling av forbruk	avsl.	0	5 000	0	0	0	0	-2 500	0	-2 500	0	-2 500	0	-2 500	0	-2 500
	<i>- Forskymning i tid</i>			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	xxxx Utbedring S.Eggevei og Baneveien			7 600	1 900	0	1 900	0	1 900	0	1 900	0	1 900	0	1 900	0	1 900
	xxxx Hovedinspeksjon av kommunale broer			200	200	0	200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	xxxx Gjennomføring av gatebruksplan for Lierbyen			2 000	1 000	0	1 000	0	1 000	0	1 000	0	1 000	0	1 000	0	1 000
Friluftsliv																	
	9225 Eikdammen	avsl.	0	1 000	1 000	0	1 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Felles maskinpark																	
	9530 Maskiner og kjøretøy	løpe.		9 500	2 300	0	2 300	0	2 400	0	2 400	0	2 400	0	2 400	0	2 400
	<i>KS Felles maskinpark - reduksjon</i>			-4 000	-1 000	0	-1 000	0	-1 000	0	-1 000	0	-1 000	0	-1 000	0	-1 000
Sum miljøutvalget				201 799	53 000	0	53 000	0	43 300	0	43 300	0	52 800	0	52 800	0	47 800
Planutvalget																	
Kart og oppmåling																	
	9520 Kartverk	løpe.		1 500	375	0	375	0	375	0	375	0	375	0	375	0	375
	9522 Ustyr planseksjon	løpe.		400	100	0	100	0	100	0	100	0	100	0	100	0	100
Sum planutvalget				0	1 900	0	1 900	0	475	0	475	0	475	0	475	0	475

Utvalg / Område / Prosjekt	Type invest.	Tidl. bevilget	Bevilget inkl. HP 11-14	HP 11-14	2011			2012			2013			2014		
					Utgift	Inntekt	Netto	Utgift	Inntekt	Netto	Utgift	Inntekt	Netto	Utgift	Inntekt	Netto
Formannskapet																
IKT-tjenester																
8200 IKT handlingsplanen	løpe. avsl.	0	300	15 700	3 700	0	3 700	4 000	0	4 000	0	4 000	0	4 000	0	4 000
8203 KS-vedtak:Overgang til pc-bruk for folkevalgte				300	300		300									
Bygg felles																
9303 Tiltaksplan, andre tiltak				26 000	6 000	0	6 000	7 000	0	7 000	0	7 000	0	7 000	0	7 000
9227 Tlfuktstrom, oppgradering	avsl.	900	1 000	100	100	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9228 SD-anlegg, diverse bygg (senr. Driftsstyring)	avsl.	1 700	3 500	1 800	1 800	0	1 800	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9238 Enøk-tiltak iht "Siemens" rapport	avsl.	3 100	9 300	6 200	2 200	0	2 200	4 000	0	4 000	0	4 000	0	4 000	0	4 000
- Forlengelse av prosjektet				4 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9239 Miljøtiltak, omlegging fra fyringsolje til varmepumpe	avsl.	0	2 500	2 500	0	0	0	2 000	0	2 000	0	2 000	0	2 000	0	2 000
- Oppdatert beregning				700	200	0	200	0	0	0	0	2 500	0	2 500	0	2 500
xxxx Miljøfyrtilsertifisering av samtlige virksomheter	avsl.		200	200	200	0	200	0	0	0	0	500	0	500	0	500
xxxx Energimerking av større kommunale bygg	avsl.		1 000	1 000	500	0	500	500	0	500	0	500	0	500	0	500
Administrasjonslokaler																
9237 Rådhuset - Oppgradere hovedtavle	avsl.	0	500	500	0	0	0	500	0	500	0	500	0	500	0	500
Mva-inntekt																
Mva inntekt (regelendring fra 2014)	-	-	-			0	0	0	0	0	0	0	0	0	4 435	-4 435
Bruk av lån																
KS Salg virksomheter					0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5 000	-5 000
KS Høvik/Stoppen – redusert lån					0	33 500	-33 500	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KS Lån nedbetaling/opptak					0	-23 000	23 000	0	82 200	-82 200	0	81 000	-81 000	0	13 000	-13 000
KS Overføring fra drift mva frogner					0	4 800	-4 800	0	21 600	-21 600	0	21 600	-21 600	0	0	0
9997 Finansiering				-268 775	0	83 685	-83 685	0	70 075	-70 075	0	60 675	-60 675	0	54 340	-54 340
Bruk av fond																
9997 Finansiering				0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Formidlingslån																
9979 Formidlingslån				0	22 650	22 650	0	22 650	22 650	0	22 650	22 650	0	22 650	22 650	0
Overføring fra drift																
9997 Finansiering				-52 000	0	7 000	-7 000	0	15 000	-15 000	0	15 000	-15 000	0	15 000	-15 000
Sum formannskapet			23 000	2 300	267 775	128 635	-91 985	36 650	211 525	-174 875	0	205 925	-169 275	33 650	88 425	-54 775
Totalt alle utvalg			698 409		226 835	128 635	-91 985	36 650	214 525	-174 875	0	205 925	-169 275	88 425	88 425	-54 775

Vedlegg 4 – Investeringsprosjekter som står på vent

Prosjektene er lagt inn i de årene de var tenkt realisert i utgangspunktet. Renten som er brukt i simuleringen er stipulert rente til og med år 2014. Fra år 2015 er det tatt utgangspunkt i det Norges Bank karakteriserer som "normalrente" i markedet. Lånebeløpet er stipulert ved å trekke merverdiavgiften i fra investeringsbeløpet da merverdiavgiften i sin helhet brukes til finansiering av prosjektene.

Nytt sykehjem

- Prosjektdimensjon er mellom 200 og 300 mill kr., herav satt inn i budsjettet 224 mill kr. Det er betydelig usikkerhet om rammene på dette stadiet i prosjektet
- Nytt sykehjem for erstatning av Frogner ble av kommunestyret i 2006 utsatt til 2011 med mulig innflytting i 2012. Programmeringsarbeid for nytt sykehjem er vedtatt, og pågår.
- Tomtesøk er gjennomført og det foreligger en tomtesøksanalyse. Det er vedtatt hvilke alternativer man skal gå i forhandlinger med.
- Prosjektdimensjon i lånemodell er 250 mill kr.

Tall i 1000	Lånebeløp	Nedbet.tid	Renter/avdrag	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Stipulert rente				3,20 %	3,60 %	4,00 %	4,25 %	5,00 %	5,00 %
Nytt sykehjem									
Totalt	200 000	25 år	Finanskost	1 280	5 891	12 640	16 058	17 080	16 680
	ekskl. mva		Økte dr.kostn	-	-	-	2 000	2 000	2 000
Driftsmessige konsekvenser				1 280	5 891	12 640	18 058	19 080	18 680

Tabellen viser de driftsmessige konsekvensene dersom investeringen skulle blitt realisert i perioden.

Hegg skole

- Prosjektets dimensjon 300-350 mill kr. herav avsatt i HP i 2013 med 20 mill kr.
- Antall elever per 1.10.2010 er 424 og det forventes en sterk økning i elevtall i kretsen de nærmeste årene. Det foreligger flere rapporter om skolens tilstand som er utgangspunkt for prosjektet.
- Forstudie og romprogram ferdig og vedtatt. Arkitektkonkurranse om prosjektløsning foregår nå. Innleveringsfrist i november.
- Det er ikke plassmangel på Hegg skole, spesielt etter at voksenopplæringen flytter ut. Bygget er i dårlig forfatning, og det foreligger flere tilstandsanalyser som konstaterer at videre drift i eksisterende bygningsmasse fordrer store investeringer.
- Prosjektdimensjon i lånemodell er 325 mill kr.

Tall i 1000	Lånebeløp	Nedbet.tid	Renter/avdrag	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Stipulert rente				3,20 %	3,60 %	4,00 %	4,25 %	5,00 %	5,00 %
Hegg skole									
Totalt	250 000	25 år	Finanskost	160	4 696	14 692	19 996	21 500	21 000
	ekskl. mva		Økte dr.kostn	-	-	-	-	-	-
Driftsmessige konsekvenser				160	4 696	14 692	19 996	21 500	21 000

Tabellen viser de driftsmessige konsekvensene dersom investeringen skulle blitt realisert i perioden.

Heiahallen

- Kostnadsberegnet til ca 30 mill kr. for minimumsløsning, ca 40 mill kr. for utvidet løsning. Grunnforhold, kabler, riving, regulering, mv representerer en mulig merkostnad i størrelsesorden ca 10 mill kr.
- Reguleringsarbeid og utarbeidelse av konkurransegrunnlag er igangsatt.
- Prosjektdimensjonen i lånemodellen er 40 mill kr.

Tall i 1000	Lånebeløp	Nedbet.tid	Renter/avdrag	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Stipulert rente				3,20 %	3,60 %	4,00 %	4,25 %	5,00 %	5,00 %
Heiahallen									
Totalt	30 400	25 år	Finanskost	973	2 289	2 359	2 379	2 523	2 462
	ekskl. mva		Driftskostnader		1 300	1 300	1 300	1 300	1 300
Driftsmessige konsekvenser				973	3 589	3 659	3 679	3 823	3 762

Tabellen viser de driftsmessige konsekvensene dersom investeringen skulle blitt realisert i perioden.

St. Hallvardhallen

- Beregnet rehabiliteringskostnad er 40-45 mill kr., med stor usikkerhet.
- Beregnet nybyggskostnad er 50-60 mill kr. med liten usikkerhet.
- Anbefalt løsning i dag er riving og nybygg. Total leiekostnad ved nybygg er ca kr 7 mill kr. synkende til ca 5 mill kr. etter tilbakeført merverdiavgiftsrefusjon og utbetaling av spillemidler. Av dette dekker Buskerud Fylkeskommune 55 %.
- Det er gjort et prinsippvedtak i Formannskapet om kommunal støtte til hallen.

Tall i 1000	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Finansiering via leie	1 350	2 723	2 723	2 723	2 723	2 723	2 678	2 475	2 475

Tabellen viser de driftsmessige konsekvensene dersom investeringen skulle blitt realisert i perioden.

Dette er hva kommunen må betale i leieutgifter dersom eier står for kapitalkostnadene selv. Ved at kommunen selv tar opp sin andel av lånet vil det bli en reduksjon på om lag 250 000 i utgifter (eksklusive administrative kostnader), men kommunen sitter da også med risikoen.

Vedlegg 5 - Handlingsrommet

Det er krevende ut fra dokumentet å se hvilket reelt handlingsrom man har for omprioriteringer. Dette ønsker rådmannen å synliggjøre for å gi politikerne valgmulighet ved å synliggjøre elementer man kan justere.

Reduksjon av rammene på tjenesteområdene

Dersom man velger å kutte i rammene til tjenesteområdene vil dette kunne brukes innenfor andre tjenesteområder eller til finanskostnader. Det er allerede foretatt reduksjoner i rammene for perioden 2011-2013 med 60 mill kr. Det er fortsatt ikke funnet tiltak på hele beløpet, og risikoen ved ytterligere kutt vil være at det ikke lar seg gjennomføre innen gitt tid. Det kan også være en konsekvens knyttet til omfanget i tjenestene og kvaliteten. I hvert tjenestekapittel er det en oversikt over nettorammene på hvert tjenesteområde.

Tall i 1000	2011	2012	2013	2014
Nettorammer på tjenesteområdene	922 136	905 424	893 474	893 561
1 % ytterligere reduksjon utgjør	9 221	9 054	8 935	8 936

Avdragsprofilen

Ved å justere avdrag på lånene til minimum kan det frigjøres midler til bruk i driften. Det være seg innenfor tjenesteområdene eller til finanskostnader. Konsekvensen er at økonomien i kommunen på sikt vil bli mer presset ved at fremtidige avdrag og renter øker.

Tall i 1000	2011	2012	2013	2014
Avdrag ordinær nedbetaling	59 656	62 996	65 799	68 226
Minimumsavdrag	41 568	43 950	43 150	43 050
Differanse	18 088	19 046	22 649	25 176

De budsjetterte avdragene følger ordinær nedbetalingsplan. Minimumsavdraget er hva vi minimum må betale etter kommuneloven.

Investeringsprosjekt

I 2012 fases Kulturhuset inn med 5 mill kr. i netto driftskostnader i budsjettet. Dette er det eneste store prosjektet som ligger inne i perioden. Dersom man velger å utsette byggingen av kulturhuset, frigjøres det 5 mill kr. netto i driftsmidler.

Tall i 1000	2011	2012	2013	2014
Kulturhuset - netto driftskostnad		5 000	5 000	5 000

Reduksjon netto driftsresultat

Det er mål om et netto driftsresultat over tid på minst 1,5 % dersom vi ser bort fra merverdiavgiftsinntektene på investeringene. Til tross for innsparingene som ligger inne i forslaget til årsbudsjett og økonomiplan vil dette målet ikke nås innen utgangen av perioden.

Netto driftsresultat i perioden:

Tall i hele tusen	2011	2012	2013	2014
Overføring til investeringer	7 000	15 000	15 000	15 000
Avsetninger til disposisjonsfondet	591	2 808	6 815	1 331
Bruk av fond (VA området)	-1 574	-1 814	-1 339	-1 581
Netto driftsresultat	6 017	15 994	20 476	14 750

Handlingsrommet er å redusere netto driftsresultat til 0. Konsekvensen er at vi ikke får sette av midler til disposisjonsfondet og vi må lånefinansiere investeringene.

Reduserte overføringer til investeringer

Konsekvensen av å bruke egenkapitalen vi skulle brukt på investeringer til drift er ytterligere låneopptak som medfører høyere renter og avdrag. Økte renter og avdrag vil presse økonomien ytterligere i årene fremover.

En del av merverdiavgiften fra investeringene er det krav om skal overføres til investeringer. Fra 2014 føres merverdiavgiften fra investeringene i investeringsregnskapet i sin helhet, og inntekten bortfaller helt i driftsregnskapet.

Tall i 1000	2011	2012	2013	2014
Merverdiavgift fra invest. som er overført invest.	6 957	7 595	3 815	Føres i inv. regnskapet
Minimum overføring til investering	40 %	60 %	80 %	

Oversikten nedenfor viser hvor stor del av netto driftsresultat som kan brukes i drift.

Tall i 1000	2011	2012	2013	2014
Mva fra investeringer som kan brukes i drift	4 174	3 038	763	
Overføring til investeringer utover mva	43	7 405	11 185	15 000
Avsetninger til disposisjonsfondet	591	2 808	6 815	1 331
Sum	4 808	13 251	18 763	16 331

Redusert avsetning til disposisjonsfondet

Konsekvensene av ikke å sette av midler til disposisjonsfondet er at vi ikke har tilstrekkelig handlingsrom når uforutsette ting skjer i kommuneøkonomien. Det kan eksempelvis være høyere rente i perioden enn vi har budsjettet. Anbefalt størrelse på disposisjonsfondet er 3 % av inntektene. Til tross for innsparingene som ligger inne i forslaget til årsbudsjett og økonomiplan vil dette målet ikke nås innen utgangen av perioden.

Tall i 1000	2011	2012	2013	2014
Disposisjonsfond	7 591	10 399	17 214	18 545
Disposisjonsfond i % av inntektene	0,6 %	0,9 %	1,4 %	1,5 %

Konsekvens ved 1 % høyere rente enn estimert

Tall i 1000	2011	2012	2013	2014
1 % høyere rente hvert år	54 058	56 964	59 408	60 687
Dagens rente	48 996	50 631	52 765	53 491
Differanse	5 063	6 333	6 644	7 196

Vedlegg 6 - Oversikt over avgifter, gebyrer og egenbetalinger

Type	Betalingssatser 2010	Betalingssatser 2011
1. Heldagsbarnehage	Satser pr måned	Satser pr måned
Inntektskategori:		
0 – 189 103*	kr 699,-	kr 699,-
189 103 – 302 564*	kr 1 165,-	kr 1 165,-
302 564 – og over*	kr 2 330,-	kr 2 330,-
Kostpenger**	kr 215,-	kr 220,-
Gebyr deltidsplass	kr 100,-	kr 100,-
Dagplass**	kr 180,-	kr 180,-
*Iht. fastsatte kriterier		
**Justeringen trer i kraft fra 01.02 aktuelt år pga. forskuddsbetaling		
Betaling 11 måneder pr. år.		
2. Skolefritidsordning for elever fra 1. - 10. trinn	Priser pr. mnd	Priser pr. mnd
Kost - full plass	kr 150,-	kr 175,-
1 dag	kr 510,-	kr 535,-
2 dager	kr 1 019,-	kr 1 070,-
3 dager	kr 1 529,-	kr 1 605,-
4 dager	kr 2 038,-	kr 2 140,-
5 dager	kr 2 192,-	kr 2 300,-
Før skoletid	kr 566,-	kr 595,-
Etter skoletid	kr 1 925,-	kr 2 020,-
Dagsats	kr 170,-	kr 170,-
3. Kulturskolen	Pr halvår	Pr halvår
Individuell undervisning 100 %	kr 1 261,-	kr 1 400,-
Skolekorps 100 %	kr 1 261,-	kr 1 400,-
Gruppeundervisning i tegning/maling og forming i leire	kr 1 261,-	kr 1 400,-
Dans barn - 45 min/uke (ny)		kr 900,-
Dans ungdom - 60 min/uke (ny)		kr 1 150,-
Kurs og prosjekter (ny)		Pr. kurs 350-1500
4. Hjemmehjelp for eldre og uføre	Makspris pr. mnd.	Makspris pr. mnd.
Under 1G	kr 0,-	kr 0,-
1G – 2G	kr 91,-	kr 165,-
2G - 3G	kr 785,-	kr 823,-
3G - 4G	kr 1 176,-	kr 1 235,-
4G - 5G	kr 1 960,-	kr 1 921,-
5G - 6G	kr 2 353,-	kr 2 470,-
6G - 7G	kr 2 745,-	kr 3 019,-
7G - 8G	kr 3 136,-	kr 3 294,-
8G -	kr 3 528,-	kr 3 844,-
Timespris beregnes til selvkost (Forskrift til Lov om sosiale tjenester). Selvkost er gjennomsnittlig timelønn inkl. sosiale utg. + administrasjonsutgifter (10 % av lønnskost). Selvkost er beregnet til 267 kr. timen	Timesats: kr 238,-	Timesats: kr 267,-

Type	Betalingssatser 2010	Betalingssatser 2011
5. Trygghetsalarmer, månedsleie	Pris leie pr. mnd:	Pris leie pr. mnd:
Under 1 G	kr 0,-	kr 0,-
1-2 G	kr 0,-	kr 100,-
2-3 G	kr 279,-	kr 287,-
Over 3 G	kr 304,-	kr 313,-
6. Kjøkkendrift		
Middagsmat til eldre og uføre Pr. porsjon	kr 46,- middag + 10,-dessert	kr 52,- middag + 12,-dessert
Full kost boliger Nøstehagen, serviceboliger Liertun	kr 2 621,-	kr 2 962,-
Kantinene	Egne lister øker med 2,8 %	Egne lister øker med 2,8 %
7. Korttidsopph. unntatt avlastning		
Forskrift om vederlag for opphold i institusjon m.v.	kr 125,- pr. døgn	kr 129,- pr. døgn
Ved korttidsopphold mer enn 60 døgn i løpet av et kalenderår gjelder satsene for langtidsopphold.	kr 66,- pr. dag/nattopph	kr 68,- pr. dag/nattopph
Lier kommune følger statens maksimale satser, og endrer satsene i henhold til gjeldende regelverket.		
8. Kjøring til/fra Lier arbeidssenter		
Egenandel taxi kjøring etter kontrakt	kr 46,-	kr 47,-
9. Institusjon – langtidsopphold		
Følger nå rammen i Sosialdepartementets forskrifter jfr. rundskriv I-47/98		
Fribeløp	kr 6 200,-	kr 6 600,-
For inntekt G - 6.200	75 %	75 %
For overskytende inntekt	85 %	85 %
Lier kommune tar statens maksimale satser, og følger endringer i regelverket.		
10. Vaksinasjon for reise til utlandet		
Vaksine voksne (utgiftsdekning kommer i tillegg)	kr 229,-	kr 235,-
Vaksine barn (utgiftsdekning kommer i tillegg)	kr 115,-	kr 118,-
Oppfølging	kr 115,-	kr 118,-
Malariarespt pr. familie	kr 229,-	kr 235,-
Ny helsebok/helsekort	kr 115,-	kr 118,-

Type	Betalingssatser 2010	Betalingssatser 2011
11. Kunnskapsprøve for å åpne spisested		
Fastsatt i "Forskrift om etablererprøve for styrer av serveringssted."		
Etablererprøve for serveringsvirksomhet	kr 300,-	kr 400,-
12. Gebyr for salg og skjenking av alkoholholdige drikker		
Fastsatt i "Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv."		
Bevillingsgebyret fastsettes på grunnlag av forventet omsatt mengde alkoholholdig drikke:		
Salg av øl	kr 0,17 pr. vareliter og minimum 1300,-	kr 0,17 pr. vareliter og minimum 1300,-
Skjenking	Gruppe 1: 0,34,- kr pr. liter Gruppe 2: 0,94,- kr pr. liter Gruppe 3: 3,07,- kr pr. liter Minimum 3800,-	Gruppe 1: 0,34,- kr pr. liter Gruppe 2: 0,94,- kr pr. liter Gruppe 3: 3,07,- kr pr. liter Minimum 3800,-
Ambulerende skjenkebevilling	kr 270,- pr. gang	kr 270,- pr. gang
Kunnskapsprøve i alkoholloven	kr 300,- pr. gang	kr 300,- pr. gang
13. Fellesutgifter i boliger på Liertun og Nøstehagen		
Egenbetaling for fellesutgifter pr. mnd	kr 389,-	kr 400,-
Egenbetaling for dekning av telefon pr. mnd	kr 164,-	kr 169,-
14. Landbruksplaner		
Utarbeidelse av plan for tekniske tiltak og miljøtiltak i landbruket kr. pr time...	kr 517,-	kr 531,-
Utarbeidelse av gjødselplan kr. pr plan + skifte	kr 705,- kr 28,-	kr 725,- kr 29,-
15. Konesjonsgebyr		
Gebyr for behandling av: konesjonssaker	3 promille av den første millionen gebyrpliktig kjøpe eller leiesum og 2 promille av det overskytende beløp. Min. kr. 750,- maks. kr. 15.000,-	3 promille av den første millionen gebyrpliktig kjøpe eller leiesum og 2 promille av det overskytende beløp. Min. kr. 750,- maks. kr. 15.000,-
Delingssaker etter Jordloven	kr 750,-	kr 750,-
Gebyrene er fastsatt i forskrift (Landbruks- og matdepartementet)		

Type	Betalingssatser 2010	Betalingssatser 2011
16. Byggesak, planer, oppmåling m.v.		
Gebyrregulativ og prislister for planseksjonen behandles som egen sak parallelt med handlingsprogrammet. Her er en oversikt over de mest vanlige gebyrene/prisene:		
Timespris for gebyr som beregnes etter medgått tid	kr 860,-	kr 890,-
Reguleringsplaner		
<u>Reguleringsplaner i strid med overordnet plan</u>		
Behandlingsgebyr	kr 29 590,-	kr 55 000,-
Arealgebyr pr. m2 for de første 20.000 m2	kr. 4,50	kr 5,00,-
Arealgebyr pr. m2 over 20.001 m2	kr. 3,40	kr 3,50,-
<u>Reguleringsplaner i tråd med overordnet plan</u>		
Behandlingsgebyr	kr 29 590,-	kr 55 000,-
Arealgebyr pr. m2 for de første 20.000 m2	kr 3,40,-	kr 4,00,-
Arealgebyr pr. m2 over 20.001 m2	kr 2,20,-	kr 2,30,-
Søknadssaker uten ansvarsrett		
- søkn. med gjennomsnitt total arbeidsmengde på under 2,5 timer	kr 2 170,-	kr 2 500,-
- søkn. med gjennomsnitt total arbeidsmengde på over 2,5 timer	kr 3 410,-	kr 3 800,-
Dispensasjon (§19-2)		
- dispensasjon som behandles administrativt	kr 4 230,-	kr 4 400,-
- dispensasjon som behandles politisk	kr 8 460,-	kr 8 700,-
Boligbygging (NS 3457)		
Tiltaksklasse 1	kr 16 190,-	kr 21 000,-
Tiltaksklasse 2	kr 24 230,-	kr 26 300,-
Tiltaksklasse 3	Medgått tid og utgifter til sakkyndig bistand	kr 42 000,-
Opprettelse av grunneiendom mv (delingssøknad)		
Søknad i regulert område	kr 6 810,-	kr 7 000,-
Søknad i uregulert område	kr 8 460,-	kr 8 700,-
Oppretting av grunneiendom og festegrunn (matrikkeloven)		
Fra 0 m2 til 500 m2	kr 12 000,-	kr 12 400,-
Fra 501 m2 til 2000 m2	kr 16 000,-	kr 16 500,-
Arealer over 2 000 m2 betales i tillegg gebyr pr. påbegynt 1 000 m2		kr 1 550,-
Utslipp avløpsvann		
Behandling av søknader etter forurensningsloven kap 12 og 13		
Utslipp mindre enn 50 pe (kap 12)	kr 5 160,-	kr 5 400,-
Utslipp større enn 50 pe (kap 13)	Medgått tid og utgifter til sakkyndig bistand	Medgått tid og utgifter til sakkyndig bistand
Kart		
Situasjonskart m/matrikelbrev, reguleringsplan og naboliste	kr 1 000,-	kr 1 100,-
Plassering og andre oppmålingstjenester		
Oppmålingstjenester betales pr. time (eks. mva)	kr 850,- eks. mva kr 1.063,50 ink. mva	kr 890,- eks. mva kr 1.112,50 ink. mva
Minimumsgebyr		
Plassering av beliggenhetskontroll av søknadspliktige tiltak (pr. besøk)	kr 4.200,- eks.mva kr 5.250,- ink.mva	kr 4.400,- eks.mva kr 5.500,- ink.mva
Plassering og innmåling av meldepliktige tiltak (pr. besøk)	kr 3.200,- eks.mva kr 4.000,- ink.mva	kr 3.300,- eks.mva kr 4.125,- ink.mva
For andre gebyrer se eget gebyr- og prisregulativ. Behandles som egen sak parallelt med handlingsprogrammet		

Type	Betalingssatser 2010	Betalingssatser 2011
17. Lier bibliotek		
For bøker og utlånsmaterieell		
a. Voksne og barn fra fylte 15 år, pr. purring	kr 30,-	kr 30,-
b. Barn under 15 år, pr. purring	kr 15,-	kr 15,-
Det kreves erstatning for bøker og annet materieell som etter 2 purringer ikke er tilbakelevert		
18. Husleier, utleie m.v.		
a. Satser for husleie i kommunens boliger, satser for utleie av kommunens lokaler og anlegg.	Husleien blir prisjustert i forhold til avtale i husleiekontrakten. Kontraktene benytter total konsumprisindeks	Husleien blir prisjustert i forhold til avtale i husleiekontrakten. Kontraktene benytter total konsumprisindeks
b. Billettpriser i Lierhallen		
Enkeltbillett voksen	kr 60,-	kr 60,-
Enkeltbillett barn	kr 30,-	kr 30,-
Enkeltbillett pensjonist/funksjonshemmet med ledsagerbevis	kr 30,-	kr 30,-
Klippekort voksen 12 klipp	kr 600,-	kr 600,-
Klippekort barn/pensjonist/funksjonshemmet 12 klipp	kr 300,-	kr 300,-
c. Baneleie ved Lier stadion, Tranby idrettspark og Sylling idrettspark		
Vi benytter følgende leiepriser for bruk av kommunale anlegg:		
· Aldersbestemte lag på liten bane	kr 50,- pr. kamp	kr 50,- pr. kamp
· Aldersbestemte lag på stor bane	kr 100,- pr. kamp	kr 100,- pr. kamp
· Senior bedriftslag uten garderobe	kr 300,- pr. kamp	kr 300,- pr. kamp
· Senior bedriftslag med garderobe	kr 400,- pr. kamp	kr 400,- pr. kamp
· Pr garderobe Lier Stadion	kr 150,- pr. gang	kr 150,- pr. gang
· St. Hallvard videregående skoles bruk av gress	kr 500,- pr. time	kr 500,- pr. time
· St. Hallvard videregående skoles bruk av kunstgressbane m/undervarme	kr 1 000,- pr. time	kr 1 000,- pr. time
· St.Hallvard videregående skoles bruk av kunstgressbane med undervarme		kr 500,- pr time for halv bane
· Andre brukere på naturgress/kunstgress	kr 500,- pr. time	kr 500,- pr. time
· Andre brukere kunstgress med undervarme	kr 1 000,- pr. time	kr 1 000,- pr. time
· Kretslag kamper/trening inkl. garderober	kr 500,- pr. time	kr 500,- pr. time
· Cup/turnering med garderober	kr 2 000,- pr. dag	kr 2 000,- pr. dag
· Cup/turnering uten garderober	kr 1 000,- pr. dag	kr 1 000,- pr. dag
Arr. teknisk vogn	kr 500,- pr. gang	kr 500,- pr. gang
· Garderobebygget Lier stadion - sal m/kjøkken	kr 600,- pr. gang	kr 600,- pr. gang
· Garderobebygget Lier stadion - møterom	kr 300,- pr. gang	kr 300,- pr. gang
· Garderobebygget kioskleie	kr 6 000,- pr. år	kr 6 000,- pr. år
d. Utleiepriser for flerbrukslokaler/haller		
Voksne organisasjonsleietakere:		
Stor idrettshall, pr. skoleår	kr 7 600,- pr. time i et år	kr 7 600,- pr. time i et år
Liten idrettshall, pr. skoleår	kr 5 700,- pr. time i et år	kr 5 700,- pr. time i et år
Gymsal/kantine/aula, pr. skoleår	kr 4 200,- pr. time i et år	kr 4 200,- pr. time i et år
Helgeleie og enkeltarrangementer:		
Stor idrettshall med garderober - en helgedag	kr 2 000,- pr. dag	kr 2 200,- pr. dag
Stor idrettshall med garderober - både lørdag og søndag	kr 3 000,- pr. helg	kr 3 300,- pr. helg
Liten idrettshall med garderober - en helgedag	kr 1 500,- pr. dag	kr 1 600,- pr. dag
Liten idrettshall med garderober - både lørdag og søndag	kr 2 000,- pr. helg	kr 2 200,- pr. helg
Idrettshall u/ garderober, gymsal kantine / aula - en helgedag	kr 1 000,- pr. gang	kr 1 100,- pr. gang
Helgearrangement med overnatting på skole	kr 4 000,- pr. gang	kr 4 400,- pr. gang
Arrangementer / kamper ukedager (man - fre)	Normalt gratis for lokale foreninger	Normalt gratis for lokale foreninger
Kommersielle leietakere betaler kr 5.000 mer pr. fastleietime enn Lierhallen svømmehall - lokale handicaporg.	kr 200,- pr. time	kr 200,- pr. time
Lierhallen svømmehall - andre lokale org. tilbud til voksne og kurs/arr. i helgene	kr 400,- pr. time	kr 400,- pr. time
Lierhallen svømmehall - andre leietakere	kr 700,- pr. time	kr 700,- pr. time

Type	Betalingssatser 2010	Betalingssatser 2011
19. Inkassovarsler og gebyrer		
Gebyrer med hjemmel i lov og forskrift:		
Rettsgebyr	kr 860,-	kr 860,-
Purregebyr	kr 60,-	kr 62,-
Betalingsoppfordring	kr 177,-	kr 182,-
Saksbehandlingsgebyr ved forlikradsbehandling	kr 860,-	kr 860,-
Saksbehandlingsgebyr ved begjæring om utleggk	kr 860,-	kr 860,-
Saksbehandlingsgebyr ved begjæring om tvangssalgk	kr 860,-	kr 860,-
For alle fakturakrav påløper forsinkelsesrenter med 8,25% p.a. fra forfall til betaling skjer.		Gebyrene følger eventuelle endringer i regelverket

Type	Betalingssatser 2010		Betalingssatser 2011	
	Uten mva	Inkl. mva	Uten mva	Inkl. mva
20. Vannforsyning				
Årsavgift:				
Fastledd	kr 320,-	kr 400,-	kr 340,-	kr 425,-
Mengdeavhengig del pr. m3	kr 10,35	kr 12,94	kr 10,35	kr 12,94
Tilknytningsgebyr:				
Fast beløp	kr 5 968,-	kr 7 460,-	kr 6 135,-	kr 7 669,-
Annet:				
Tilleggsgebyr ved ikke etterkommet pålegg om utbedring av lekkasje	100% av ord. årsgebyr		100% av ord. årsgebyr	
Purregebyr avlesningskort	kr 55,-		kr 60,-	
Avlesningsgebyr	kr 410,-		kr 420,-	
Gebyrreduksjon – ikke varslet avbrudd > 24 timer	kr 260,-	kr 325,00	kr 270,-	kr 337,50
Gebyrreduksjon – ikke varslet avbrudd > 8 timer, 3 g./år eller flere	kr 260,-	kr 325,00	kr 270,-	kr 337,50
Gebyrreduksjon – varslede kokepåbud	kr 260,-	kr 325,00	kr 270,-	kr 337,50
1. gangs test av vannmåler				
2. gangs test av vannmåler etter krav fra abonnent og resultat innenfor feilmargin	Faktiske kostnader		Faktiske kostnader	
Stenging/gjenåpning	Faktiske kostnader		Faktiske kostnader	
21. Avløp				
Årsavgift:				
Fastledd	kr 320,-	kr 400,-	kr 340,-	kr 425,-
Mengdeavhengig del pr. m3	kr 18,76	kr 23,45	kr 19,07	kr 23,84
Tilknytningsgebyr:				
Fast beløp	kr 5 968,-	kr 7 460,-	kr 6 135,-	kr 7 669,-
Annet:				
Tilleggsgebyr ved ikke etterkommet pålegg om utbedring av lekkasje	100% av ord. årsgebyr		100% av ord. årsgebyr	
Tømming av slamavskiller, septiktanker, tette tanker, mv for sanitære avløpsvann:				
Tømming av septiktanker mv.				
Slamavskiller, toalett tilknyttet	kr 580,-	kr 725,-	kr 600,-	kr 750,-
Slamavskiller, ikke toalett tilknyttet	kr 290,-	kr 363,-	kr 300,-	kr 375,-
Tette tanker, toalett tilknyttet	kr 2 135,-	kr 2 669,-	kr 2 200,-	kr 2 750,-
Tette tanker, ikke toalett tilknyttet	kr 1 070,-	kr 1 338,-	kr 1 100,-	kr 1 375,-
Mini RA, toalett tilknyttet	kr 1 155,-	kr 1 444,-	kr 1 190,-	kr 1 488,-
Kontrollgebyr pr. år	kr 250,-	kr 313,-	kr 260,-	kr 325,-

Type	Betalingssatser 2010		Betalingssatser 2011	
	Uten mva	Inkl. mva	Uten mva	Inkl. mva
22. Feiing (*Betalingssatser se pkt 23)				
Vanlig pipeløp (pr. gang)	kr 405,00	kr 506,00	kr 416,00	kr 520,00
Redusert pris for feiing av flere fyringsanlegg på samme boligenhet (pr stk)	kr 203,00	kr 254,00	kr 209,00	kr 261,25
Tillegg for eier av boligenheten som ikke gir melding om at feiing ikke passer eller hvis fyringsanlegget ikke har vært tilgjengelig ved første fremmøte	kr 260,00	kr 325,00	kr 267,00	kr 333,75
	Minimum		Minimum	
Dersom eier av boligenheten ved 2. gangs fremmøte av feier ikke gir melding om at feiing ikke passer eller hvis fyringsanlegget fortsatt ikke er tilgjengelig	kr 405,00	kr 506,00	kr 416,00	kr 520,00
Skorsteinsløp tilknyttet større fyringsanlegg (pr. stk)	kr 705,00	kr 881,00	kr 725,00	kr 906,25
Skorsteinsløp i fabrikkskorstein (pr. løpemeter)	kr 89,00	kr 111,00	kr 91,00	kr 113,75
Røykrør/røykkanal tilknyttet vanlig skorsteinsløp (pr. stk, over 1 meter)	kr 80,00	kr 100,00	kr 82,00	kr 102,50
Røykrør/røykkanal tilknyttet vanlig skorsteinsløp (pr. stk, over 1 meter, i tillegg pr. løpemeter)	kr 53,00	kr 66,00	kr 55,00	kr 68,75
Røykrør/røykkanal fra større fyringsanlegg (pr. løpemeter)	kr 121,00	kr 151,00	kr 123,00	kr 153,75
Røykrør/røykkanal tilknyttet fabrikkskorstein	kr 197,00	kr 246,00	kr 203,00	kr 253,75
Fjerning av beksot – fresing av skorsteinsløp (pr. time)	kr 450,00	kr 563,00	kr 463,00	kr 578,75
23. Tilsyn med fyringsanlegg				
Vanlig fyringsanlegg (pr. stk)	kr 1 060,00	kr 1 325,00	kr 1 089,00	kr 1 361,25
Redusert pris for tilsyn av flere fyringsanlegg på samme boligenhet (pr. stk)	kr 530,00	kr 663,00	kr 545,00	kr 681,25
Tillegg for eier av boligenhet som ikke gir melding om at tilsyn ikke passer ved første fremmøte (uavhengig av fyringsanlegg)	kr 357,00	kr 446,00	kr 366,00	kr 457,50
	Minimum		Minimum	
Dersom eier av boligenhet ved 2. gangs fremmøte også møter ”stengt dør”, faktureres det fullt ut	kr 1 060,00	kr 1 325,00	kr 1 089,00	kr 1 361,25
Større fyringsanlegg (pr. stk)	kr 2 283,00	kr 2 854,00	kr 2 346,00	kr 2 932,50
Fabrikkfyringsanlegg (pr. stk)	kr 3 518,00	kr 4 398,00	kr 3 616,00	kr 4 520,00
Betalingsbetingelser				
Hvis eier/bruker av fyringsanlegg som er varslet om feiing/tilsyn ikke er tilstede, eller det er tekniske eller andre forhold som feieren ikke kan lastes for som gjør at feiing/tilsyn ikke kan utføres, må eier betale for det utførte arbeidet som er reisetid, rapport og administrative tillegg.				
Hvis eier/bruker ønsker å flytte varslet tidspunkt (dag) for feiing/tilsyn, kan dette avtales med feierseksjonen som kan kontaktes enten ved personlig fremmøte, telefon, telefax eller e-post. Beboere som har vært på ferie, sykehusopphold og lignende kan avtale ny tid da de kommer tilbake til boligenheten.				
Hvis eier/bruker ønsker feiing/tilsyn utenom feierens rute, betales det vanlige satser.				
Hvis eier/bruker ønsker feiing/tilsyn etter endt arbeidstid, på vanlige ukedager, betales et pristillegg på 50 %.				
Hvis eier/bruker ønsker feiing/tilsyn på lørdager, betales et pristillegg på 100 %.				

Type	Betalingssatser 2010		Betalingssatser 2011	
	Uten mva	Inkl. mva	Uten mva	Inkl. mva
24. Handel med fyrverkeri				
Gebyr for behandling av søknad (inkl. adm.utg. ved første tilsyn)	kr 1 684,-	kr 2 105,-	kr 1 731,-	kr 2 164,-
Gebyr første gangs tilsyn (reisetid, kjøring og tilsyn)	kr 393,-	kr 491,-	kr 404,-	kr 505,-
Gebyr andre gangs tilsyn: Reise og kjøring	kr 224,-	kr 280,-	kr 230,-	kr 288,-
Tilsyn	kr 168,-	kr 210,-	kr 173,-	kr 216,-
Rapport	kr 225,-	kr 281,-	kr 231,-	kr 289,-
Adm. tillegg	kr 393,-	kr 491,-	kr 404,-	kr 505,-
25. Renovasjon				
Standard abonnement	kr 2 700,-	kr 3 375,-	kr 2 808,-	kr 3 510,-
Fellesløsning	kr 2 160,-	kr 2 700,-	kr 2 246,-	kr 2 808,-
Stor familie	kr 3 510,-	kr 4 387,-	kr 3 650,-	kr 4 563,-
Stor familie m/hjemmekompostering	kr 3 210,-	kr 4 012,-	kr 3 350,-	kr 4 188,-
Standardløsning m/hjemmekompostering	kr 2 400,-	kr 3 000,-	kr 2 508,-	kr 3 135,-
Fellesløsning m/hjemmekompostering	kr 1 860,-	kr 2 325,-	kr 1 946,-	kr 2 433,-
Hytterrenovasjon standard sommer	kr 2 025,-	kr 2 531,-	kr 2 106,-	kr 2 633,-
Hytterrenovasjon fellesløsning sommer	kr 1 620,-	kr 2 025,-	kr 1 685,-	kr 2 106,-
Hytterrenovasjon standard helårs	kr 2 700,-	kr 3 375,-	kr 2 808,-	kr 3 510,-
Hytterrenovasjon fellesløsning helårs	kr 2 160,-	kr 2 700,-	kr 2 246,-	kr 2 808,-
Gangtillegg standard renovasjon, pr 10 m	kr 300,-	kr 375,-	kr 340,-	kr 425,-
Gangtillegg storfamilie renovasjon, pr 10 m	kr 300,-	kr 375,-	kr 340,-	kr 425,-
Gangtillegg samarbeid renovasjon, pr 10 m	kr 150,-	kr 188,-	kr 170,-	kr 213,-
Ekstrasekk, pr stk.	kr 50,-	kr 63,-	kr 60,-	kr 75,-

Vedlegg 7- Gebyrgrunnlag vann og avløp

Selvkost vann		Økonomiplan			
	2011	2012	2013	2014	
Driftsutgifter	16 859 507	16 859 507	16 859 507	16 859 507	
Aktivitetendring	380 000	1 380 000	2 380 000	3 380 000	
Avskrivningskostnad	3 433 351	3 752 617	4 100 890	4 451 692	
Alternativkostnad (kalkulatorisk rente)	3 577 671	3 996 504	4 404 162	4 799 631	
Sum direkte kostnader	24 250 529	25 988 628	27 744 559	29 490 830	
Interntjenester - Netto driftsutgifter	1 384 345	1 384 345	1 384 345	1 384 345	
Interntjenester - Avskrivningskostnad	11 006	11 006	6 328	4 678	
Interntjenester - Alternativkostnad (kalkulatorisk rente)	1 610	1 225	840	618	
Sum indirekte kostnader	1 396 961	1 396 576	1 391 513	1 389 641	
Sum kostnader - Vann	25 647 490	27 385 204	29 136 072	30 880 471	
Årsavgifter - 1650	23 804 726	24 732 657	25 958 525	27 210 432	
Tilknytnings-/Engangsv. - 1651	843 756	843 756	843 756	843 756	
-	0	0	0	0	
Øvrige salgsinntekter	1 278 221	1 278 221	1 278 221	1 278 221	
Overføringer med krav til motytelse	286 186	286 186	286 186	286 186	
Overføringer uten krav til motytelse	0	0	0	0	
Evt. korrigerende av inntekter	-819 407	-819 407	-819 407	-819 407	
Sum direkte inntekter	25 393 482	26 321 413	27 547 281	28 799 188	
+/- Vedtatt bruk av/avsetning til selvkostfond	2 101 432	975	1 500	2 536 387	
+/- Kalkulert renteinntekt/rentekostnad selvkostfond	125 601	88 791	88 791	44 396	
+/- Gevinst/tap ved salg/utrantering av anleggsmiddel					
Sum inntekter fra fond mv.	2 227 033	89 766	90 291	2 580 783	
Sum inntekter - Vann	27 620 515	26 411 179	27 637 572	31 379 971	

Gebyrberegning Vann		2010	2011	2012	2013	2014
Andel av kostnader som skal dekkes av et fastledd						
Fastleddandel av gebyrinntektene			2 253 180	2 414 520	2 579 060	2 748 800
Antall kunder			6 627	6 707	6 787	6 872
Fast del av årsgebyr (per kunde)	320,00	340,00	360,00	380,00	400,00	400,00
Variabel andel av gebyrinntektene		21 551 546	22 318 137	23 379 465	24 461 632	
Variabel mengde levert eller produsert (m ³)		2 081 359	2 106 485	2 131 611	2 158 307	
Variabel del av årsgebyr (per m³)	10,35	10,35	10,59	10,97	11,33	
Endring i årsgebyr fra året før		6,7 %	6,3 %	5,9 %	5,6 %	5,3 %
Endring i variabelt gebyr fra året før		0,0 %	0,0 %	2,3 %	3,5 %	3,3 %

Selvkost avløp		Økonomiplan			
	2011	2012	2013	2014	
Driftsutgifter	17 681 000	17 681 000	17 681 000	17 681 000	
Aktivitetendring					
Avskrivningskostnad	7 890 000	8 871 000	9 563 000	10 388 000	
Alternativkostnad (kalkulatorisk rente)	7 937 000	8 679 000	9 138 000	9 819 000	
Sum direkte kostnader	33 508 000	35 231 000	36 382 000	37 888 000	
Interntjenester - Netto driftsutgifter	1 361 000	1 361 000	1 361 000	1 361 000	
Interntjenester - Avskrivningskostnad	11 000	11 000	6 000	5 000	
Interntjenester - Alternativkostnad (kalkulatorisk rente)	2 000	1 000	1 000	1 000	
Sum indirekte kostnader	1 374 000	1 373 000	1 368 000	1 367 000	
Sum kostnader - Avløp	34 882 000	36 604 000	37 750 000	39 255 000	
Årsavgifter - 1650	31 615 000	33 907 000	36 053 000	37 808 000	
Tilknytnings-/Engangsv. - 1651	882 000	882 000	882 000	882 000	
-	0	0	0	0	
Øvrige salgsinntekter	2 328 000	2 328 000	2 328 000	2 328 000	
Overføringer med krav til motytelse	416 000	416 000	416 000	416 000	
Overføringer uten krav til motytelse	0	0	0	0	
Evt. korrigerende av inntekter	-1 679 000	-1 679 000	-1 679 000	-1 679 000	
Sum direkte inntekter	33 562 000	35 854 000	38 000 000	39 755 000	
+/- Vedtatt bruk av/avsetning til selvkostfond	1 297 000	750	-750	-500	
+/- Kalkulert renteinntekt/rentekostnad selvkostfond	23 000	0	0	0	
+/- Gevinst/tap ved salg/utrantering av anleggsmiddel					
Sum inntekter fra fond mv.	1 320 000	750	-750	-500	
Sum inntekter - Avløp	34 882 000	35 854 750	37 999 250	39 754 500	

Gebyrberegning Avløp		2010	2011	2012	2013	2014
Andel av kostnader som skal dekkes av et fastledd						
Fastleddandel av gebyrinntektene			2 033 540	2 181 960	2 333 580	2 488 400
Antall kunder			5 981	6 061	6 141	6 221
Fast del av årsgebyr (per kunde)	320,00	340,00	360,00	380,00	400,00	400,00
Variabel andel av gebyrinntektene		29 581 460	31 725 040	33 719 420	35 319 600	
Variabel mengde levert eller produsert (m ³)		1 551 000	1 576 000	1 601 000	1 626 000	
Variabel del av årsgebyr (per m³)	18,76	19,07	20,13	21,06	21,72	
Endring i årsgebyr fra året før		6,7 %	6,3 %	5,9 %	5,6 %	5,3 %
Endring i variabelt gebyr fra året før		11,5 %	1,7 %	5,5 %	4,6 %	3,1 %

Vedlegg 8 – Obligatoriske oversikter

Økonomisk oversikt drift 2011-2014

1000 kr.	R2009	B2010	B2011	B2012	B2013	B2014
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	41 398	41 741	42 807	42 807	42 807	42 807
Andre salgs- og leieinntekter	78 480	83 202	85 503	88 724	92 096	95 102
Overføringer med krav til motytelse	201 640	121 726	73 536	90 974	87 194	61 779
Rammetilskudd	164 944	172 915	399 376	399 376	399 376	399 376
Andre statlige overføringer	145 794	151 957	33 448	27 770	26 592	26 415
Andre overføringer	1 196	28	187	187	187	187
Skatt på inntekt og formue	565 307	606 300	567 351	567 351	567 351	567 351
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre direkte og indirekte skatter	0	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	1 198 760	1 177 870	1 202 207	1 217 188	1 215 602	1 193 016
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	541 800	530 418	536 490	536 490	536 490	536 490
Sosiale utgifter	135 719	148 477	154 076	156 076	158 076	160 176
Kjøp av varer og tj som inngår i produksjon	170 868	163 309	173 837	173 837	173 837	173 837
Kjøp av varer og tj erstatter egenproduksjon	137 134	143 019	246 596	246 596	246 596	246 596
Overføringer	154 934	148 356	44 966	23 595	10 991	10 577
Avskrivninger	41 566	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	-48 362	-46 090	-52 645	-52 645	-52 645	-52 645
Sum driftsutgifter	1 133 658	1 087 489	1 103 320	1 083 949	1 073 345	1 075 031
Brutto driftsresultat	65 102	90 380	98 888	133 240	142 258	117 986
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	26 779	23 037	25 292	26 513	28 285	28 885
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsm)	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	0	0	0	0	0	0
Sum eksterne finansinntekter	26 779	23 037	25 292	26 513	28 285	28 885
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	44 762	49 817	53 800	58 507	64 962	65 316
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
Sosial- og næringsutlån	48 894	39 147	60 456	62 084	68 174	73 842
Utlån	0	0	0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter	93 656	88 964	114 256	120 591	133 136	139 158
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-66 877	-65 927	-88 964	-94 078	-104 851	-110 273
Motpost avskrivninger	41 566	0	0	0	0	0
Netto driftsresultat	39 791	24 453	9 924	39 162	37 407	7 713
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av udisponert fra tidligere år (overskudd)	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	2 121	4 387	183	183	183	3 985
Bruk av bundne fond	12 029	11 023	2 797	3 037	2 562	2 804
Bruk av likviditetsreserve	0	0	0	0	0	0
Sum bruk av avsetninger	14 150	15 410	2 980	3 220	2 745	6 789
Overført til investeringsregnskapet	34 205	30 838	11 800	36 600	36 600	15 000
Avsatt til dekning fra tidligere års underskudd	0	0	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	7 063	9 025	1 103	5 781	3 551	-499
Avsatt til bundne fond	12 673	0	0	0	0	0
Avsatt til likviditetsreserven	0	0	0	0	0	0
Sum avsetninger	53 940	39 863	12 903	42 381	40 151	14 501
Resultat etter interne finanstransaksjoner	0	0	0	0	0	0
Udisponert (overskudd)	0	0	0	0	0	0
Til inndekning senere år (underskudd)	0	0	0	0	0	0

Økonomisk oversikt investering 2011-2014

1000 kr.	R2009	B2010	B2011	B2012	B2013	B2014
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	1 086	0	0	0	0	0
Andre salgsinntekter	0	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	19 983	4 687	0	0	0	0
Statlige overføringer	350	0	0	0	0	0
Andre overføringer	16 758	0	0	0	0	4 435
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	88	0	0	0	0	0
Sum inntekter	38 264	4 687	0	0	0	4 435
Utgifter						
Lønnsutgifter	2 471	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	700	0	0	0	0	0
Varer og tjenester i komm. egenproduksjon	255 717	381 082	102 785	185 675	175 075	57 575
Kjøp av tjenester som erstatter egenprod.	0	0	0	0	0	0
Overføringer	52 189	3 312	3 200	3 200	3 200	3 200
Renteutgifter og omkostninger	0	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	0	0	0	0	0	0
Sum utgifter	311 077	384 394	105 985	188 875	178 275	60 775
Finanstransaksjoner						
Avdrag på lån	2 253	1 100	0	0	0	0
Utlån	24 144	2 500	0	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler	182	860	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket	17 302	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	4 827	2 715	0	0	0	0
Avsatt til bundne fond	11 169	0	0	0	0	0
Avsatt til likviditetsreserven	1 299	0	0	0	0	0
Sum finanstransaksjoner	61 176	7 175	0	0	0	0
Finansieringsbehov	333 989	386 883	105 985	188 875	178 275	56 340
Dekket slik:						
Bruk av lån	251 890	341 362	94 185	152 275	141 675	41 340
Mottatte avdrag	10 948	1 100	0	0	0	0
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	4 796	0	0	0	0
Overført fra driftsregnskapet	34 205	32 048	11 800	36 600	36 600	15 000
Bruk av disposisjonsfond	26 100	323	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	15 251	4 740	0	0	0	0
Bruk av bundne fond	391	2 513	0	0	0	0
Bruk av likviditetsreserve	0	0	0	0	0	0
Sum finansiering	338 785	386 883	105 985	188 875	178 275	56 340
Udekket/udisponert	4 796	0	0	0	0	0

Driftsbudsjettet (obligatorisk oversikt)

BUDSJETTSKJEMA 1A

1000 kr.	R2009	B2010	B2011	B2012	B2013	B2014
Skatt på inntekt og formue ¹	565 307	606 300	567 351	567 351	567 351	567 351
Ordinært rammetilskudd ¹	164944	172915	399376	399376	399376	399376
Skatt på eiendom	0	0	0	0	0	0
Andre direkte eller indirekte skatter ²	0	0	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd ³	57 180	56 576	55 528	49 850	48 672	48 495
Sum frie disponible inntekter	787 431	835 791	1 022 255	1 016 577	1 015 399	1 015 222
Renteinntekter og utbytte ⁴	26 722	23 037	25 277	26 498	28 270	28 870
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	44 685	49 817	53 800	58 507	64 962	65 316
Avdrag på lån	48 226	39 147	60 456	62 084	68 174	73 842
Netto finansinntekter/-utgifter	-66 189	-65 927	-88 979	-94 093	-104 866	-110 288
Til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0	0	0	0	0	0
Til ubunde avsetninger	2 000	9 025	1 602	6 280	4 050	0
Til bundne avsetninger ⁵	2 537	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubunde avsetninger	2 121	1 100	0	0	0	3 802
Bruk av bundne avsetninger ⁵	2 489	2 618	1 574	1 814	1 339	1 581
Netto avsetninger	73	-5 307	-28	-4 466	-2 711	5 383
Overført til investeringsbudsjettet	34 205	30 838	11 800	36 600	36 600	15 000
Til fordeling drift	687 110	733 719	921 448	881 418	871 222	895 317
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	687 110	733 719	921 448	881 418	871 222	895 317
Merforbruk/mindreforbruk	0	0	0	0	0	0

BUDSJETTSKJEMA 1B

1000 kr.	R2009	B2010	B2011	B2012	B2013	B2014
Tjenesteutvalget	600 510	629 126	772 222	756 570	745 886	745 736
Miljøutvalget	85 474	86 249	122 496	121 185	119 689	119 689
Planutvalget	6 761	5 560	5 745	5 507	5 342	5 342
Formannskapet	97 832	99 480	70 576	67 403	67 644	67 882
Formannskapet, fellesområder (utover skjema 1A)	-103 467	-86 696	-49 591	-69 247	-67 339	-43 332
Sum fordelt	687 110	733 719	921 448	881 418	871 222	895 317

1. Korrigert for inntekter og utgifter som ligger i budsjettskjema 1A

NOTER TIL DRIFTSBUDSJETTET

1000 kr.	R2009	B2010	B2011	B2012	B2013	B2014
1) Grunnlaget for skatteanslaget og anslått beløp for inntektsutjevningen						
Skatteanslag		606 300	567 351	567 351	567 351	567 351
Brutto rammetilskudd (inkl. skjønn)						
Inntektsutjevning						
Netto rammetilskudd		172 915	399 376	399 376	399 376	399 376
2) Andre forventede fiskale inntekter			-399 376	-399 376	-399 376	-399 376
Ingen		0	0	0	0	0
Sum		0	0	0	0	0
3) Forventede generelle statstilskudd						
Tilskudd ressurskrevende tjenester		24 500	25 000	25 000	25 000	25 000
Investeringsstilskudd reform 97		2 100	1 527	1 499	1 472	1 445
Komp. tilskudd omsorgsboliger/sykehjem		2 227	2 337	2 294	2 251	2 209
Rentekomp. skolebygg		2 799	2 824	2 717	2 609	2 501
Integreringstilskudd		23 950	23 500	18 000	17 000	17 000
Annet		-1 000	-340	-340	-340	-340
Sum		54 576	54 848	49 170	47 992	47 815
4) Forventet utbytte fra kommunalt eide selskaper						
Lier e-verk AS		8 400	8 400	8 400	8 400	8 400
Lier industriterminal AS		1 100	1 100	1 100	1 100	1 100
Ikke spesifisert		250	1 250	1 250	1 250	1 250
Sum		9 750	10 750	10 750	10 750	10 750
5) Bundne avsetninger og bruk av slike avsetninger						
Bruk av avregningsfond VAR		2 618	1 574	1 814	1 339	1 581
Sum		2 618	1 574	1 814	1 339	1 581

Investeringsbudsjettet (obligatorisk oversikt)

BUDSJETTSKJEMA 2A

1000 kr.	R2009	B2010	B2011	B2012	B2013	B2014
Investeringer i anleggsmidler (se også skjema 2B)	311 077	384 394	105 985	188 875	178 275	60 775
Utlån og forskutteringer	24 326	3 360	0	0	0	0
Avdrag på lån	2 252	1 100	0	0	0	0
Avsetninger	34 598	2 715	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	372 253	391 569	105 985	188 875	178 275	60 775
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	251 890	341 362	94 185	152 275	141 675	41 340
Inntekter fra salg av anleggsmidler	1 086	0	0	0	0	0
Tilskudd til investeringer	17 108	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	30 930	5 787	0	0	0	4 435
Andre inntekter	88	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	301 101	347 149	94 185	152 275	141 675	45 775
Overført fra driftsbudsjettet	34 205	32 048	11 800	36 600	36 600	15 000
Bruk av avsetninger	41 743	12 373	0	0	0	0
Sum finansiering	377 049	391 569	105 985	188 875	178 275	60 775
Udekket/udisponert	-4 796	0	0	0	0	0

BUDSJETTSKJEMA 2B

1000 kr.	R2009	B2010	B2011	B2012	B2013	B2014
Tjenesteutvalget	8 051	12 068	3 810	3 700	3 700	3 700
Miljøutvalget	280 466	357 810	96 000	178 900	168 300	50 800
Planutvalget	2 668	1 434	875	875	875	875
Formannskapet	5 447	12 758	5 300	5 400	5 400	5 400
Sum fordelt	296 632	384 070	105 985	188 875	178 275	60 775

1. Korrigert for inntekter og utgifter som ligger i budsjettskjema 2A